

MİMAR SİNAN

ISSN 1301-2762

4. En Muh. Büyük Üstad MesajıTunç TİMURKAN
6. Message of the M.W. Grand MasterTunç TİMURKAN
8. Sahir Erman Kardeşimizi Andık..... M. Necati BÖKE
10. Ahmet Akkan K.'in Aziz Anısına Mimar SİNAN
11. Siz Hata ve Kusurlarınızdan Birini
Bize Açıklayabilirmisiniz?..... Faruk ERENGÜL
17. Operatif Masonluktan
Spekülatif Masonluğa Geçiş..... Neşet SİRMAN
22. Yardım Raşid TEMEL
25. Mason Kimdir? Masonluk Nedir?..... Yavuz HAKMAN
32. Kardeşlik (Uhuvvet) Koparal ÇERMAN
39. Semboller..... Türkhan SLEM
49. Tao ve Fizik..... Mustafa ŞİŞMAN
57. Zekâ ve Evren..... M. Hikmet KESKİNEĞE
71. Orta Amerika'da, Güney Amerika'da ve
Afrika'da Masonluk..... Gürses ÇARKOĞLU
84. Mimar Sinan L. Yeni Görevlileri Seçildi Mimar SİNAN
85. Localardan Haberler Mimar SİNAN
97. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
98. Mimar Sinan Dergisi 99-102 Fihristi Derleyen: M. Necati BÖKE

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şânı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1997

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 103 Nuruziya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu Tel : 249 24 51 MART 1997

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Tunç TİMURKAN
6. Message of the M.W. Grand Master Tunç TİMURKAN
8. Şahir Erman Kardeşimizi Andık..... M. Necati BÖKE
10. Ahmet Akkan K.'in Aziz Anısına Mimar SİNAN
11. Siz Hata ve Kusurlarınızdan Birini
Bize Açıklayabilirmisiniz?..... Faruk ERENGÜL
17. Operatif Masonluktan
Spekülatif Masonluğa Geçiş..... Neşet SİRMAN
22. Yardım Raşid TEMEL
25. Mason Kimdir? Masonluk Nedir?.....Yavuz HAKMAN
32. Kardeşlik (Uhuvvet) Koparal ÇERMAN
39. Semboller..... Türkhan SLEM
49. Tao ve Fizik..... Mustafa ŞİŞMAN
57. Zekâ ve Evren..... M. Hikmet KESKİNEĞE
71. Orta Amerika'da, Güney Amerika'da ve
Afrika'da Masonluk..... Gürses ÇARKOĞLU
84. Mimar Sinan L. Yeni Görevlileri Seçildi Mimar SİNAN
85. Localardan Haberler Mimar SİNAN
97. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
98. Mimar Sinan Dergisi 99-102 Fihristi Derleyen: M. Necati BÖKE

EN MUH.. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

26 Nisan 1997 tarihinde yapılacak olan Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Konvanı, önümüzdeki ayların en mühim olayıdır. Bilindiği üzere seçimsiz olan bu konvanda ritüel ve tüzük değişiklikleri görüşülecektir. Tüzük değişiklikleri bir müddettir Türk Masonluğunu zorluğa sokan bir kaç maddenin düzeltilmesi amacı ile yapılmaktadır. Bunlar, Görev süresinin iki seneden, eskiden olduğu gibi tekrar bir seneye indirilmesi ve böylelikle, görev yapma konusunda pek çok kardeşin önünün açılması ve skrütende yaşanan problemlerin bir kısmını ortadan kaldırma gayesini taşımaktadır. Ayrıca Türk Masonluğunun bir eksiği olan "Royal Arch"ı kurma olanağı da sağlanacaktır.

Bu konudaki değişiklikler Büyük Kuruldan geçmiş ve bastırılarak bütün Konvan üyelerine gönderilmiştir. Önümüzdeki günlerde de Üç vadide yapılacak olan Üstad-ı Muhterem Danışma kurullarında ikinci defa görüşülecektir. Konvanda maddeleri görüşme imkânı, zaman darlığı yü-

zünden olamayacağından, bunu, Danışma kurullarında yapıp, Konvans, sadece oylamaya bırakmak mecburiyetindeyiz. Kardeşlerimin, bu hususda gerekli hassasiyeti göstererek, bütün bu çalışmaların Konvandan önce bitirilmesi konusunda yardımcı olmalarını rica ederim.

**Tüzüklerin, sık sık değiştirilmesinin mahzurları ma-
lumdur. Uzun müddet değiştirilmeden ve prob-
lem çıkarmadan kullanabileceğimiz bir tüzüğe
sahip olabilmek için önerilen değişikliklerin, ek-
seriyet tarafından benimsenmesi gerekmektedir.
Bunu sağlayabilmek için, hem Büyük Kuru-
lun kabul ettiği versiyonu, hem de karşı görüşle-
ri, Kardeşlerimin, iyice tetkik etmeleri gerekli-
dir.**

Tunç TİMURKAN
Büyük Üstad

MESSAGE OF THE M.W. GRAND MASTER

Dear Brethren,

Our General Assembly due on April 26, 1997 will be the most important event of the Grand Lodge of Turkey, for the coming months. The main item on the agenda of this Assembly, where there will be no elections, will be the revision of Rituel and Constitunional matters. The revision of the Constitution will encompass items which, up to now, presented Turkish Freemasonry with problems. The main object of these revisions will be to decrease the duty period of lodge officers from two to one year, as it was previously, and thus create the opportunity to new brethren to reach office in a shorter time; to reduce problems relative to balloting and to introduce the "Royal Arch" which is missing today in Turkish Freemasonry.

The proposed amendments have passed from our Board of Grand Officers, they have been printed and distributed to all delegates. These

items will be again opened to discussion in Istanbul, Ankara and İzmir where W. Masters' Advisory Committees will be convened. As there will be no time to start free discussions on every item during the General Assembly, this will be done at the advisory committees. Only voting will be on the agenda of the General Assembly. I hope that all our brethren will show the necessary sensitivity in dealing with these matters and that they will be helpful by finishing all their preparations before the General Assembly.

We know the inconvenience of often changing the rules. In order to have rules which we shall be able to use without any changes and problems for a long time, the majority has to accept the proposed changes. For this purpose I will be happy if my brethren will study attentively the proposed changes, as they passed from our Board of Grand Officers and also the proffered opposing views.

Tunç TİMURKAN
Grand Master

Sahir ERMAN Kardeşimizi Andık

M. Necati BÖKE

Yokluğunu daima duyduğumuz ve duyacağımız Kardeşimiz Sahir ERMAN'ı, ölümünün birinci yılında, 8. Şubat. 1997 Cumartesi günü saat 11 de, Aşiyanda kabri başında toplanarak andık. Gelenlerin hepsi, kendilerini bir ruhun sardığını, Sahir ERMAN Kardeşimizle karşıkarşıya imiş gibi içinden, kafasındaki düşünceleriyle, kalbinde sevgisiyle konuşuyordu. Onu sevenlerin yüzlerinden bu anlaşılabilirdi.

Gelenlerin hepsinde iz bırakan bir anı vardı, her kardeş ondan, belleğinde kalan bir şeylerle tekrar yaşamakta idi.

Sahir ERMAN, "Üstad"lığı kabul etmiyordu, "Kardeş"liği daha yüksek buluyordu. Hemşire ve kardeşler ellerindeki karanfilleri kabri üzerine koyarken, duygularını kendilerine saklamağa çalışıyorlardı. Aziz ruhu rahatsız olmasın diye toplananlar, aralarında, yüksek sesle konuşmuyorlardı. Hepimiz hak ve hürriyetlerimizi Mürşidimizin ruhiyle yüceltmek, ihya etmek istiyorduk. Bizlere: Dünyanın neresinde olursa olsun, isterse tek kişi olsun, onun ızdırabı, hak ve hürriyetlerinin kısılması kendisinde açılar yarattığını söylerdi ki, buna bir vasiyet de denebilirdi. Bizlerin de aynı acıları duymamızı, hak, hürriyet ve müsavat umdelerini daima hatırlamamızı öğütlerdi. Yazdıkları her satır bizlere ne olduğumuzu, nasıl olacağımızı anlatan birer ders niteliğinde idi.

Kabri başında Faruk ERENGÜL Kardeşimiz özlü ve hisli güzel konuşmalarıyla, veciz bir tarzda bizlere, Mürşidimizin nasihatlerini tekrarlarlarken, Sahir ERMAN'ın ruhu bizleri sarmış bulunuyordu. Dualarımızı topluca yaptık, onun izinde ve yolunda olduğumuzu ve hakikate ilerleyeceğimize sözleştik.

Gül ERMAN Hemşiremizin kaynaktan çıkan billurlaşmış bir su gibi, içlerinden gelen sevgiyle dolu konuşmaları hepimizin göz çukurlarında tanecikler oluşturdu. Onu unutmak ne mümkün, daima hatırlanacaktır. Hayatta olduğumuz müddetçe kalbimizde yaşayacak ve Ebedî Maşrıka intikalimizde de ruhlarımız bir araya gelecektir.

Ruhları Şad Olsun!

Kalbimin bütün sâfiyet ve hâlisiyeti ile niyaz eylediğim benim bu âcizane temennilerimin Yücelerin Yücesi ALLAH'dan kabul buyurulmasını dilerim.

AHMET AKKAN K.: 'in AZİZ ANISINA

İnsan ve Ülke sevgisi dolu, gösterişten uzak, sade, tevazu sahibi, onurlu yaşamlı, ailesi, dostları, kardeşleri ile yakınlarına bağlılığı, vefa duygusu, hem haricî alemdeki hekimlik mesleğinde, hem de mesleğimizdeki derin ve engin bilgisi, tecrübesi, verimli çalışmaları, masonluk gelenek ve prensiplerine taviz vermeyen bağlılığı, yol göstericiliği, laiklik ve demokrasiye olan sarsılmaz inancı ile örnek alınacak bir üstadımız...

Çağdaş bilgiler ve felsefe düzeyinde düşünceleri ve tutarlı davranışlarıyla tam bir aydın...

Münevver, fâzıl, hakîm ve laik kişiliği kendinde sembolleştirebilmiş bir iyi insan...

Harun KUZGUN

Bütün localarda, kardeşlerinden esirgemediği SEVGİSİ, yaptığı ÇALIŞMALARI ve bıraktığı ESERLERİ ile, Türk masonluk tarihinde hak ettiği yeri almış kişi... İnaniyorum ki, Evrenin Ulu Mimarı d rahmetini ondan esirgemiyecektir.

Erdur BEKİROĞLU

Benim hakikati arayan kişilerin arasına katılmamı sağlayan, büyüyen bir şevk ve gayretle masonluğun derinliğine inen, araştırmalar yapan rehberim...

Ferruh ÖREN

Mesleğimizi çok seven, sanki bu meslek için yaratılmış olan, bilgileriyle bizlere daima ışık tutan, öğretmeye çalışan ve başaran büyüğümüz, inaniyorum ki, çalışmalarına orada da devam edersin...

Erdoğan SOYSAL

Masonik deneyim, düşünce ve prensiplere sahip, beraber olduğumuz zaman boyunca bizlere hakikat ışığını yansıtmış kişi... Senin aydınlatığın nurlu hakikat yolculuğundaki beraberliğimizle unutmayacağız. İyi, güzeli ve doğruyu bulmanın, gerçekleri bilmekle mümkün olduğunu bize sen öğrettin...

Fikret HIZLIALP

Rehberim olman, benim için ne kadar kıymetli bir olaydı. Bana bu mesleği, hiçbir zaman ders vermeden öğrettin ve sevdirdin.

Nubar KAZANÇ

Okuldan ağabeyim, masonlukta herşeyi danıştığım öğretmenim. Öğrendiklerimi gelecekteki masonlara ileteceğim.

Osman ALTINAY

SİZ HATA VE KUSURLARINIZDAN BİRİNİ BİZE AÇIKLAYABİLİRMİSİNİZ?

Faruk ERENGÜL

Ritüellerimiz ilk derecelerinden itibaren son derecelerine kadar gizli ve gizemli hikmetlerle doludur. Çoğu kez bir cümlesinin içinde, bütün hayatımız boyunca düşünce ve davranışlarımıza doğru yolu gösterip aydınlatacak işaretleler vardır. İşte bunlardan birisi de, tekris sırasında Üs.: M.:in çıkarık adayına: "-Siz, hata ve kusurlarınızdan birini bize açıklayabilirmisiniz?" sorusudur. Burada; nefis muhasebesi ve vicdanının sesini dinleme kavramlarına inisiyasyonun ilk adımları atılmaktadır.

Sembol ve alegorileri, deşifraj melekesi geliştikçe bir mason, bu

sorunun içinde gizli hikmetleri de keşfedip, amaçlarını yaşam biçimi olarak benimsemelidir.

Bu soruda, ben, Üs.: M.:i bir şahıs olarak değil, hiç bir suçlunun asla beraat edemeyeceği tek mahkeme olan kendi vicdanı olarak değerlendiriyorum. Üs.: M.: soruyor:

"-Siz hata ve kusurlarınızdan birini bize açıklayabilirmisiniz?" Ve daha itirafa davranırken bir çekiç darbesiyle susturuyor. Aslında vicdanımız bizi bu itirafa davet ediyor ve biz, söyleme fırsatı bulamasak bile hatamızı kabul ediyor ve olduğu gibi dimağımız-

da şekillendiriyoruz. Demek ki; hayat boyu, düşünce ve davranışlarımızın nefis muhasebesini yapacağız ve vicdanımızın sesi bize hatalı ve kusurlu olduğumuzu söylüyorsa, ruhun ölmezliğine inanç ilkimizle, gerek bu dünya ve gerekse post-mortem yaşamımızda bu olayın her hatırlanışında üzüntü ve azabını tekrar tekrar yaşayacağız.

Bundan kurtulmak için bazı imkânlar da bahsedilmiş, nedamet hissi ve tövbe. Bu hislerle hatamızı telâfi çaresi arama ve de tekrarından kaçınmak, suretiyle tekrar huzura kavuşabiliriz.

Hata ve kusurlardan korunma iki etkene bağlıdır; birincisi: neyin hata ve kusur olduğunun bilinmesi, ikincisi: Masonik düşünce özgürlüğü doğrultusunda bu bilginin gereğine uymayı sağlayan iradedir.

Masonik düşünce özgürlüğünü, devletlerin rejim ya da yönetimi ile ilgili düşünce özgürlüğünden ayrı tutmak gerekir. Masonik düşünce özgürlüğü; kendimizin nefsimize karşı kazanacağı bir özgürlüktür.

Masonik anlamda irdelersek; her hangi bir durumda üretmemiz gereken düşünce ve onun yaratacağı davranış eğer hırs, ihtiras, kin, garez, intikam, riya, haset, iftira, ihanet gibi nefsimizin bâtıl eğilimlerinin zorlayıcı tesirlerinin egemenliğinden kurtulamamışsa o düşünce "Özgür Düşünce" değildir, bâtıl'ın esiridir.

Masonik yaşantımızdan bazı misaller vermek isterim:

Hırs: Mukbil Gökdoğan Üstadımız, vaktinden evvel masonik derecesinin yükselmesinin peşinde çabalayanları hiç hoş görmez, "daha olgunlaşmamış" diye daha da geciktirirdi. Süleyman Mâbedinin Mimarı Hiram Üstadımızın başına gelenleri büyük çoğunluğunuz biliyorsunuz. Henüz bilmeyenler de yakında öğrenecekler. Ne yazık ki içimizde, düşünce özgürlüğünü hırs'ın esaretinden kurtaramamış KK.:e hâlâ raslıyoruz. Hele bu, ihtiras hâline gelmişse kemal yollar, karanlıklara itilmiş demektir.

Garez: Benim Üs.: M.:lik görevim sırasında iki olay yaşadık: Bir skrüten sonunda tek bir kırmızı çıkmıştı. Muhalif K.: imizle sonradan konuştuğumda; "İş hayatında bir ihtilâfa düştüklerini" söylemişti. Yine bir skrüten sonunda tek bir kırmızı zuhur etmişti. Söylenen sebep, itiraf mâhiyetinde idi: Mesleği doktor olan aday, çok yıllar öncesi yanlış bir ilâç vermekle, kırmızı atan K.:in bir yakınının ölümüne sebebiyet vermişti... Bu garez hisleri düşünce özgürlüklerine egemen olmuş ve kırmızı atmışlardı. Kırmızı oy atılan ve de atan bu dört kardeş, her toplantıda ve dul keseleri dolaşımında saygı ile anılıyor oldular. Kâmil insan huzuru ve Tanrının sevgisi ebediyen onlarla birlikte olsun.

Kin, İntikam: İleri derecelerde çok derinlemesine işlenecek olan

bu düşünceyle ilgili esaret zincirinin yarattığı kayıplara ait alegorilerde önemli ibret dersleri vardır. Bu yüzden Anadolu'nun bazı yörelerinde sürüp giden "kan davaları"nın ne denli kayıplara sebep olduğu hepinizin malûmudur.

Riya: Dış âlemde sık sık rastlamamıza rağmen, çok sevinelim ki KK. imiz arasında, birbirinin yüzüne medhüsenâ, arkasından kovulama itiyadı olan, düşünce özgürlüğünden mahrum kimselelere rastlamıyoruz.

Keza; başkasının varlığına göz diken, haset hislerle dolu, veya olmadık olayları birisinin üstüne atan iftiracı, ya da yalancı şahitlik eden, ve de, verdiği sözlere, tahhütlerine, ettiği masonik yeminlerine ihanet eden bir mason kardeşe kırk yıllık masonik hayatımda rastladığımı hatırlamıyorum.

Demek ki masonluk; landmarklarının, ilkelerinin, geleneklerinin, tüzüklerinin ve de ritüellerinin ışığı altında, her derecesinde, bizi pek çok hata ve kusurdan koruyacak olan düşünce özgürlüğünün bu etkin kavramlarını tedricen tâlim ve terbiye ile özümseterek, faziletli bir yaşam biçimine kavuşturmaktadır.

Yukarıda saydığım bu bâtil düşünce ve davranışların her hangi tek bir tanesinden dahi kendisini kurtarmış bir kimseye haricî âlemde rastladığımız zaman, onu "faziletli insan" kategorisine dahil ediyoruz. Bize bu faziletlerin tamamını kazandırmayı

amaç ittihaz eden masonluğa ne kadar sıkı bağlarla bağlanırsak, doktrinlerini öğrenirsek, neşriyatını içtenlikle okursak, ilkelere uygun bir yaşam biçimini benimseyerek hayatımızı sürdürürsek, kazancımızın o kadar büyük olacağı apaçık ortadadır.

Bunun neticesi ne olacaktır? Bu kısa, fânî yaşantımız boyunca "faziletli insan" olarak anılmak güzel şeydir. Fakat daha güzeli; post-mortem hayatımızda, ruhumuzun ölmezliğine inancımızla, vicdanımızın kendi "ego"muz hakkındaki hükmünün huzur verici olmasıdır. Bence "Cennet huzuru" budur. Bütün mesele: bu huzurun olması veya olmaması, hattâ yerine cehennem azâbının kaim olması hususunda seçilecek yaşam biçiminin tercihinin şimdiden yapılmasıdır. Tercih yolunun seçiminde, ruhun ölmezliğine inanç ikilemi içinde olan kararsızlara yol ayrımını aydınlatacak bir soru vardır: Ruhun ölmezliği hakikat mıdır, değildir? Hakikat değilse bile hakikat inancını seçmekle kaybımız nedir? Hiçbir şey. Hatta pek çok kazanç olabilir. Fakat; ya hakikat ise? Ve biz alemi seçmişsek? İşte, O zaman ebedî azab mukadderdir.

Bu soruların cevaplarının derin derin düşünülüp iyi değerlendirilmesinden sonra hakikat yolunu seçenlerin atacağı ilk adım: hata ve kusurlarımızın nefis muhasebesini yapmak, vicdanımızın samimi sesine kulak vermekle başlar. Tekrisimiz sırasında

Us.: M.:’ın bizi, "hata ve kusurlarımızdan birisini itirafa daveti, bu ilk adımın sembolik ifadesidir.

Sonradan hatırlamakla huzursuzluk duyacağımız bazı anti masonik düşünce ve davranışlardan da bahsetmek isterim:

Genellikle Loca görevlilerinin seçimlerinde, bölünmelere yol açmamak için, adaylar ve bütün KK.: arasında önceden anlaşma sağlanmalı ve netice oy birliği ile alınmalıdır. Unutulmamalıdır ki ideal oy birliği; adayın da kendisine oy vermesi ile gerçekleşir. Çünkü bu; adayın bu görev için "bütün imkânlarile, gayretile, dikkatiyle, ayıracağı vaktiyle, ivazsız özverisi" ile kendisini adanmış olmasının ifadesidir.

Asla unutulmamalı ve kesinlikle benimsenmelidir ki: Seçim neticesine istisnasız bütün KK.: in saygılı ve mûti olması masonik bir zarurettir. Kırılmak, muğber olmak, devamsızlığa yönelmek gibi bâtil düşünce ve davranışlar özgür düşünceye aykırıdır ve kâmil insan olma yolunda ilerledikçe, her hatırlanışında bize azab verecek hatıralara sebep olacaktır.

Loca çalışmalarında ne kadar güzel bir usul vardır! Dinlemenin faziletini benimsediğimiz fikrî çalışmalarda tartışmalar hatta ihtilâflar vuku bulabilir. Böyle olması da daha makbuldür. Zira düşüncelerin aynı olduğu yerde söz bitmiş, tekâmül de durmuş demektir. Masonlukta, ulaşılan hiç bir netice; kesin ve nihâi

olarak kabul edilmeyeceği için bütün KK.: in düşünce ve inanç özgürlüğü içinde kendi düşüncelerini yaratmaları ve en müsait yer olan mâbetlerimizde dile getirmeleri tekâmül sürecinin devamı için şarttır.

Tartışmaların asla taraflar arasında olmaması, konuşma izninin Nâzır'lardan alınıp Üstadı Muhterem'e hitaben yapılması, doğabilecek her türlü kırılganlıkları peşinen önleyecek en mükemmel usuldür.

Loca dışı tartışmalarda da, masonlukta kazandığımız itidal, bizi sonradan huzursuzluk ve üzüntüye itecek söz ve davranışlardan koruyacaktır. Çünkü tartışma, tehevüre dönüşürse bu arada söyleyeceğimiz en parlak sözler, bilâhare söylediğimize en çok pişmanlık duyacağımız sözler olacaktır. Haklı olduğumuza kesin inanç içinde isek bile, söyleyeceğimiz kötü, ağır bir söz yerine, sadece susmak faziletini gösterirsek, eninde sonunda takdire şayan olacak bir davranışta bulunmuş oluruz.

Bütün bu düşünce ve davranışlar tekris yeminimizde madde madde yer almaktadır ve bütün ileri derecelerde derinlemesine talim ve terbiye ile bizlere özümsetilmektedir. Bu bakımdan mason olurken ettiğimiz yemin; "iyi insan" olmak için yemin etmek demek oluyor.

Netice olarak söylemek isterim ki: Üs.: M.:’ın, Tekrisimiz sırasında bizi itirafa davet ettiği hata

ve kusurlar arasında burada sayabildiğim düşünce, davranış ve antimasonik tohumlarımızı, vicdan mahkemesinde gündeme getirip, nefis muhasebesi yaparak, özgür düşüncemizle vereceğimiz samimî hüküm, ve, alışkanlık hâline getireceğimiz bu prosedür, bizi tedricen kusursuz yaşamaya yönlendirerek hattâ zorlayarak, kâmil insan olma yolumuzdaki engelleri önümüzden kaldıracaktır. Ve sonunda kendi kendimize soracağımız şu soru ve cevabı, hedefimize olan yakınlığı belirleyecektir: "-Tekâmül yolunda, mason olmadan evvelki kişiliğimle, bugünkü kişiliğim arasında ne fark oldu?" sorusuna "-Çok şey öğrendim ve çok daha kâmil bir kişilik kazandım." diyebiliyorsak, tekrisimiz esnasında ettiğimiz fazilet yeminlerine uymuş bir mason olarak, bu insanlık mâbedine boş yere gelip gitmediğimiz huzur ve sevincini yaşarız.

İyi bir mason olup olmadığımızı şu kriterlerle tahkik edebilir ve bu sevince hak kazanıp kazanmadığımızı derin bir reminisans ya da meditasyon veya içtenlikli bir murakabe sonunda anlayabiliriz :

1- Dostluklar kazanabiliyor ve onları muhafaza edebiliyormuyuz? Bu çevre gittikçe genişliyor mu?

2- Yakınlarımızı seviyormuyuz, hatalarını seve seve affedebiliyormuyuz? Onlara belli bile etmeden kendimizden fedakârlık

yapmak bizi mutlu ediyor mu?

3- Yardım isteyen biçârelerin isteklerini yerine getirebilmek için içimizde samimî bir dürtü var mı?

4- İnsanların sömürülmesine karşımız mı? Elimizden bir şey gelmiyorsa, hiç olmazsa içimiz sızlıyor mu?

5- İnançlarımızın her ne sebeple zayıfladığı ve tereddüde düştüğümüz üzüntülü anlarda, hakikate olan inancımız baskın çıkıyor ve kafamızda beliren tereddütleri derhal kovuyor mu?

6- Her ne durum olursa olsun, ümidimizi daima canlı tutabiliyor muyuz?

7- Hiç ölmeyecek gibi bu dünyadaki görevlerimizi yapmaya ve aynı zamanda yarın ölecekmiş gibi vicdanımızı temiz tutmaya gayret ediyor muyuz? Aslında hiç ölmeyecek gibi vicdanımızı temiz tutmaya ve yarın ölecekmiş gibi bugün yapabileceğimiz hayır işlerini yarına bırakmamaya gayret etmeyi şiar edinmiş miyiz?

8- Ruhun ölmezliğine inancımız, ölüm korkusunu yeniyor ve bize huzur veriyor mu?

9- Dış âlemin bizi suçlamasından önce, kendi vicdanımızın suçlaması bizim için daha azap verici oluyor mu?

10- Tekrisimiz sırasında Üs.: Muh.: in, "Hata ve kusurlarımızdan birisini açıklama" sorusunu, vicdanımız bize daima soruyor

mu? Ve hatamızı kendi kendimize itiraf ettiğimiz zaman nedamet hissi duyuyormuyuz ve de özürdilemenin çaresini arıyormuyuz? Eğer iş işten geçmişse, içimizde tekrarından sakınma karar ve azmi doğuyor mu?

11- Bir mezar başında ibret alıp, bu dünya nimetlerinin hiçbirinin öbür tarafa götürelemediği, götürülebilen tek şeyin kazandığımız bilgi ve sevgi den ibaret olduğu idraki iyice içimize sinmiş mi?

12- Her halükârda, şükrederek yaşamayı öğrenmişmiyiz?

13- Bu dünyaya bir figüran olarak mı, yoksa belirli bir misyon ile mi gönderilmiş olduğumuzu; yaptığımız hayırlı işlerin bilânçosunu çıkararak tayine çalışıyormuyuz?

14- Bize bütün bu faziletleri kazanmamızda yardımcı olan masonluğa intisabımızı, hayatımızın önemli bir olayı olarak kabul ediyormuyuz? Bizi bu doğrultuda yönlendirenleri şükranla ya-dediyormuyuz?

15- Masonlukla ilgili rastladığımız her habere karşı, şahsımıza

yöneltilmiş gibi reaksiyon gösteriyor muyuz?

16- Bir toplantıdan diğerine kardeşlerimizi özlüyor ve toplantıya katılmak için sabırsızlık hissediyor muyuz?

17- Etrafımızda gördüğümüz herşeyde: güneşin doğuşunda ve batışında, çiçeklerin açışında, kuşların ötüşünde, bebeklerin gülüşünde ve ağlayışında, ciddi bir sanat eseri karşısında derin bir haz, şükran dolu bir mutluluk duygusu içimizi sarıyor mu?

18- Nasıl şükredeceğimizi, yardımını nasıl dileyeceğimizi, kendisine nasıl dua edeceğimizi belirlerken E.U.M. ile aramıza giren bütün yönlendirmelerden, baskılardan ve doğmalardan kendimizi kurtarabilmiş miyiz? Düşünce ve inançlarımız münhasıran kendimize mi ait?

"İyi insan" olmak niyet ve azmi ile masonluğa intisab etmiş bütün KK. imin bu amaç doğrultusunda yollarının daima aydınlık ve vicdanlarının ilelebet huzur içinde olmasını dilerim.

OPERATİF MASONLUKTAN SPEKÜLATİF MASONLUĞA GEÇİŞ

Neşet SİRMAN

Bilindiği gibi masonluğun ortaçağdaki işçi Compagnonage ve Guilde'lerinden çıktığı iddia edilmektedir. İşçi birlikleri önce dinî olarak kurulmamışlarsa da, rahat çalışabilmek ve kendilerini gizlemek amacıyla dinî bir görünüme girdiler. Başta sarık olmak üzere giysilerine bazı ilâveler eklediler. İşçi birlikleri "compagnonage"lar o devirlerde iş düzenini sağlama bakımından mühim bir hareket olmuştur. Daha o zamanda işverenler bu hareketi hoşgörmemişler ve yasaklatmak istemişlerdir. Patronlara karşı olan ve polisin şimşekleri üstünde bulunan "compagnonage"lar işçi birlikleri üyelerinden âzami gizlilik talebiyle sır tutmalarını istemişlerdir. 1655 yılında Paris Teoloji Fakültesine göre compagnon'lar, işçiler yaptıklarını veya gördüklerini, yapılanları, ne annelerine, ne babalarına, eşlerine, çocuklarına ne de günah çıkarttıkları papaza açıklamamayı kendilerine verilen İncil üstüne yemin ederlerdi. Bu usuller XVII. ci yüzyıldan önceleri de mevcuttu ve yine bu usuller gereğince de işçiler (compagnon) meclisi loca adı verilen bir odada toplanırlardı. Bu işçi birlikleri aralarına üye kabul töreni, bir üyenin cenazesi, agaplardaki merasim gibi olaylar için ayrı ayrı ritüeller vâzetmişlerdi. (1)

(1) Knoop ve Jones; *The Genesis of Freemasonry*; Sahife 57-58

Sonradan templier'lerin bu meslek örgütlerine sızdıkları anlaşılmıştır. Bu şekilde templierler masonluğun teşekkülünde mühim rol oynamışlardır. Templiler'ler ne yaptılar, ne getirdiler:

1- Benedictin ve Asterien tarikatlarından naklettikleri Guco-Romain ananeleri ile yüklü manastır vari inşaatçı birliklerini teşkil ettiler.

2- Şark müslümanları ve hristiyan mimarî cemiyetlerinden tevarüs ettikleri operatif ve inisiyatik tesirleri.

3- Templier'ler Avrupa'da daima özel imtiyazlara sahip olmuş inşaat topluluklarının kurulması ve gelişmelerinin temelinde olmuşlardır.

4- Templier tarikatının feshinden sonra belirli bir miktar templier bu inşaat topluluklarına bilfiil girmişlerdir. (2)

1600'lere gelinceye kadar operatif masonluk, kıt'a Avrupa'sında ve Büyük Britanya adalarında süre geldi. Operatif masonluğun Avrupa'dan İngiltere ve İskoçya'ya geçtiği ve oralarda geliştiği bilinmektedir. (Bilâhare spekülâtif masonluğun da İngiltere'den Avrupa'ya geçtiği gibi operatif İngiliz masonluğu yani, eski mükellefiyetlerinden (old charges) oluşan masonluk Fransız ve Almanların kıt'a Avrupa compagnonage'larının hakikî kızıdır.

Durum böylece giderken, 1600 yılında İskoçya'da Edinburg şehrinde operatif bir mason locasında operatif olmayan bir masonun inisiyasyonunu, yani tekrisi yapıldığını görüyoruz. Operatif locaların artık ihtiyarladıklarını ve yavaş yavaş öldüklerini ve 1620 yılı civarında Lonaha'da operatif masonluğun spekülâtif masonlukça gittikçe masedildiği görülmektedir. Operatif masonlar artık guilde'ler içinde çalışmıyorlar, hâlâ compagnoge denilen işçi birliklerinin eski şekillerini muhafaza etmek için çabalıyorlardı. İngiltere'de ise, Newcastle şehrinde 1641 yılında operatif olmayan bir masonun tekrisini görüyoruz. İkinci tekris olarak 1646 yılında Warrington şehrinde gizli ilimler öğrencisi Elias Ashmole'u görüyoruz. Bunları diğer birçok tekrisler takip etmiştir. (3). Böylece kabul edilmiş masonlar ortaya çıkmış oluyor, arttıkça artıyorlardı.

XVIII.ci yüzyılın ortalarına doğru ise kabul edilmiş masonlara spekülâtif isim verilmeye başlandı. "Spekülâtif kelimesi o zamanda bugünkü bizim kullandığımız şekilde bir sembolik mânâ taşıymıyordu. Spekülâter kelimesi specio dan geliyor; yani görüyorum, bakıyorum demek-

(2) Paul Naudon, *Les origines religieuses et corporatives de la Franc maçonnerie* Sayfa 114

(3) W.L. Wilshurst, *The Masonic Initiation* Sayfa 192

tir. Spectacle,, spectatun, yani seyir edilen şey seyirci, XVII.ci yüzyılda bir nevi seyretme olan, temaşaya dalan istiareye dalan her şahısa spekülasyon yapıyor denilirdi. Spekülatif pratik ile fiiliyat ile uğraşmayan kişi demek idi. Spekülatifler, kültürlü çok okumuş zeki kişilerdi. 1600'lerden itibaren Franc masonluğa giren bu kültürlü kişiler orada taş yontma aletlerini kullanmada çok becerikli mason, ya da operatif franc masonlarla karşılaştılar. Operatiflerin bazılarında ise pratik çalışmalarını teoriye de dayandıranlar vardı. Bunlar kalem ve bazı ince aletleri kullanıyorlardı. Fakat aralarına giren kabul edilmiş masonlar operatiflerden farklı olarak mesleğin sembolik bilgilerini elde ederek geliştirerek niyetlerini en iyi şekilde belirten spekülatif kelimesini kendilerine uygun görüyorlardı. Taş yontucu masonlardan farklı olarak kendileri için spekülatif mason ismini benimsediler. Bir XV.ci yüzyıl manuskrisinde ortaçağ masonluğuyla ilgili olarak spekülatif kelimesine rastlanıldığı zaman bizim anladığımız şekilde spekülatif masonluğun o devirde mevcut olduğu demek değildir. Ortaçağdaki spekülatif mason yaptığı işin, tasarısına, teorisine, artistik karakterini idrake vâkıf kişidir." (4) Oysa biz bugün spekülatif mason deyimini için bildiğiniz gibi bambaşka bir anlayış içindeyiz.

17.ci yüzyıl boyunca önce kabul edilmiş masonlar sonra isim değiştirip spekülatif masonların adetleri gittikçe arttığı gibi locaların da miktarları arttı. 1717 yılında Londra'da 4 loca kendi kararları ile birleşerek, iyi örgütlenmiş bir "Büyük loca teşkil ettikleri zaman bırakın İngiltere'yi Londra'da dahi daha başka localar mevcut bulunuyordu. Tabii İskoçya'da birçok loca bulunmakta idi. Londra'daki Büyük Loca'da birleşen bu 4 loca kendilerinin çok çok eski zamanlardan beri mevcut olduklarına inanıyorlardı; bu yüzden yeni kurulan locaların Büyük Loca'ya katılmalarını ilk zamanlar hoşgörmediler. Kurulan bu Büyük Loca'nın jüridiksiyonun bulunduğu yöre dışındaki yerlerdeki muntazam masonların bağlı bulundukları localar dahi çok çok eski zamanlardan beri mevcut idiler. Onların da herbirinin kendilerine öz yasaları vardı. Bu localar her hakiki masonu kardeş olarak kabul etmekle beraber hükümlerliklerini diğer başka localara yaymak istemedikleri gibi kendilerine de herhangi bir otoritenin karışmasını katıyetle red ediyorlardı. İşte bu durumda yeni kurulmuş Büyük Loca, kendilerini bu Büyük Loca'yla eşit sayan localar ve masonların muhalefetleri ile karşılaşyordu. Bu durumda kurulan Büyük Loca büyük bir aktivite içine girdi ve ilk kurucu 4 loca 1725 yılında 64 loca haline geldi. Bunların ellisi Londra'da diğerleri taşrada bulunuyorlardı.

(4) Bernard Jones, *Freemason's Guide and Compendium Sahife 162*

Bundan sonrası başka bir inceleme konusu olduğundan bu konuya burada nihayet veriyorum.

Birkaç söz ile de Fransa'daki spekülâtif masonluğun menşesine bakalım. Kat'i olarak bilinmemekle birlikte İngiltere'den, ya da İskoçya'dan gelmiştir. Fakat ilk Fransız Locaları'nın anası İngiliz değil İskoçya olduğu daha mümkündür.

Buna rağmen İngilizlerden geldiğine dair, 1725 yılında Paris'te bir İngiliz Locası'nın açıldığı söylenebilirse de yine de kat'iyet yoktur. 10 yıl zarfında Paris'te bu şekilde kurulmuş locaların sayısının 10 olduğu biliniyor. Tabii taşradakiler hariç.... 1735 yılında Paris locaları İngiltere Büyük Locası'ndan bir Büyük Loca kurma izni istedilerse de bazı siyasi düşüncelerle 1743 yılına kadar bir izin vermediler. Nihayet o yılda "Fransa'da İngiliz Büyük Locası" ismi altında ilk Büyük Loca kuruldu. 1755'te bu loca otoromisini ilan ederek Grande Loge de France ismini aldı.

1773 te toplanan genel kurullarında ise Grande Orient de France ismini aldılar. Şimdi Fransa'daki diğer gelişmeleri bir kenara bırakalım. Fakat Türkiye'de Büyük Loca'nın kurulmasında menşe teşkil ettiğini sandığımdan öneli gördüğüm bir hususa temas etmek yerinde olur. Grande Orient çeşitli baskı ve şikâyetler sonucunda 16 Eylül 1805'te 18.ci derecenin dışından 33°'ye kadar olan bütün derecelerin idaresini 33 derecelilerden oluşan müstakil bir "Suprême Conseil"ye (Yüksek Şûra'ya) bıraktı. Bu iki otorite kendilerine kalan derecelerin dışındaki derecelere tekris ya iykaf işlemlerini birbirlerine karşı yasaklamışlardı. Hangi tarafın ilk başladığı mühim olmamakla beraber bir müddet sonra her iki tarafta taahhütlerini ihlâl etmeye başladı. Grand Orient bilâhare Grand College des Rites ismini alacak, bütün Rite'leri içine alan 33 derecelik bir heyet kurdu. O sıralarda da biraz yukarıda mevcudiyetinden söz ettiğimiz Suprême Conseil (Yüksek Şûra)'da mavi localar kurmaya başladı. Birinci kurdukları loca "Loge de la Grande Commanderie" 1821 idi. 1822'de sonradan Grande Loge Centrale ismini aldı ki şimdiki Grande Loge de France'ın menşei budur. Gittikçe adetleri artan bu mavi localar başkaldırdılar ve 23 Şubat 1895'te sözünü ettiğim Suprême Conseil Mavi localar üzerindeki hâkimiyetlerini bir Fransız Büyük Locası'na bırakmak zorunda kaldı.

Gelelim Türkiye'ye :

Amerika Birleşik Devletleri Güney Jüridiksiyonu Ana Suprême Konseyi'nin kayıtlarından 1861 yılında ilk Türk Suprême Konseyi'nin kurulmuş olduğunu öğrenmekteyiz. Sonrasına ait fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1908 meşrutiyetinden sonra, nasıl kurulduğu ko-

nusunu bir kenara bırakarak, 24 Haziran 1909'da Türkiye Yüksek Şûrası'nın tescil edilerek bilfiil kurulmuş olduğunu görüyoruz. Bu Yüksek Şûra Türkiye'de o tarihte mevcut locaların delegelerini toplantıya çağırmış ve Meşriki Azamın, "Grande Orient" kurulmasını sağlamıştır. Böylelikle 1964 olaylarının nedenleri bu şekilde vâzedilmiş oluyordu. (5).

"Ulusal bir Süprem Konseyin himayesinde bir Ulusal Büyük Loca kurulması cihetine gidilmesi yerine, hiçbir örgütün himayesinde bulunmayan, kendi kendini kuran düzenli bir Büyük Loca modelini ele alarak işe girilmiş ve ondan sonra da Supreme Konseyin kuruluşu ile uğraşılmış olsa idi, hiç kuşkusuz düzensizlik, irregularite bahis konusu olmayacaktır. (5)

1909'daki Yüksek Şûra üyeleri herhalde Fransız masonluğu tarihinde yapılmış yanlış tatbikatları örnek aldılar. Fakat yine de 1895'te Fransız Suprême Conseil'inin mavi localarda otoritesini bir Büyük Loca'ya bıraktığını görmeli idiler.

İtalya
Şubat 1996

(5) Fikret Çeltikçi: Hür Masonluk tarihinden Notlar Sahife 289

YARDIM

Raşid TEMEL

Masonluğun üçlü sözlerinden inanç, Ümit ve yardımda olduğu gibi, hepimizin ettiği yeminde de (Kardeşlerimin yardımına koşacağım) deniyor. Dikkat edin, burada yardım etmekten değil, yardıma koşmaktan söz ediliyor. Üzerine yemin ettiğimiz bu yardımın ne olduğunun farkındamıyız? Yoksa sadece laftamı kalıyor? Kime ve nasıl yardım yapacağımızı düşünüyor muyuz?

Çeşitli yardım şekilleri vardır. Yemin ettiğimize göre bunların üzerinde ısrarla durup düşünmek görevimizdir. Bu yardımların yerine getirilmemesi, ettiğimiz yemine sadık bulunduğumuz anlamına gelir ki, Allah hepinizi böyle bir şeyden korusun.

Dediğim gibi kardeşlerimize ve insanlara yapabileceğimiz çeşitli yardım şekilleri vardır. Bunların her türünü aynı kişinin yapması mümkün değildir. Herkesin kendi imkânları nisbetinde yardıma katılması normaldir. Şimdi yardım listelerini sıralayıp anlatmaya çalışmak konumuzu sulandıracaktır. Onun için her yardımın her türlüsüne kıymet vermekle beraber, bunlardan kendi imkânlarımla yapmaya çalıştığım ve bu işe kendimi adanmışım, sadece bir tanesine değinmek istiyorum. O da Kardeşlerimizin Masonluğu öğrenmelerine yardımcı olmaktır.

Aslında bu iş aklımız erdiği ve dilimiz döndüğü kadar hepimizin

başta gelen yardım görevlerimizden biridir. Bundan başarılı olmak kolay değildir. Evvela kendimizi eğitmemiz lazımdır. Bu da sistemli okumakla ve kendimizi daha tecrübeli üstatlarımızdan öğrendiklerimizle takviye etmekle mümkündür. Ondan sonra konuşarak, yazarak, aynı zamanda ihtiyacı olan kardeşlerimizle her fırsatta temas kurarak ve onlarla söyleşerek uygulanabilir.

Birçok kardeşimiz meşguliyetleri dolayısıyla veya kâfi fırsat bulamadıkları için, yahut ta lisan bilmediklerinden ve okuyacak Türkçe Masonik kitapları pek fazla olmamasından ve belki de tembelliklerinden Masonluğun kurallarını iyi öğrenememeleri ve bu önemli konuda bilgisiz kalmaları mümkündür.

Localarımızda uzun konuşmalar dinliyoruz, aynı zamanda dergilerimizde sayfalar dolusu yazılar okuyoruz. Bunların çoğu kıymetli, ilgi çekici ve yararlıdır. Ama genç kardeşlerimize Masonluğu öğretme yönünden bakılınca isteneni vermeğe yeterli olmadıkları fark edilmektedir. Masonlukla direkt bağlantısı olmayan konuşma ve yazılar bu yardım görevimizi yerine getirmeye kâfi değildir. Onun için kardeşlerimizin Masonik bilgilerini arttırmaya yardımcı olacak konularda da localarımızda gereği kadar zaman ayırmamızın planlanması şarttır.

Kırk yıla yaklaşan Masonluk yaşamımda bütün konuşmalarımı ve yazılarımı hep bunları düşünerek yaptım. Hiçbir zaman bunun dışına çıkmadım. Zaten bunun dışındaki konular mesleğim açısından fazla bilgim olmayan konulardır. Onun için bunları dinlemek ve okumaktan zevk almakla beraber, kendim bu yola hiçbir zaman özenmedim.

Gould'un 6 ciltlik, Mackey'in 3 ciltlik ansiklopedilerini, Coils ansiklopedisini ve 5 ciltlik Little Masonic Library'yi, Albert Pike'in eserlerini Masonluğumun ilk 25 yılında sabırla okudum. Birçok Masonik kitapları da okudum ve okumaya devam ediyorum. Bütün bu yorucu olduğu kadar zevkli zahmetlere, kardeşlerime olan yukarıda söylediğim yardımı yapabilmek, aynı zamanda kendimi yetiştirmek için katlandım. Sözü uzatıp kafaları karıştırmaya da çok, ama çok, dikkat ettim.

Locam 1989 a kadar olan konuşma ve yazılarımı toplayıp Anadolu yayınlarının 4. sü olan (Masonluk Üzerine) isimli kitabı bastırdı. Şimdi 1997 ye kadar olanlarla ikinci cildi basmaya hazırlanıyor. Ne mutlu bana ki locamın bu yardımı olmasaydı emeklerim kısmen de olsa unutulacaktı. Benimle beraber yardıma katıldığı için locamada teşekkürlerimi sunuyorum.

Masonlukta en tecrübeli, en bilgili ve hocamız olarak kabul ettiğim Necdet Egeran Üstadımız da

(Gerçek Yüzüyle Masonluk) isimli kitabını yeniden bastırmıştır. Bu kitapta aynı gayeye hizmet etmektedir. Kıymetli kardeşimizde böylece yardım görevini tekrar yerine getirmiş oluyor.

Cihat Beşe Kardeşimin de Al-mancadan tercümeleri vardır. bunlarda çok yararlı yazılardır.

Bu kitaplar Masonluğu öğrenmek isteyenler için ders kitaplarıdır. Anadolu locasında yeni kabul edilen Kardeşlerimize bu kitaplar verilir ve okumaları sağlanır. Gaye Kardeşlerimizin Masonluğu iyi öğrenmelerini sağlamaktır. Masonluğu en kolay ve en doğru öğrenmeye götüren yol, kardeşlerimizle ilgilenmek ve onlarla konuşmakla mümkün-

dür.

Kendimden söz ettiğim için sizlerden özür dilerim. Ama söylemek istediklerimi açıklamanın en kolay yolunun, bizzat içinde yaşadığım bir örnekten alındığı takdirde en rahat bir şekilde anlatılabileceğini düşündüğüm için böyle yaptım.

Eğer içimizde Masonik Prensipleri hazmedememiş Kardeşlerimiz kalmışsa ve bunların adedi artmaya giderse, işte o zaman vay Masonluğun haline. Eğitimle ilgili bu yardım konusunun şakası yoktur. Çok ciddidir. Çünkü Masonluğun hem kuvveti hem de selâmeti buna dayanmaktadır.

21.12.1996

MASON KİMDİR? MASONLUK NEDİR?

Yavuz HAKMAN

Güzellikler kaynağı topluluğumuzun bir üyesi olan mason kimdir? Ve topluluğumuzun uğraşı, çalışma alanı olan masonluk nedir? Özveri ile öğrenilmesine çalışılan, uygulanması için çaba gösterilmesi gereken bu iki kavramın içeriğini ana hatları ile aşağıda açıklamak, bilgilerimizin tazelenmesi ve masonluğun daha iyi tanınması ve bilinmesi yönünden yararlı olacaktır.

Mason; bir kardeşimizin yazısında kimliğini bulduğu şekli ile,

Su gibi kuvvetli, fakat uysal ve temizleyici;

Toprak gibi alçak gönüllü ve sakin, fakat bereketli;

Ateş gibi heybetli, fakat yararlı;

Hava gibi devingen, fakat temiz ve sevimli;

insandır. Mason; doğruya doğru, eğriye eğri diyebilecek bir karaktere sahip olan, dürüstlüğü ve samimiyeti kendine hedef edinmiş, iki yüzlülükten kaçınan bir kişiliğe sahip olmalıdır. İkiyüzlü insan, masonluk ve insanlık idealine hiçbir şekilde hizmet edemez. Mason; kibirli ve gururlu olmamalıdır. En zor durumlarda bile dalkavukluğu, alçaklık kabul etmelidir. Mason, haysiyet ve şeref kırıcı hallerden daima kaçınmalıdır. Kibirli ve kendini başkalarından üstün gören bir kimse, ma-

sonluğa yararlı olamaz. Bunun için, gerçek mason, kendini kibir ve gurura kaptırmaz.

Bir masonun dalkavukluğa yer vermemesi, insanlık şeref ve haysiyetini her değerden üstün tutmasından ileri gelmektedir. Çünkü, bir çıkar sağlamak amacıyla veya hangi amaçla olursa olsun, şeref ve haysiyetini korumayan bir kişiden topluluğumuza hayır gelmez. Mason, alçakgönüllülüğü, kapalılığı benimsemelidir. Herkese yumuşak ve şefkatle yaklaşımdan, elinden geldiğince yardıma gereksinimi olanların yardımlarına koşmaktan ve yaralarını sarmaktan büyük bir zevk duymalıdır. Bu davranışı, ona hiçbir şekilde maddî ve manevî çıkar sağlama düşüncesi vermemelidir. O; iyiliği, yanlız iyilik olduğu için yapmalıdır. Mason, kimsenin hakkında kötü düşünmemeli ve konuşmamalıdır. Her masonun, kendi şeref ve haysiyeti kadar başkalarının da şeref ve haysiyetini korumak görevidir. Alçak gönüllülüğün ve herkese ılımlı ve şefkatle yaklaşmanın, masonlarca karakteristik bir özellik olarak kabul edilmesi, herşeyden önce sevgi ile uyumlu davranış, masonluk idealinin gereklerinden olmalıdır. Mason, insanlığa yararlı ve onun sıkıntılarını dindirmeğe yönelik her girişim ve hareketi benimseyen kişi olmalıdır. O, kendini öncelikle ulusu ve ülkesinin ve giderek tüm insanlığın hizmetinde kabul etmelidir.

Mason, hoşgörülü olmalıdır. Ancak, sosyal düzene aykırı, geleneklere karşı, toplum anlayışına ve kabullerine ters, toplum yapısına aykırı durumlarda, masonlardan hoşgörülü davranılması beklenilmemelidir. Hoşgörü; nabza göre şerbet verme, hoş birşey görme şekliyle algılanmamalıdır.

Tutku, insan hayatında yadsınamıyacak gerçeklerden biridir. Tutkusuz insan düşünülebilir mi? Ancak, tutkunun aşırılığı ve çevreye tehlikesi, verdiği zararlar ile doğru orantılıdır. Dizginden hoşlanmayan tutku, eğer her aracı ve eylemi geçerli görebilecek bir azgınlığa doğru yürürse, o zaman insanlığımızdan söz etmemiz, mason olduğumuzu söylememiz, mümkün değildir. Onun içindir ki; tutku denilen insanî nitelik, hem insanlığın gerekli bir özelliği, hem de azgınlaşan tutku; insanın ve hatta tüm insanlığın gerçek bir felâketidir. Masonlar, tutkularını bir taraftan iradelerinin bekçiliği, bir taraftan vicdanlarındaki yasal kudretin, diğer taraftan akıl ve hikmetin sorumluluğu, etki alanı içindeki manevî otorite ve disiplin anlayışı ile karşılamalıdır. Öte yandan tutkularını, insanî ve olumlu düşünce yapıları ile yücelterek dengeli tutmalıdırlar. Hiç şüphe yoktur ki; masonları zararlı davranışlardan ve eylemlerden koruyacak güç ve kudret, olumlu davranışları, karakterleri ile ahlâkî iradeleri olmalıdır.

Peşin hükümlülük, diğer bir deyişle önyargı da, insanların tutkuları ile özdeşleştirilmelidir. Masonluğun öğretileri içinde, insanın doğum-

dan sonra kazandığı olumlu ve olumsuz karakterler arasında, önyargının da insanlık ve özellikle masonluk için de çok zararlı ve tehlikeli olduğu bir gerçektir. Mason önyargılı olmamalıdır. Kişiler hakkında, özellikle kardeşleri için, karar vermeden önce düşünmeli, eylemini ona göre ayarlamalı ve yapmalıdır. Kırıcı davranışlar, gerek dış ortamda, gerekse masonlukta topluma ve masonluğa yarar değil, zarar verecektir.

Masona iyilik yapması aşılır. Ahlâk; bir masonun en büyük erdemi-
dir. Yardım ise, mason ahlâkının karakteristik bir niteliğidir. Bu
ahlâk, örf ve adetlere bağlı; ancak, ırk, din, zaman ve ortama bağlı ol-
mayan bir ahlâktır ki; kişisel çıkara kişisel doyuma esir olmayan yüce
insanlık duygusudur.

Masonlar, taassubu reddeder, fakat dinsiz değildir. Masonları dinsiz-
lik ile suçlayanlara gerekli yanıtlar, "Hür Masonluğun Temel Prensipleri"
nde ve ritüellerde yazılı olduğu kadar; yazılı olmayan ilkelerde,
prensiplerde, mason davranışlarında ve uygulamaların içeriğinde bu-
lunmaktadır.

Uluslar, mason ilkelerini ve ülküsünü, sözle değil, eylemleri ile benim-
sedikleri zaman, dünyamız gerçek bir cennet olacaktır. Bunun için,
masonların tüm çalışmaları ve çabaları ile arzuladıkları hedef, "*Bi-
zim olduğu kadar, bütün insanlar ve insanlık için de mutluluk yuvası
olacak bir **ÜLKÜ MABEDİ** yapmak amacıyla...*" gerçekleşecektir.
Özetle; masonluk, dünyada bulunan sosyal kuruluşların arasında in-
sanlığın yararına hizmet eden en güçlü ve en eski kuruluş olmakla be-
raber, üyeleri itibariyle insan topluluklarının en temiz kurumudur.
Böyle kalmasına da özen ve çaba gösterilmelidir.

Bütün bu özellikleri benliğinde toplamış bir masonun, nihayet bir in-
san olduğu, melek olmadığı gerçeğinin de bilinmesinde yarar vardır.
Çok tedbirli ve dikkatli davranılmasına karşın, masonların içine iyi
vasıfları olmayan kimselerin girmiş olabileceğini de kabul etmek gere-
kir. Ancak, birtoplulukta böyle birkaç kişinin bulunması, o topluluğun
asıl karakterini değiştirmez. Kaldı ki; masonlar, böylesinin durum-
larını saptadıktan sonra aralarından ayrılmalarını sağlamalıdır. Top-
lumdaki masonlar ve masonluk hakkındaki olumsuz görüşler ve kanı-
larla, mason ve masonluk karşıtı yayınların bir kısmı, bu tür masonla-
rın davranışları nedeniyle olmaktadır.

Yukarıda, mason kimliği konusunda kısaca bilgi verdim, sıra geldi
masonluğun ne olduğuna... LESSING'e, "*Nedir bu masonluk?*" diye
sormuşlar. O da; "*Masonluk öyle bir şeydir ki; onun ne olduğunu bilen-
ler bile, onu yeterli derecede açıklıkla anlatamazlar*" demiştir. Gerçek

payı çok fazla olan bir söz... Aşağıda, bu güzellikler dünyasının haritasını çizmeye çalışacak ve içeriğini kısaca anlatacağım.

"Hür masonluğun amacı, bütün insanlar arasında kardeşlik bağlarının kurulması; insanlığın, hürriyet ve ahenk içinde gelişerek ilerlemesi ve hakikatin araştırılmasıdır. Hür masonluk, bu amaçlara kendini adanmak isteyen insanların çabalarını bir araya getirir."

Masonluk; bilimsel, sosyal ve ahlâkî görüşleri ve telkinleri ile, olumlu ve olgun çalışmaları ile bir kültür, derin ve zor felsefesi ile de fikir kurumu ve hareketidir. Aynı zamanda çalışmalarında insanî ve evrensel ahlâk prensiplerini empoze eden estetik bir terbiye kurumudur. Bu güzelliğinin yanında, boş inanç ve taassub, bencil ve çıkarıcı duygular ile de savaşıyor sosyal bir kurumdur. Masonluk bu geniş ideali ile kuramsaldır. Ancak bir din, mezhep, tarikat, siyasi bir kurum veya kuruluş ile hiçbir bağı yoktur. Masonluk, laik bir kuruluştur. Masonluk; Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası tüzüğü'nün girişindeki "Temel Prensipler" bölümünde anlamını kazandığı ölçüde ve bir Landmark kapsamında, kişiyi bağımsız kılmıştır. Din, mezhep ve tarikat ile ilgili ilişkilerini, siyasal fikirlerini ve yaşantısını, kişinin hak ve yetkisine bırakmıştır. Kişilerin bu yöndeki düşüncelerini mason topluluğu içinde açıklanmasını önlemiştir. Bu nedenledir ki; topluluğumuzda bugüne dek, dinî ve siyasi bir yapı oluşturulmamış veya oluşturulmasına engel olunmuştur. Laboratuvarında çalışarak analiz ettiği konu, insan ve insanlıktır. Herkesin de çok iyi bildiği üzere, bu uğraşları ile de oluşturulmasına çalıştığı yapı, **İNSANLIK MABEDİ**dir. Ancak, şu husus kesinlikle bilinmelidir ki; masonluk, hür, laik bir kurum olmak ve kişinin hak ve vicdan hürriyetine çok saygılı olmakla beraber; Tanrı konusunda, üyesinin inanç ve iman sahibi olması gereğini ön koşul sayar. Bu nedenle, inançsızların bu güzellikler içinde yer alması mümkün değildir.

Masonluğun ulusal olmayıp, uluslararası bir kuruluş olduğu savı, kesinlikle yanlıştır. Özellikle bu kuruluş, her ülkede ulusal gelenek ve göreneklere bağlı ve saygılı olan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle de kesinlikle ulusaldır. Ancak sosyal yapısı, felsefi görüşü, kültürel yönü, insanlık ideali, ilkesi ve ülküsü ile evrensel bir görüşe sahiptir. Kişi mason olurken yaptığı yeminde, evrensel duyguları ile birlikte, ulusal bağlılık andı içer. Bu yemin, kendinin ülkesine ne denli bağlı aynı zamanda bağımsız bir masonluk idealine ne denli sahip olduğunun delili olmalıdır. Masonluk, çarpık görüşler ve çeşitli siyasal akım ve ideolojileri kabul etmez. Türk masonluğunun da hareket noktası budur. Türk masonluğu, bütün organları ile ilke ve ülküsünün ülkemize ve ulusumuza yakışır ve yaraşır bir güzellikte olmasına özen göstermektedir.

Üyelerinden bu prensiplere uymalarını kesinlikle ve titizlikle istemektedir.

Burada şu hususa değinmeyi, yanlış bir anlamayı önleyebilmek üzere, gerekli görmekteyim. Bir ülkede masonluk örgütünü kurmak ve masonik bir çalışma yapabilmek için, diğer bir ülkenin muntazam bir mason kuruluşundan "Patent" almak gereklidir. Alınacak bu patent ile kurulan bir Büyük Loca, patenti aldığı ülkenin mason kuruluşuna hiçbir şekilde bağımlı değildir. Bu kesindir. Kurulan bu Büyük Loca, yabancı ülkelerin Büyük Loca'larından hiçbir şekilde direktif almaz. Kendi iç işlerine, diğer bir ülkenin Büyük Loca'sının karışması olası değildir. Bu şekilde kurulan ülke masonik kuruluşunun bağımsızlığı ve ulusal bir kimliği vardır. Türk Mason Örgütü de, hiçbir ülkenin masonik örgütüne bağımlı veya bağlı değildir.

Amaçlarına ve örgütlenmesine yukarıda kısaca değindikten sonra, masonluğun çalışma alanı içinde kalan uygulamalarına da bir ölçüde değinmek uygun olacaktır. İnsanların, demokratik ve gerçekçi bir sistemle gelişmesini sağlayan yol, kuşkusuz masonluktur. İnsan karakterindeki çelişkiler, güçsüzlük, siyasi tutku, dinsel ve ırksal eğilimleri ortadan kaldırarak, insana olgunluğu aşılayan, ruhsal, akılcı ve mantıklı kişiliğini veren, hürriyeti, adaletli davranışı eşitliği ve çalışmayı aşılayan, özellikle de kardeşliği öğreten kurum, masonluktur. İnsanları ılımlı ve hoşgörülü yapan, affa alıştıran masonluktur veya masonluk olmalıdır. Fikir ile irade, kişi ile toplum birleştiğinde, ruhsal, kültürel ve sosyal yönlerden ve aile yaşantısı açısından kişide bir gelişme sağlanacaktır. İşte, bunu sağlayan en önemli kurum da, kesinlikle masonluktur. Bu masonluğun işlevidir, görevidir.

Masonluk; sırları, bâtılı reddeder, açıklığı ve ilmi kabul eder ve bunları öğütler. Acımayı, başkalarının acılarını paylaşmayı, insanlığa aşkı, insanlığı sevmeyi, her türlü kin ve kötü duyguların üstüne çıkmayı da öğütler. İnsanlara yapılan iyilik ve yardımın; korku, ümit ve gurur ile değil, yalnız insanlık aşkı ile yapılmasını isteyen, masonluktur. Her iyilik ve yardımı bir sır gibi saklaması gereken topluluk, masonluktur. Övülmeye, gösterişe prim vermeyen, masonluktur. Üyelerini, bir çıkar ve hatta bir teşekkür beklemeden ilke ve ülküsünü gerçekleştirmeye yönelten, masonluktur. Üyelerini, her türlü ruhsal ve sosyal hastalıklardan, fuhuş, kumar, içki veya bağımlı alışkanlıklar gibi sosyal tehlikelerden korumaya çalışan, ahlâki kuruluş yine masonluktur.

Masonluğun gizli bir dernek olduğu konusu çok zaman tartışılır ve gereksiz suçlamalar yapılır. Halbuki, masonluk gizli bir örgüt değildir. Ancak, kapalıdır. Hele demokrasiyi benimsemiş, hürriyet ve bağımsızlığa değer veren ülkelerde, masonların kendilerini gizlemelerine

ihtiyaçları var mı? Ayrıca hangi dernek kapalı değildir? Her isteyen, istediği derneğin toplantısına katılabilir mi?

Masonluk, herkesin düşünce ve inançlarına saygı duyar. Hiç kimseyi kendi düşüncesinden ötürü sorgulamayacak kadar geniş tolerans sahibidir. Ancak; masonluk, yürürlükte olan tüzüklere, ritüellere, yazılı olan veya olmayan masonik ilke ve prensiplere, landmarklara uyulmasını ister.

Masonlukta hemen her yerde ve her harekette semboller vardır ve sayıları oldukça çoktur. Bir mason, her sembolün dış alemde bilinenlerden farklı anlamlar taşıdığını doğumundan sonra, yaşayarak algılamalı ve zaman içinde öğrenmelidir. "Nur" önemli masonik bir semboldür ve masonlar nur alıp, nur yaymak gibi kutsal bir görevi yerine getirmekle yükümlüdür. Semboller, mason kalbi ile görülür, mason kalbi ile işitilir ve en değerli sır saklayan hazinede, kalplerde değerlendirilir.

Konumuzun kapsamı içine girmesi nedeniyle Büyük Üstad En Muhterem Can ARPAÇ Kardeşin, 1995 yılı mesajından bazı alıntıları, burada nakletmeyi uygun görüyorum:

"....Masonlukta adı belli bir görevimiz olsun veya olmasın, hepimiz, masonluk ışığını yarınlara taşımada aynı oranda yükümlüyük. O halde, hatırlanmasında yarar gördüğüm hususlara bir kez daha kısaca değinmek, sanırım iyi olacaktır.

- Demokrasi ile yönetilen her ülkede masonluk gizli değil, o ülkenin yasalarına göre kurulmuştur. Bağımsız, tek ve en büyük otorite olan, muntazam bir Büyük Loca tarafından yönetilir.*
- Masonluk, sıradan bir dernek değildir. Üçyüz yıldan bu yana ideal insan olmaya yönelen bir yaşam biçimidir.*
- Masonik ilkeleri, yaşantımızın her anında uygulamaya özen gösterebiliyorsak, yeri geldiğinde masonluğa gönül verdiğimizizi söyleyebiliriz.*
- Aramıza alınmalarını istediğimiz kişilerin, mutlaka kendimizden daha iyi ve daha ideal bir insan olmasına dikkat etmeliyiz.*
- Bizim için önemli olan, üyelerimizin sayısal artışı değil, insanî nitelikleri üstün olanların bir araya gelmesidir.*
- Tolerans, zayıflık; disiplin, despotluk haline gelmemelidir.*
- Masonluğun çatısı altında, politik ve dinî tartışmalara yer yoktur. Masonluk adına politikaya ve toplum hareketlerine kesin olarak karışılmaz, ama, kardeşlerimiz birey olarak politikada yer alıp,*

masonik ilkelerin ışığında örnek insanlar olarak, ülkemizin aydınlık yarınları için çalışabilirler."

Masonluğun zevkine varabilmek için, her masonun nefisini iyileştirmesi ve eğitmesi gereklidir. Bu da, **HAMTAŞI YONTMAK** eylemidir. İnsanların yaşantısındaki inişler-çıkışlar, güçlükler ve gerçekler, benliklerinin sertleşmesine neden olmaktadır. Yontulma sembolizması ile, bir masonun, masonluk yolunda ne kadar çok çalışması gerektiği vurgulanmakta ve İnsanlık Mâbedi'ne uygun bir taş özelliğinin kazanılması sağlanmaktadır.

Masonluğun işlevi; kalpten kalbe yol açarak, öncelikle ulusal, giderek uluslararası birliği oluşturarak, severek, karşılıklı özveriye ve hoşgörüye alıştıran, fikirleri ve vicdanları tutsak eden her türlü taassubu yıkarak, gerçek bir barış ve kardeşlik yuvası sağlamaktır.

Masonluğun, yalnız Muhterem Localar'a gelindiğinde hatırlanılması yeterli değildir. "**KENDİNİ BİLMEK**" belirgin bir mason ilkesi olmalıdır. **AİLE, VATAN ve İNSANLIK** borcu; **DOĞRU, GÜZEL ve İYİ** hisleri; **HÜRRİYET, EŞİTLİK ve KARDEŞLİK** ilkeleri unutulmazsa, işte o zaman;

Su gibi kuvvetli, fakat uysal ve temizleyici;

Toprak gibi alçak gönüllü ve sakın, fakat bereketli;

Ateş gibi heybetli, fakat yararlı,

Hava gibi şiddetli, fakat temiz ve sevimli;

olmak olasıdır. Şu husus bir gerçektir ki; her mason, ancak ruhunu yüceltip güzelleştirdiğinde, ona asil ve görkemli bir ahlâkın dizginlerini vurabildiğinde mason olma yolunda ilerleyecektir.

BİBLİOGRAFYA

ARPAÇ, Can	<i>Büyük Üstat Mesajı.</i>
<i>Tesviye Dergisi. Cilt 3, Sayı 15, Ocak 1995, İstanbul.</i>
GÖRGÜN, R. Arif	<i>Mason Kimdir?</i>
<i>Türk Mason Dergisi. Yıl 2, Sayı 7, Temmuz 1952, İstanbul.</i>
GÜRATA, Mithat	<i>Masonluk Nedir? Ne Degildir?</i>
1976, Ankara.
İ.M.A.	<i>Masonluğun Mahiyeti ve Türk Masonluğu.</i>
<i>Türk Mason Dergisi. Yıl 1, Sayı 3, Temmuz 1951, İstanbul.</i>
İŞİNDAĞ, Selâmi	<i>Masonluğa Varan Yollar.</i>
<i>Türk Mason Dergisi. Yıl 1, Sayı 4, Ekim 1951, İstanbul.</i>
ÖKE, Mim Kemal	<i>Masonluk, Mâhiyet ve Maksadı.</i>
<i>Türk Mason Dergisi. Yıl 1, Sayı 1, Ocak 1951, İstanbul.</i>

KARDEŞLİK

(Uhuuvet)

Koparal ÇERMAN

Fransız ihtilali sıralarında ortaya atılan "Özgürlük-Eşitlik-Kardeşlik" sloganından ilk ikisinin masonik bakış açısı altındaki anlamını daha önce aktarmıştım. Özgürlük ve eşitlik bugün artık kitlelerce anlaşılabilir ancak kardeşlik sloganını romantik bulanlar halen olabilir. Bu yazı ile kardeşliğin anlamını vurgulamak istiyorum.

"Yücelerin yücesi; "dünya" isminde bir loca yarattı, insanları kardeş, kendini bu locaya başkan, yaptı".

Çevremizdeki ahlâkçılardan ve büyüklerimizden; sosyal olmayı öğrenmemiz gerektiğini bunun da bir anlamda diğerkâmlık de-

mek olduğunu hep duymuşuzdur. Bireycilik ve bencilliğin, toplumsal yaşamdaki olumsuz etkileri anlatılır, diğerkâmlık öğütlenir ve denir ki: "Bu yönde gelişebildiğimiz ve kardeşliği öğrenip benimseyebildiğimiz oranda toplumsal hayatı kolaylaştırırız. Birlikte yaşamayı öğrenen fertlerin çoğunlukta olduğu toplumlarda hayat bir cennet, egoizmin kol gezdiği toplumlarda, cehennem olur." İlk bakışta mantıklı gibi görünen bu sav aslında temelden yanlıştır. Çünkü insan zaten sosyal bir varlık olarak doğar, yani sosyallik onun temel yapısında vardır. Onu sonradan öğrenmez. İnsana sosyallığı öğretmeye kalkmak, balıklara suda yüzmeyi öğretmekle birdir.

İnsan yavrusu bir aile içerisine doğar. Önce, annesine, babasına, kardeşlerine, sağlam bağlarla bağlanır. Sonra komşularını tanır, onlara bağlanır. Okul çağına gelince kendisi gibi çocuklarla tanışır, onlara yaklaşır, bağlanır. Olgunlaşınca evlenir, kendine ait bir yuva kurar, yuvasına bağlanır. Meslek olarak hangi işe el atsa, orada aynı gaye uğruna çalışan bir çok insanla işbirliği yapar, onlara bağlanır. Hülâsa, insanların toplumsal yapı içerisinde türlü çeşitli münasebetler neticesi birbirlerine muhtelif bağlarla bağlandıklarını görürüz.

İnsanın duygusal ve düşünsel yapısı da içinde yaşadığı sosyal toplumun değer hükümlerine göre şekillenir. Konuşma yeteneği, sosyalliğin geliştirdiği bir olgudur. Sadece bu yetenek bile, birbirimize ne denli ihtiyaç duyduğumuzu, birbirimizle nasıl kaynaşmak zorunda olduğumuzu, birbirimize aktaracak ne çok şeyimiz bulunduğunu ve karşılıklı iletişimin hayatın ne denli vazgeçilmez bir gerçeği olduğunu belirten önemli bir göstergedir. İnsan her yönüyle toplumsal dokunun bir hücresidir. Kendisine ait ve çok özel zannettiği değer yargıları, alışkanlıkları ve inançları bile içinde yaşadığı toplumun malıdır. Öğrenirken, bütün öğrendiklerimiz; ya başkalarının fikirleri, ya başkalarının keşfedip ortaya koyduğu buluşlar, ya da başkala-

rının ürettiği mekanizmaların çalışma şekillerinden başka birşey değildir. Aldığımız dersler; bizden öncekilerin tecrübeleri ve bize miras bıraktıklarıdır. Bütün bunlar gösteriyor ki; sosyallik; nesiller boyu içimize öylesine nakşolmuş ve varlığımız toplumsal şuurla öylesine kaynaşmıştır ki; bu sosyal benliğimizden hiçbir şekilde soyutlanamayız. Mitolojik efsanelerden ve psikologlardan da öğreniyoruz ki; şu veya bu şekilde toplumsal yaşamdan kopup uzaklaşarak kurt çocuk, ge-yik çocuk gibi toplum dışında yaşamını sürdürebilen insan yavru-ları, bir daha normal hayata döndürüle-memiş ve sakat yaratıklar olarak kalmışlardır. ***Çün ki insan doğuştan sosyal bir varlıktır, bu hasletinden soyutlandığı an bir uzvunu kaybetmişcesine sakat kalır.*** Yani sosyallik; insanın organik bir gerçeğidir. İnsan nasıl derisinden sıyrılamazsa, benliğine kazınmış sosyallik vasfından da işte öylesine ayrılamaz. Bu noktayı kavramak, eskilerin uhuvet dediği "kardeşlik" sloganı ile neyin kastedildiğini anlamamıza önemli ölçüde yardımcı olacaktır.

İnsanın doğuştan sosyal olduğu gerçeğini; bugün tabii birşey olarak algılayabiliriz. Lakin bu; son zamanlarda bilimsel araştırmalarla ortaya çıkan ve bizlerin de yeni yeni normal saymaya başladığımız bir gerçektir. Bir zamanlar psikologlar; fertlerin

toplumdan ayrı, bağımsız, bağılantısız bireyler olarak doğduklarını, sonra büyüdükçe toplum içerisinde yaşamayı öğrenerek sosyalleştiklerini düşünürlerdi. Tabii, bu fikri benimsemiş psikolog, sosyolog ve siyasî ekonomistler için; bağımsız bir birey olarak doğan insanın, sonradan nasıl olup da sosyalleşebildiği, izahı zor bir konuydu. Bu anlamda **Rousseau** sosyal kontrat teorisini, **Hobbes** da bir başka teori geliştirdi. Ekonomistler; toplumdan uzak bir yerde; örneğin, ıssız bir adada tek başına yaşamak zorunda kalan insanın, ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda araştırmacı, yaratıcı ve işbirlikçi bir varlık olabileceğine dair hipotezler ileri sürdüler. İlâhiyatçılar, toplumdan bağımsız olarak doğan insanın aslında Tanrı ile bağlantılı olarak doğduğunu, bu yüzden diğer insanlarla sosyal bağlantı kurabildiğini öne sürdüler. Bütün bu teoriler bugün de kafaları kurcalasa bile, insanın toplumdan bağımsız apayrı bir varlık olarak doğup; sonradan sosyalliği öğrenmiş olması fikri, ilke olarak yanlış, yanlış olduğu kadar da faydasızdır. Çünkü; insanın doğuştan sosyal bir varlık olduğu fikri, artık bilimsel bir gerçektir.

Bu açıdan bakınca; **kardeşlik**, sadece hassas insanların tadabileceği bir duygu, ya da duygusal bir özlem veya sadece idealist kimselerin uğrunda mücadele verecekleri bir hedef olmaktan çıkar. O zaman kardeşliği, doğanın insan yapısına kattığı, kaya gibi

sağlam ve sert bir temel taşı olarak görebilir, ruhumuzun derinliklerinde en hassas en ince duygularımızı barındırdığımız sağlam bir sığınak olarak algılayabiliriz. Tıpkı dağların altındaki granit kayalar gibi, kardeşlik de insan yapısının temelinde mevcut sadece insana has ortak bir duygudur. Burada localarımızda kardeşliği talim etmemizin sebebi; sevgi ve diğerkâmlığı fiilen uygulayarak, bilinç altında yatan bu gerçeği bilinç üstüne çıkarmak, böylece ona bir adım daha yaklaşılarak, bunu anlamadan mutluluğu asla tadamayacağımızın bilincine varmak içindir. Hülasa; insanı doğuştan bir kaplan veya bir kurt gibi görüp, sonra da birbirine saldırmamasını örf ve adetlere ya da kanunların varlığına bağlayan görüş, temelden sakat ve yanlıştır. ***Bütün insanların sosyal yaratıldığı bilincine varan ve bütün insanlarla dost ve kardeş olarak doğduğunu görebilen her insan, tabiatın bu gizemli gücünü yanına alır. Çevresiyle ahenkli ilişkiler kurmakla kalmaz, insan doğasına uygun davranışlar benimseyeceği için mutluluğu kolayca yakalayabilir.***

Günümüz psikologlarının üzerinde çalışıp, ortaya koydukları neticelere göre: "İnsan doğasındaki en eski ve en güçlü içgüdünün; kendini koruma içgüdüsü olduğu, diğer bütün güdülerin ikinci planda kaldığı" şeklindeki eski teori de korkunç şekilde yan-

lıştır. Artık kanıtlanmış bir gerçektir ki; bu güdü; sosyallik niteliği içerisinde; analık, babalık kardeşlik veya dostluk vasıfları olarak, aynı eskilik ve aynı güçte başkalarına yönelik olarak da vardır. Bu gerçeği göremeyenler hayatta çok yönlü acılar çekmeye adaydılar. Örneğin; denizde boğulmak üzere çırpınan birini gören sıradan bir kişi onu kurtarmak için nasıl denize atlayabilir? Bunu yaparken ölümü bile göze almıştır ama bu hareketi tamamen insiyakîdir. Denize atlarken işin tehlikesini düşünecek vakti, zaten yoktur. Bu ve buna benzer bulunabilecek daha pek çok örnek gösterir ki kardeşlik, tanrı emri gibi kanımıza, ilik ve kemiğimize yazılmış bir vasıftır. Bu gerçeği göremeyen, görmezden gelen ya da buna zıt bir hayat yolu benimseyenler mutluluk güvercinini elinden geçirir. Çünkü kardeşlik duygusal bir lüks değil, aynen hava, su ve ekmek gibi yaşamak için gerekli doğal bir ihtiyacımızdır.

Kardeşlik, ister sosyallik içgüdüsünün gelişimi olarak tanımlansın, ister sen ile ben arasında aklın öncülüğündeki sağduyu ayarlaması olarak ele alınsın bu gelişim ya da ayarlama, duygusal ya da dinsel bir ihtiyacın gereği için değil, insan yapısına kazınmış doğal gerçeğin icabıdır. Nasılki insanın doğal yapısı yaşamak için nefes almayı ve yiyip içmeyi gerektiriyorsa, ruh sağlığımız ve mutluluğumuz için de; doğal kar-

deşlik bağının farkında ve bilincinde olmak gerekir.

Kardeşliği; insanlar arası türlü çeşitli ilişkiler dünyasında bu ilişkilerin ruhu olarak görebilen ve onu anlayıp, öğrenerek bir tür bilgelik olarak benliğine katmış olan kimse, karşılaşabileceği olumsuzluklara üzülmez. Kazara başına gelmiş ters bir olayı, ya da özel durumları bahane edip ruhunda yatan bu temel duyguyu gözardı etmez. Komşum ve ben her yönden tam aksi kutuplarda olabiliriz. Benim beğendiklerimden o hoşlanmaz, onun sevdiklerini de ben tatsız bulabilirim. Fikir ve düşüncelerimiz de taban tabana zıt olabilir. Belki, meslek olarak da birbirimize antipatik görünmüş, bu yüzden birbirimizle hiçbir ilişki kuramamış da olabiliriz. Ama kardeşlik ruhunu iyi anlamırsak onun, bu özel durumla ilgisi bulunmadığını hemen görebiliriz. Çünkü bu doğal vasfımız, özel dünyamızda tatsız bulduğumuz şeyleri mutlaka sevmemizi gerektirmediği gibi, bizden hoşlanmayan kimselerin, mutlaka bizimle birlikte olmalarını da gerektirmez. Bunlar, kardeşlik kavramından çok, insanların özel dünyalarında yer alan beğeni duygularıyla ilgilidir ve sadece o dar sınır içerisinde kalır.

Komşumu sevemiyorsam onunla birlikte olmam. Ama münasebetlerimde adalet ilkesini de gözden kaçırmam. Ona kötülük yapmam, arkasından konuşmam, ona komplo kurmam. Daima iyi şanslar ve mutluluklar dileyen

bir tutum içerisinde ondan uzak kalırım. Hatta hayatın akışı içerisinde onun karşılaşabileceği zorluklar ve haksızlıklar karşısında ona yardımcı olup elinden tutmaya da her an hazır olurum, onun kendi yolunda yürümesine engel olmam. Eğer ondan farklı bir tarafım varsa, bu her insanın yekdiğerinden olabileceği fark kadardır ve bu fark hiçbir zaman çocukca bir aksilik ve huysuzluk sebebi olmamalıdır. İşte özel yakınlıklar kurulamayan hallerde kardeşlik ruhunun icabı olan tutum budur.

Masonlukta bizi bir arada tutan bağın "gizemli bir bağ" olduğu söylenir ki doğrudur. Çünkü bunu sözcüklerle anlatabilmek hemen olanaksızdır. Onu tecrübeleriyle anlamış olanlarsa başkalarına anlatmak ihtiyacını duymazlar. Masonlukta yaşadığımız kardeşlik duygusu; çok özel çok nadide bir duygudur. Masonlar birbirlerine karşı duydukları bu hisleri haricilere karşı pek duyamazlar. Belki bundan hep birlikte bir ideale doğru koşmanın, belki daha başka şeylerin etkisi söz konusu olabilir.

Mamafih, biz bu gizemli bağı sanıyorum tarif etmeye çalışabiliriz ve sanırım onu en güzel biçimde şu sözlerle ifade edebiliriz: "O, yeryüzünde yaşayan her insanın, içinde ve ruhunda yaşattığı büyük bir özlem ve ümittir." Mason olsun veya olmasın, mutluluğu tadabilmek için her insanın kalbine konmuş tanrısal bir hediye-

dir bu duygu. Bu duyguda bütün dünya insanlığının bütünleşip yekvücut olduğunu görebilir ve bu görüşle; dünya insanlığının tek bir ırk olduğunu söyleyebiliriz. Bu duygu, insan doğasına kazınmış çok kıymetli bir hazinedir. Kim bu doğal hazineyi gözardı eder onu anlayamazsa ruh sağlığını tehlikeye düşürür. Kanımıza işlemiş bu vasfı önce romantik bir kavram olarak görüp, sonra; "Irkların birliği, toplumlar arası dayanışma" gibi sun'i yollarla insanı insana yaklaştırma gayreti gösterenler, temeldeki bu gerçeği göremeyen asıl romantiklerdir. Çünkü onlar kafalarında hayal ürünü bölük pörçük bir insanlık manzarası ile yanlış bir dünya imajı benimserler.

İnsan, kardeşliğin ne demek olduğunu anlayabildiği nispette elbet bu gayeye uygun gayret sarfeder. Sevgi için uğraşır. Locasında asla bölücü ve ayırıcı olmaz. Yaşadığı toplumla uyumlu, kendisini yaratan topluma borçlu olduğunun bilincinde bir insan olur. Ülkesinde birlik ve beraberliğin, çağdaşlığın, özgürlüğün ve topluma mutluluk sağlayacak aydınlık prensiplerin savunucusu olur. Toplumun çağdaş değerler yönünde yükselişine elinden geldiğince katkıda bulunur. Bütün gayretini; ırklar, dinler ve inançlar arası antipatik duygu ve davranışları önlemek, insanlar arasında sun'i şekilde geliştirilmiş nefreti yok etmek, insanların temelde birbirleri ile kardeş olduklarını göstermek için harcar.

Savaş, fanatiklik, millî kıskançlıklar, haksızlıklar, hırs ve ihtiraslar, dalavereli politik manevralar, devlete karşı işlenecek suçlara iştirak gibi şeyler, kardeşliğin esasını anlamış insanların uzak duracağı ve karşı koyacağı hareketler olacaktır.

Masonluğun her insanın özlemi olan bu kardeşlik yolunda dünya çapında büyük rol oynadığı, görülen tarihî bir gerçektir. Bundan sonraki rolü; "Herkül'ün oniki görevi"nden daha da zor olacaktır. Temelsiz çekişme ve mücadelelerin, bölünme ve düşmanlıkların azgınladığı zamanımızda, insanlara birlik beraberlik, hoşgörü ve anlayış, sevgi ve âhenk tavsiye eden milletler arası böyle güçlü bir kuruluşun bulunması dünyamızın geleceği için büyük bir şanstır. Masonluğu bir okul olarak; kardeşliğin bilincine vardığımız ve bu duyguyu birbirimize aktararak pratiğe soktuğumuz bir okul olarak görmek bana büyük zevk veriyor. Çünkü pratiğini burada kardeşlerine fiilen uygulayarak öğrenen, sonra onu her yerde uygular. Masonluğu bu dünya içinde var olan başka bir dünya bu dünyada olmasını istediğimiz şeyleri uygulamaya koyabildiğimiz başka bir dünya olarak görmek de hoşuma gidiyor. Tıpkı, kışın soğuk rüzgârlar ortalığı kasıp kavururken nadide çiçeklerin tohumlarını ektiğimiz seralar gibi... Elbet birgün gelecek, kışın zorlukla yetiştirdiği-

miz bu çiçekleri açığa, mavi semaların altına çıkarabilecek, dünyamızı daha da güzelleştirebileceğiz. Kapalı mâbedlerimizde geliştirmeye çalıştığımız, ruh işte budur. Bu ruh neticede bütün yeryüzünde etkisini gösterecek, bütün dünya insanlığı içinde yaşattığı özlemin gerçekleştiğini görüp elele tutuşacaklardır. Bu gün için insanlar bal peteğinde olduğu gibi ayrı gözenekler içerisinde bulunabilirler. Ama bu, kardeşlik kavramının yanlışlığını göstermez. Olsa olsa kardeşliği henüz anlayamamış bir dünyanın yanlışlığını gösterir. Böyle bir dünyanın yaralarını iyileştirecek en etkili ilâç; kardeşliktir. Localarımızda kardeşliğin anlamını içinde ve kalbinde duyarak yetişenler gittikleri her yerde sulh ve sükûnun sevgi ve huzurun elçisi olmalı ve dünya sulhunun temelini atacak harcı daima ellerinde hazır bulundurmalarıdır.

Bu çabaları özel bir duygusallığın gelişmesi neticesi atılan ileri bir adım olarak algılamamalıyız. Bu her insanın görevidir, ancak dünyanın dönüşü yönünde daha doğuda olup gün ışığını ve istikbâli daha erken görebilenler, aydınlığın yaklaştığını kendilerine göre batıda ve henüz karanlıkta kalmış olanlara mutlaka zamanında bildirmeli onlara görevlerini hatırlatmalıdırlar.

*Ezelin sonsuzluğundan, taa...
Bana kadar uzanan
Dört hece ve çok yüce,
Parola çınlıyor kulaklarımda;
De-mok-ra-si ya da Hür-i-ra-de*

*Ben, rüyasında bir rüyanın
Tüm güçlerinin dünyanın
Ezip yok edemeyeceği
Bir şehir görüyorum.
Toprağı sevgi, havası bilgi, suyu ışık,
Ateşi; kardeşlik bu şehrin...*

*Barış; ipek ibrişim olmuş burada,
Yaşadığıma, şükrediyorum.
Tanrı ruhudur kardeşim olan,
Biliyorum.*

*Burada olan, olmayan
Ölen, doğmayan; hep benim parçam...
Her insan, herkes... oğlan-kız,
Hep benden; benim anam-babam.*

*Havası bilgi, toprağı sevgi...
Sevgi; hepimizinki gibi benim de mayam.*

*Bu bir rüya mı, yoksa
Asıl rüya şu ermemiş dünya mı?*

*İnanıyorum bu bir gerçek.
Asıl rüya...
Sahiden yaşadığımızı sandığımız,
İşte bu dünya...*

NOT:

The Great Teachings of Masonry H.L. Haywood
İsimli kitaptan alınmış, bize adapte edilerek sunulmuştur.

SEMBOLLER

Türkhan SLEM

Masonluğun, çok eski dönemlerden beri süregelen değişik biçimlerde tanımları yapılmıştır. Zaman süresi içinde, bu tanımlara yenileri eklenmiş veya var olanların içeriği genişletilmiştir. Ancak tüm bu tanımlamalar, Masonluğun özünde var olan, belirgin ve duragan bazı kavram ve sözcükleri olduğu gibi muhafaza etmektedir. Bu kavram ve sözcüklerin en başta gelenlerinden birisi de sembol ve allegorilerdir. Örneğin, Masonluğun bir tanımında "Masonluk, allegori perdesi arkasında gizlenmiş, semboller ile tanımlanan, kendine özgü toplumsal bir erdem ve ahlâk sistemidir" denilmektedir.

Her felsefenin ve filozofik ide'nin, her oluşun ve olgunun, ezoterik öğreti sistemini benimseyen tüm kuruluşların ve kendine özgü bir içeriği bulunan kurumların, sembol ve allegorileri olduğu gibi, Masonluğun da kendine özgü sembolleri vardır. Bir başka deyişle çağdaş uygar yaşamın, diğer tüm sosyo-kültürel kuruluş ve örgütleri gibi, Masonlukda kendine has sembollere sahiptir. Masonlar, masonik çalışmalarda, geçmişin kendilerine çok değerli bir eser ve miras olarak bıraktığı, anlam dolu allegori ve sembolleri kullanırlar. Bunlar, biz masonların düşünce ve felsefe yapımızı tamamlar, davranışlarımıza ölçü ve biçim verir. Masonluk doğruluğun, ahlâk ve ahlâksal kurallara ait gerçeklerin, en iyi, en etkin ve kalıcı bir tarzda öğretilmesinin, semboller ve al-

legoriler aracılığı ile olabileceği görüş ve inancındadır ve bunu bir yöntem olarak benimsemiştir. Semboller, belleklerde doğal olarak kolaylıkla yer edip, iz bıraktığından, sözcüklerle yapılan başka öğretilere ve didaktik kalıplarına karşın, çok daha başarılı ve etkin bir eğitim ve öğretim aracıdır ve Masonluk, sembol ve allegoriler yönünden çok geniş ve değerli bir repertuara sahiptir.

Kardeşler Masonluğu, sadece rasyonel bir tarzda, salt düşünce ve bellek güçleriyle değil, yürekleriyle de özümsemelidirler. Kelime ve sözcükler ile konuşulur, oysa ki kalpten kalbe iletişim ancak semboller ile kurulur.

Semboller, Masonluğun ruhunu ve özünü oluşturan moral, sosyal, töresel, ritüelik ve aktüel gerçekleri yansıtır ve masonluğun ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

Semboller, bütün misterlerin, yeni ve eski dinlerin, bütün ezoterik bilgilerin anahtarıdır. Sembollerin anlamını öğrenmeden, hayatı ve onun güzelliklerini anlayamayız.

Masonluğun konusu, ruh ile madde arasında, Tanrı ile insan arasında, insanla insan arasındaki ilişkilerdir. Üzerinde durulması gereken özelliği ise bunların bağlantılarının anlaşılmasıdır.

Semboller alemine girmeden önce, zaman zaman terminolojik bir karışıklığa yol açması olasılığı bulunan alâmet, allegori ve sembol sözcük ve tanımları üzerinde durup, açıklık getirmemiz yerinde olur. Çünkü, bazı sözlüklere baktığımızda bu sözcüklerin birbiriyle karıştırıldıklarını ve ayrıcalıklı anlamlara yöneldiğini görüyoruz. Örneğin, sözlüklere bakıldığında allegorinin karşılığı olarak kinaye, ima, mecaz, remiz ve timsal kelimelerinin yer aldığını ve yine bu kelimelerin aynı zamanda ve aynı anlamda sembolün karşılığı olarak belirtildiğini görüyoruz. Bu nedenle önce bunların doğru tanımlarını yapalım:

Alâmet: Sözlükte işaret, iz ve nişan olarak yer alır.

Alâmet: "Muayyen ve belirli bir anlam yerine kullanılan bir şekil, bir resim veya bir işaretdir. Bir şeyi sadece tanıtır, anlamı gayet belirgin olup herkesce geçerlidir". Örneğin:

Taç'ın: Kraliyeti,

Beyaz rengin: Saflığı ve temizliği tanımlaması gibi.

Allegori: Yunanca Allos "öteki" ve Agoreuetin "anlatıcı" anlamında olup "Bir Düşüncenin konuşmadan resim, Tablo veya canlı bir varlık aracılığı ile sanatsal anlatım kazanmasıdır".

"Bir düşünceyi, bir kavramı ya da bir öğretiyi, doğrudan doğruya anlatmayarak başka türlü deyimle aktarmak ve açıklamak yöntemi-dir".

Masonluğun birçok derecesinde öğretiler ve öğütlemeler, alegorik nitelik taşıyan bir takım öyküler anlatılarak verilir. Bunların arasında en önemlileri Süleyman Mabedi'nin yapımı ile ilgili öykülerdir. Mason ritüellerinde anlatılan öykülerin anlatılış tarzı, sanki tam birer tarihsel gerçek anlatılıyor gibidir. Önemli olan bunları, töresel bir açıdan değerlendirmektir. Bir başka deyişle, önemli ve değeri olan öykünün kendisi değildir, anlatmak, öğretmek ve sezdirmek istedikleri ve verdiği mesajlardır. Görülüyorki allegori, "İnsanlığın davranış ve yaşantısına ilişkin, doğrular ve genellemelerin, simgesel karakterler ve eylemler aracılığı ile sanatsal anlatım ve yorumudur."

Yine allegori: "Dinleyiciyi, ya da izleyiciyi görünüşün ötesine götürerek, burada yatan gizemli anlamı aramaya yöneltecek tarzda tertip edilmiş bir anlatım biçimidir". Görülebilen fenomenlerin kavramını, imaja dönüştürür, onun gizlediği anlamı yakalayabilmek için, bu imaja tüm olarak nüfus etmek onun derinliklerine girmek gerekir.

Bir de fabl (Latince: Fabula: Anlatmak) ve Mesel vardır ki bu, kaba allegorinin kısa ve yalın biçimleridir. Bunlar konumuzun dışında olduğu için sadece isimlerini belirtmekle yetineceğim.

Sembol: Bunlar, Tam olarak bilinmeyen fakat varlıkları zorunlu olan bazı olayları, olguları, düşünceleri ve kavramları, kusursuz bir biçimde anlatmaya ve tanıtlamaya yararlar. Bu özellikleriyle semboller, Evrensel bir dilin öğeleri olma özelliğini kazanırlar.

Semboller: "Duyularla algılanamayan bir nesneyi (cismi, objeyi, maddeyi) belirten somut nesne veya işarettir". Örneğin: Bayrak, vatanın terazi, adaletin sembolüdür.

Semboller, soyut düşüncelere herkesin anlayabileceği bir biçim verebilir. Öte-yandan somut nesneleri manevî alana çıkarabilir. Manevî olan şeyleri algılanabilir biçime getirmek ve yaşamı anlamlı bir biçimde göstermek için çok değerli birer araçtır.

Fredriek Albert Larpen; semboller, insanın vazgeçemeyeceği, gerçeğin tamamlayıcısı olarak dile getirir.

Semboller, temas ettiği tema üzerine bir örtü serip gizlerken aydınlatır, aydınlatırken de gizler. Bunların bir kısmı açık anlam taşır (ekzoterik), bir kısmı gizli anlam taşır (ezoterik). Fakat her ikisinde de açık kapalı anlam veçhesi mevcuttur.

Semboller ile anlatılmak istenen, çok kere hissedilen, sezilen ve hatta bilinen şeylerdir. Fakat kolayca ifade edilemez, sınırlanamaz ve her düşünce için ortak bir anlatıma bağlanamaz. İnsanda zekâ, muhakeme ve düşünceler ile birlikte harekete geçerek içerdği anlam, mesaj, giz ve gerçekler yavaş yavaş şekillenmeğe ve değeri lenmeğe başlar, bunlar aynı zamanda birer ilham kaynağıdır da.

Sembollerin şu üç önemli özelliğini unutmamak lâzım:

- 1- Sembollerin, her yerde her zaman kolayca bulunabilen, basit ve hatta bazan da ilkel şeyler olmaları,
- 2- Sembollerin gizlemeye çalıştığı mânâ apaçık ortada olursa veya bir mânâyı gizlediği az çok sezilenmediği zaman, o sembol ölür, sadece basit bir şekil ortada kalır,
- 3- Sembollerin kolayca görünülebilmeleri, etki ve ilgiyi arttırmaları, toplumsal duyguların yücelmesini sağlamalarıdır.

Semboller, duygu ve düşünceleri bilinç altından bilinç üstüne çıkabilecek bir güce sahiptirler.

Sembol, belirli bir nesnel olay veya olgunun, düşünsel kaynaklı bir kavram ile karşılaştırılması ya da zıtlaştırılmasından doğar. Kendinden başka bir kavramı ya da düşünüyü anımsatmayan bir nesne, söz ya da hareket Sembol olamaz.

Bazı literatürde Sembol ve amblem sözcükleri eş anlamda kullanılır. Bu eşanlamlı kullanım, iki sözcük arasındaki farkın çok küçük ayrıntılara dayanmasından ileri gelir. Oysa amblem, salt nesnel niteliklidir ve bir düşüncenin yalın tasarımı oluşturur, bu nedenle amblemler, sembollerin içeriğinde kalırlar. Semboller ise, nesnel oluşumların temsilcileri değildirler, bundan dolayı da amblemlerden farklı ve üstündürler. Her bir amblemin, kullanıldığı yere göre, tek ve belirli bir açıklaması olmasına karşın, sembollerin aynı ortamda birbirlerinden farklı açıklama ve yorumlamaları yapılabilir. Sembollerin bir araya

getirilmeleriyle bir amblem oluşturulabilir, fakat amblemlerin bir araya getirilmeleriyle bir sembol oluşturulamaz.

Diğer taraftan sembol, yakın ilişkisine rağmen allegoriden farklıdır. Bu farklılığı Goethe şöyle tanımlamaktadır: "Sembol, görünen olayları, davranış kalıplarını, duyularla algılanmayan nesneleri bir düşünceye, düşünceyi de bir resme öyle dönüştürür ki, düşünce o resimde motivasyonunu sürdürmekle beraber erişilmez olarak kalır ve o düşünce, tüm dillerde anlatım kazanmış gibi görünse bile, yine de tam olarak anlaşıldığı söylenemez".

Allegori ise, "Görünen olayları bir kavrama ve o kavramı da bir resme öyle dönüştürür ki, o kavram tümüyle o resim tarafından sınırlanmış ve çerçevelenmiş olarak kalır ve haliyle anlatım kazanır. Demek ki sembol, ide'nin fenomenini imaj haline öyle dönüştürür ki, imajın içinde sürekli oluşum halinde bulunur. İde, bütün dillerde söylense bile yine anlatılmaz olarak kalır". Allegori ise, "Görülebilir fenomenlerin kavramını imaja dönüştürür ama, kavram daima imajla sınırlanmış olarak kalır".

Semboller, her hangi bir allegori'nin kapsamında pek sık olarak yer alır. Ve onun oluşturulmasında geniş ölçüde yardım ve katkı sağlar.

SEMBOLLERİN FONKSİYONLARI:

Sembollerin şu fonksiyonları mevcuttur:

- Araştırmacılık,
- Keşfedicilik,
- Ön sezgileri ve ön anlamları oluşturmak,
- Eğitcilik,
- Bilinci harekete geçirerek yoruma yöneltmek,
- Ruhsal gücün oluşum ve gelişimine yardımcı olmak,
- Toplumsal fonksiyonlarda birlik ve ahenk sağlamak.

Ancak unutmayalım ki, Sembolizmanın, bir düşünce sisteminin bütünlüğünü ve tutarlılığını anlatımda büyük yararlar sağlamasına karşın, gerçek bir güçlük de taşıdığını belirtmek gerekir. Kimi zaman, köklü olmayan bilgi ve deneyim birikimine karşın, geniş bir fantezi gücü ile, insan sembolleri gerçek anlam ve anlatımlarının dışında yanlış yorumlarla da götürülebilir. Böylesine bir yaklaşımda, bir taraftan

hatâlı bilgiler setinin oluşmasına, diğer yandan da sembolizmanın amaçlarından sapmasına neden olabilmektedir. Bir sembol, bireysel yorum ve değerlendirmeye en elverişli bir öge olmakla beraber, topluluğun ona anlamlı bir değer vermesiyle gerçekleşir. Masonluk'ta Semboller, masonik ilkeleri daha iyi anlatmak, ritüellerin içerdiği aşılama ve öğütlemeleri belleklere iyice yerleştirmek, sonra da bütün bunların kalıcı ve uzun ömürlü olmalarını sağlamak için kullanılırlar. Eğer masonik öğretiler semboller ile zenginleştirilmiş olmasaydı, bir dogma olma yolunu tutabilirdi. Bir sembol, ancak toleransın ve evrimsel gelişmenin bulunduğu bir ortamda yaşayabilir ve yaşatılabilir ve bu ortamda sembol, duygu ve düşünülene en güzel ve en yetkin bir şekilde anlatabilme niteliğini korur.

Bizlerin Masonik ahlâk ve kültürümüzün yükselmesi, yücelmesi masonik ahlâki özümsememiz, ancak ve ancak bu sembollerin akılcı bir biçimde dinamik yorumu ve anlamlarının hissedilip, içtenlikle benimsenmesi yolunda yapılacak yoğun ve sanatlı çalışmalar ve onları değerlendirebilecek yetenekleri kazanmakla mümkün olabilecektir. Erdemlerin en görkemlisi olan sevgi ve hoşgörü ile bütünleşen kişiliğimiz, kültürümüz ve deneyimlerimiz, Masonlukta sembollerin perdelerini yavaş yavaş aralayacak ve bir zaman süresi içinde yine bu perdeleri oldukça yukarıya çekecektir.

Semboller, çok eski dönemlerden beri kullanılagelmıştır, bir başka deyişle sembol geçmişe özgüdür. Dillerin ve yazıların kökeni de sembollerdir. Örneğin: Haç, Dinî bir semboldür. Kızılay, Yardım Sembolü, Kalp, Sevginin, beyaz: Temizliğin, Siyah: Kaderin, Yeşil, Umut'un, Arı ve Karınca, çalışkanlığın ve ileri görüşlülüğün, Kartal: Gözü peklik ve yeteneğin, Pelikan kuşu: Sevecenliğin, kırık sütun: Erken ölümün, zeytin: Barışın, yedi gezegende: Yedi erdemin sembolüdür. Taş: Dayanıklılığın sembolüdür. Fakat taş, Masonlar için: Görevde sebat demektir. Çünkü görev, ancak sebatla ve azimle çetin zorlukları yenme sayesinde yerine getirilir.

Masonluğun Semboller yönünden çok görkemli zengin bir repertuara sahip olduğunu yazımın başlangıcında belirtmiştim. Bunlardan sadece Tekris (inisyasyon) bölümü üzerinde biraz durmak isterim:

Masonluğa kabul edildiğiniz o ilk günde düşünme odasını hatırlayınız: (Tekris-Fransızca: Initiation-sırlara dahil etme, Etimolojik olarak lâtince: Bir işe başlamak, onun içine girmek anlamına gelir). Aday, düşünme odasında kendisini herşeyden soyutluyarak bir başına kal-

masıyla, ego'sunun izolasyon mekanizması da derin ve hassas bir çalışmaya girer. Bu odada bulunan ekmek ve su, çok basit anlamda tekrislinin yaşamını düzenleyecek ve yönetecek yalınlığın sembolüdür. Ayrıca, bireyin gereksinimi olan psikolojik ve fiziksel besinleri sembolize eder. Haricî, ekmek ve su ile, geçireceği sınavlara dayanmak için gerekli güç ve kuvveti sembolik olarak alır.

Tuz: Akıl, hikmet ve bilimin sembolüdür.

Ekmek ve tuz: Aynı zamanda konukseverliği ve ölümsüzlük yolunu da tanımlamaktadır.

Kemikler, kafatası ve kum saati: Ruhsal yaşama yeniden dönecek olan haricînin ölümünü sembolize eder. Bunda amaç, kuşkusuz haricîyi korkutmak değil, onu yeni bir yaşama hazırlamak için, "Eski insanı geride bırakmasını öğretmektir". İnsan yaşamında üç dönem vardır, dün, bugün ve yarın. Dünümüz iyi veya kötü olabilir, onu değiştirme olasılığı yoktur. Fakat, bugünümüzde ne yarınımıza yön vermek, yarınımızı bugünümüzden daha iyi yapabilmek elimizdedir.

Ayna: Kişinin kendini tanıması ve kendini bilmesini sembolize etmektedir. Şimdi olayın dinamik yorumuna gelince: Ekmek, su, ve tuz, adayın (Ana rahmindeki çocuğun), Plasenta yolu ile anneden aldığı yaşam için gerekli besinlerdir. Diğer yönden Su, ana rahmindeki amniyon sıvısını sembolize eder ve ayrıca analitik psikiyatride su, ruhsal zenginliğin, yeniden doğuşun, ölümsüzlüğün ve temizliğin sembolüdür.

Kemik ve kafatası: Ölümü simgeler, dinamik olarak da anlamı bilinç dışı saldırı ve suçluluk duygusunun sembolüdür.

Kum saati: Özgürlük, geçmiş dönem yaşantısını, yaşamın kısıtlılığını ve dolayısıyla yaşama bağlılık ve yaşam isteğini sembolize eder.

Diğer yönden su, kuru kafa ve kemikler: Ruhun ölümsüzlüğünü sembolize ederler.

Ceketin çıkarılması, Kıravatın çözülmesi, göğsün açılması, kolların sıvanması: "İçtenliği ve doğru sözlülüğü" sembolize eder.

Sağ dize kadar ayağın çıplak bırakılması: Alçak-Gönüllülüğü ve tevâzüyu,

Sağ, ayağın ayakkabısız oluşu: Saygıyı sembolize eder.

Boyuna takılan ip: Haricinin geldiği dünya ile varolan bağlantılarının sembolüdür:

Haricinin bencilliğine, tutkularına, dünyasal bağlarına olan tutsaklığı simgeler. Masonik anlamda tutsaklık, "düşünce ve vicdan özgürlüğünü kullanamama, başka kişilerin etki ve direktifleri altında kalma, kendi doğrultu ve hareketlerine egemen olamama" olarak tanımlanır. Bu tutsaklığın en önemli nedenleri cehalet, ön yargı, taassup ve batıl inançlardır. Ayrıca korkular, yanılgılar, olumsuz tutkular, boş umutlar ve bilinçsizlikte ruhsal tutsaklığın nedenleridir.

Diğer taraftan boyna takılan ip: Kişiyi ana rahmine bağlayan son bağ, yani Plamenta-göbek bağ kordonudur.

Bu ip, iki uç arasındaki bağlantıyı belirtmekle beraber sonsuzluğun, yaşam mücadelesinin, alınacak uzun bir yolun, varılması istenen bir amacın da sembolüdür.

Boyuna takılan ipin çıkarılması: Geçmiş yaşantısındaki olumsuz tutkularından sıyrılarak, tüm sorumlulukları taşıyabilecek, iyi yolda bütün güçlükleri yenebilecek bir kişiliğe ve olgunluğa kavuşma, karar verme ve kendini yönetme gücünü özgürce ve bilinçli olarak, herşeyden daha değerli ve geçerli olan özbenliğinden alarak, gerçek insanlık dünyasına ve nura kavuşma olarak ifade edilir.

Zamanla bu ipin yerini çok daha ulvî ve çok daha kıymetli olan kardeşlik bağı, insanlık ve gerçek sevgisi alır.

Biraz da Vitriol sözcüğü üzerinde duralım:

Vitriol "Visita Interiorem Terrae Rectificando Invenies Operae Lapidem", "Arzın, toprağın derinliklerine gir, arınarak ara, gizli taşı bulacaksın.. O taşır gerçek iyileştirici olan".

İşte aday, daha ilk anda, kendisini ahlâki yönde arınıp düzenleyerek, gerçeğe ancak bu yolla erişebileceğini bu sembolle öğrenmektedir.

Doğumdan önce çocuk, ana rahminde mutlak bir karanlık içindedir. Tüm o dönem esnasında canlı, ama yaşamaya henüz başlamamış bir varlıktır. İnisiyasyondan sonraki yaşamı seçen mason, gerçek nurunun karanlığına düşmekten korkmamalıdır. Eğer bu karanlık, yoğun, içten ve derin bir tefekküre dalmazsak, hiçbir zaman kavuşamayacağımız bir mekân olacaktır. İnzivaya çekilmek, tefekküre dalmak, vicdanla hesaplaşmak, varoluştan bu yana bilgelige ve yüceliğe giden yol-

da ilk adımdır. Gerçekte bilgelerin, cehennem olarak adlandırdıkları mekân, bizimle birlikte var olan ve var olmaya devam eden kendi iç dünyamızdan başka bir şey değildir, Toprağın derinlikleri olarak adlandırdığımız yer burasıdır. Ve biz orada "Bilgelerin gizlenmiş taşını" Ortaya çıkarmağa çalışacağız. Bu taş, inanç ve erdemlerle şekillenecek, zaman içinde pürüzlerinden arınarak küp taş haline dönüşecektir. Masonların ülküsü ve ideali olan bu taş, hermetist'lerin felsefe, ya da filozof taşı olarak adlandırdıkları taş ile aynıdır. Bu bir olgunluk sembolüdür. Buna sahip olabilen mason, o yaşayan Mâbedin, yaşayan ve pırıl pırıl parlayan gerçek öz taşı olacaktır.

Masonik inisyasyonda haricî, ateş, su, hava ve toprakla karşılaşır. İnsan varlığı sadece madde ve ruhtan müteşekkil değildir. O, ateş, su, hava ve toprak gibi dört değişik ögeyi de ihtiva eder. Haricî önce topraktan çıkar, ilk olarak hava, sonra su ve en son olarak da ateş ile artırılır. bu onun sırasıyla "maddî hayattan manevî hayata, felsefeye, oradan dine ve en son olarak da inisyasyona" geçtiğini sembolize eder ve ateş ile "O yalın ve ham taşın" elde edilmesi tamamlanmış, "Gerçek iyileştirici düzen" elde edilmiştir. "Herşeyi kendi özvarlığımızda araştırıp bulursak, o zaman ölümü, yeniden diriliş takip edecektir". Böylece dış âlemde ölmüş olan aday, locadaki bu toprak aracılığı ile masonik yaşama yeniden doğacak ve toprak onun dış alemdeki cesedini örtecek, locadaki yeni insanı yaratacaktır.

Gözleri açılıp nurun kaynağına yönelen kardeş de tıpkı gözlerini açan, yeni doğmuş bir bebek gibi, değişik ve ayrıcalıklı bir ortama girecektir.

Gözleri açıldığında gördüğü kılıçlar onu korkutmak için değil, yeni kardeşe duyulan sevgi ve sevecenliği, onun masonlarca korunacağını, eğer yeminini bozarsa duyacağı ve çekeceği vicdan azabını sembolize eder.

Adaya üç gezi yaptırılır, her gezi batıdan, yani olumlu bilimler ülkesinden başlar. Karanlıklar beldesi olan Kuzeyden geçer, Soyut bilgelerin parıldadığı ve yayıldığı Doğu'ya varır ve aydınlıklar ülkesi olan Güneyden geçerek batıda biter. Aday, başladığı yere, yani olumlu bilimlere, realiteye dönmüşse de ürkütücü karanlığı, soyut bilgileri ve aydınlığı gördükten sonra oraya varmıştır. Edindiği bilgiler aracılığıyla olumlu bilimleri daha iyi kavrayacak, yorum yapabilecek, yaşamın gerçekleriyle, daha bilgili ve bilinçli mücadele edebilecektir. Ancak bilgilere bir defa değinmek, insanın tekâmül etmesine ve

hatâlarından arınmasına yeterli değildir. Bu nedenle geziler iki kez tekrarlanır. İnsan bir bilim dalını öğrenmeğe başladığında, tıpkı okuma ve yazmayı ilk kez öğrenmeye çalışan bir çocuk gibi oldukça zorlanır. Kendine yol gösterecek, yardım edecek eğitmenlere gereksinime duyar. Bundan sonraki aşamada, edindiği bilgi ve feyz'le çalışma ve öğrenimini kendi gücü ve yetenekleri ile sürdürecektir, yaşam mücadelesinin kendi ayakları üzerinde durmasını bilerek devam ettirecektir. Bu nedenledir ki gezilerdeki engeller gittikçe ortadan kalkar ve önderlerin yardım ve desteğiyle engeller gittikçe azalır ve üçüncü gezinin sonunda aday tüm bilgileri almış olarak batıya gelir.

Sevgili kardeşlerim,

Görülüyor ki masonik eğitim ve öğrenimde sembollerin çok önemli bir yeri ve katkısı vardır. Masonlukta semboller, ruh ve şekil, bir şeyin özü ve kabuğu gibidir. Bunların ikisi de birbiri için vazgeçilmezdir.

Bu nedenle, siz kardeşlerimin fırsat buldukça bu konuyu, daha geniş boyutlarda araştırma ve çalışmalar yaparak etüd etmeniz çok yararlı olacağını belirtmek ve hatırlatmak isterim.

TAO VE FİZİK

Bu çalışmada önce fiziğin yöntemleri, daha sonra uzakdoğu mistisizmini oluşturan Hinduizm, Budizm, Çin düşünceleri ve Taoizm üzerinde kısaca durulacaktır. Çalışmanın son kısmında ise fizik ile mistisizm arasında paralellikler oluşturmaya çalışılacaktır.

Fiziğin Yöntemleri

Modern fizik bugün insan toplumlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Doğal bilimlerin temelini fizik oluşturmuş, doğal ve teknik bilimlerin birleşimi ise olumlu ve olumsuz yönleri ile hayatımızı etkilemiştir.

Fiziğin temelleri M.Ö. 6. yüzyılda İon felsefesinde bulunabilir. İonya'da Malezian okullarının amacı, fisis diye adlandırdıkları nes-

nelerin doğasını veya gerçek oluşumunu keşfetmektir. Fizik adı bu kelimedenden türetilmiştir. Bu devirde bilim, filozofi ve din ayrı kavramlar değildi. Malezianlara göre canlı ya da cansız arasında fark yoktu. Tales her şeyin tanrılarla dolu olduğunu söyledi. Anaximander evreni bir organizma olarak gördü ve "pneuma" adını verdiği kosmik nefesle yaşadığını söyledi.

Malezyanların görüşü eski Çin ve Hint felsefelerine çok yakındır. Heraklis dünyadaki değişikliklerin dinamik ve zıtlıkların ritmik yer değiştirmesi sonucu olduğunu söyledi ve zıtlıkları bir bütün olarak gördü.

M.Ö. 5. yüzyılda akıl ve madde, beden ve ruh arasındaki temel kavramlar oluşturulmaya çalış-

Mustafa ŞİŞMAN

şıldı. Ruh ve madde ayrımı tartışmaları ortaya çıkınca filozoflar ruhsal dünya ile ilgilenmeye başladılar. M.Ö. 5. ve 4. yüzyıllarda filozofların çalışmaları bu yönde oldu. Eski devirlerdeki bilimsel düşünce Aristo tarafından sistematik hale getirilerek organize edildi. Aristonun düşünceleri yaklaşık 2000 yıl batı dünyasının evren hakkındaki düşüncelerinin temelini oluşturdu. Ancak Aristo insan ruhu ve Tanrının mükemmeliyetinin araştırılmasının materyal dünyasına göre daha önemli olduğunu düşünüyordu. Aristonun bu düşünceleri daha sonra Hristiyan Kilisesi tarafından benimsendi.

Rönesansın başlaması ile Aristonun ve kilisenin baskılarından kurtulunması, doğanın yeni bir bakışla incelenmesini getirdi. Spekülatif düşünceler deneylerle test edildi, matematik dili ile formüle edildi. Galile, matematiği bilimsel araştırmalarda kullanması nedeni ile modern bilimin babası kabul edilir. Modern bilim ruh ve madde dualizmini formüle etme peşine düştü. Dekart ruh ve maddeyi iki ayrı gerçek olarak tanımladı. Bu tanımlama Kartezyen bölünme olarak adlandırılır. Karteziyen bölünme sonu Newton klasik mekanığın temelini ortaya atabildi.

Mekanik batı görüşünün aksine doğu görüşü organiktir. Doğü mistisizmine göre algıladığımız herşey ve her olay ilişkilidir. Değişik yönleri algılanmıştır. Algıladığımız dünyayı parçalara

ayırarak ölçüm ve kategorize etme mantığımızın bir sonucudur. Doğü mistisizminde değişik okullar olmasına rağmen hepsinde vurgulanan konu evrenin bütünlüğüdür ve öğretilerinin temelini bu oluşturur. En önemli amaçları bu bütünlükten haberdar olmaları ve her şey arasındaki karşılıklı ilişkiyi açıklamaya çalışmalarıdır. Haberdar olmanın temaruz etmesi "aydınlanma" olarak adlandırılır ve bireyin zekasının bir davranışı olarak değil, kişinin bir bütün olarak yaşadığı deneylerin sonucunda oluşturduğu bir olgu olarak görülür. Doğü felsefesine göre doğanın objelere ayrılması temel bir özellik değil, bu objelerin akışkan ve sürekli değişen karakterinin sonucudur. Bu nedenle Doğü mistisizmi temelde dinamiktir. Zaman ve değişim önemli yanlarıdır. Buna göre kozmos ayrılmayan bir gerçekliktir ve sonsuza kadar hareketli, canlı ve organiktir; ruh ve maddeyi aynı anda içerir.

Uzakdoğu Mistisizmi

Uzakdoğu mistisizminde çok değişik okullar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri Hinduizm, budizm, Konfizyusçuluk ve Taoizm'dir. Bu felsefelerle ilgili kısa bilgiler şöyledir:

Hinduizm: Hinduizm tarih öncesi, yaşıyan dinlerin en eskisidir. Hindu geleneği, bu dinin binlerce yıllık tarihi olduğunu kabul eder. Hinduizmin tek değil, bir çok kurucusu vardır. Çıkış yeri Hindis-

tandır. Kutsal kitapları Veda'lar, Brahmana'lar ve Upanişad'larıdır. Bunlar Hinduizmin kutsal kitaplarının sadece en tanınmış olanlarıdır. Ayrıca birçok kutsal kitapları vardır. Bunlar arasında Mahabharata destanından alınmış olan Bagavad-Gita Hindu'lar üzerinde en çok etki yapmış olanıdır. Hindu dinine bağlı olanlara en çok Hindistan'da rastlanır. Fakat Seylan, Bali, Siam ve Güney Afrikada da bir hayli Hindu vardır. Hindu dininin bir çok mezhepleri vardır ve bu mezhepler arasında inanç ve törenler bakımından derin ayrılıklar bulunmaktadır.

Budizm: Budizmin kuruluşu M.Ö. 6 ncı yüzyıla dayanmaktadır. Kurucusu Buddha yani, Aydınlanan Kişi diye adlandırılan Siddharta Gautame'dir. Tripitaka (Üç Bilgelik Sepeti) kutsal kitaplarıdır. Tripitika "dualar, rahiplik kuralları, Budist öğretici araştırmalar" olmak üzere üç bölüme ayrılır. Tripitaka'dan sonra Budizmin bir çok kutsal kitapları daha çıkmıştır. Budistlerin bir çoğu aynı zamanda Konfüçyüs'çü veya Taosit oluşundandır. Budistlerin çoğunluğu Çin, Japonya, Seylan, Tayland, Burma, Çin Hindi, Kore ve Mogolistan'da yaşamaktadır. Fakat dünyanın her yerinde Budistler vardır. Lakin Budizmin doğduğu yer olan Hindistan'da pek az Budist vardır. Budistler Hanayana ve Mahayana'nın izleyicileri olmak üzere başlıca iki ana mezhebe ayrılırlar. Tibet'te Lamacılık olarak ge-

lişmiş, Çin ve Japonyada Konfüçyüs'çülük, Taoculuk ve Şinto dini ile karışmıştır.

Konfüçyüslük: Sonradan K'un Fu-tze (Filozof K'ung diye tanınan ve Konfüçyüs adı verilen Ch'iu K'ung tarafından M.Ö. 6. yüzyılda Çin'de kurulmuştur. Konfüçyüs ahlâkının temel öğretileri Analekt'ler ve Beş K'ing de toplanır. Konfüçyüs bir din öğreticisi değildi ve öğretileri yalnızca doğrulukla yaşama yolu ile ilgiliydi. Konfüçyüscülükte mezhep yoktur, çünkü Konfüçyüscülerin başka her hangi bir dini kabul etmeleri serbesttir. Aynı zamanda Budist, Tao'cu, ya da Hristiyan olan milyonlarca Konfüçyüsçü vardır.

Tao'culuk: Kuruluşu İsa'dan önce 6 ncı yüzyıldır.

KURUCUSU: Lao Tze tarafından M.Ö. 6. yüzyılda Çin'de kurulan Tao'culuğun kurucusu hakkında birbiri tutmayan çeşitli iddialar ileri sürülür. Bazıları onun gerçekten yaşamış olduğundan bile şüphe ederler. Bir efsaneye göre asıl adı Li Erh idi ve sanıldığına göre M.Ö. 604 yılında doğmuş, 524 yılında ölmüştür. Tao-Ten-King, yani Akıl ve Erdem Kitabı, kutsal kitapların en kısasıdır. Çin klasiklerinin en eskisidir. En çok yabancı dile çevrilen Çince kitaptır. Lao-Tze tarafından yazılmış olduğuna inanılır. Ancak 5.000 kelimelik olmasına rağmen o kadar karmakarışıktır ki, konusunu açıklamak için ciltler dolusu kitap yazılmış-

tır. Tao'cuların çoğu aynı zamanda Budist, ya da Konfüçyüsçüdür. Çin, Kore ve Mançurya'da yaygındır. Tao'culuk mistik bir din olduğu için, çok çeşitli yorumlamaları yapılmıştır. İyi anlaşılamadığı için sihirbazların ve kâhinlerin meşgul olduğu bir din haline gelmiştir. Taoizm bir mezhep olarak da ele alınır. Tao'nun, Tanrının sembolleştirilmiş varlığından başka birşey olmadığı belirtilir.

Modern Fizik ve Doğu Mistisizmi

Modern fizik ile Doğu mistisizmi arasındaki paralelizmi tartışmadan önce karmaşık matematik formüllerle ifade edilen bir bilim ile içgüdülere dayalı bazan ifade edilemeyen ruhsal disiplinlerin nasıl karşılaştırılabileceği üzerinde duralım. Bunu yapmak için doğu filozoflarının söyledikleri ile bilim adamlarının sonuçlarını karşılaştırmak gereklidir. Bu nedenle iki noktanın anlaşılması gereklidir:

(i) Mistikler ve bilim adamları söylediklerini nasıl bir *bilgi* üzerine inşa ederler.

(ii) Ne tür cümleler, yargılar karşılaştırılmalı ve sonuçlara varılmalıdır.

Tarih boyunca insan beyninin iki tür bilgiyi aynı anda tutabileceği ya da iki bilinç moduna sahip olduğu anlaşılmıştır. Bunlar rasyonel düşünce ve sezgisel düşünce ya da bilim ve din'dir.

Rasyonel düşünce objeler üzerinde yapılan deneylerden elde edilir. Fizikte bilgi üç aşamalı olarak elde edilir: Birinci aşamada açıklanması düşünülen olayla ilgili deneysel bilgiler toplanır. İkinci aşamada deney sonuçları matematik sembollerle ilişkilendirilir ve böylece matematik model oluşur, teori elde edilir. Bu teori genellikle yapılmamış başka deneylerin sonuçlarını da açıklar. Daha sonra bulunan modeli basit bir dille açıklama aşaması gelir. Rasyonel düşünce bilimsel araştırmanın önemli bir kısmını oluşturur, ancak hepsini değil... Sezgi rasyonel düşünceyi bütünlük ve bilim adamlarının yeni bakış açıları geliştirmelerini, yaratıcı olmalarını sağlar. Sezgisel görüşler tutarlı bir matematik model ile açıklanmadığı sürece fizik açısından kullanılamaz. Eğer bilimde sezgisel bir yön olduğu kabul edilirse, Doğu mistisizminde de rasyonel bir yön vardır. Bu rasyonel ve mantıksal düşünce-nin derecesi ve vurgulanması bir okuldan diğerine değişir.

Doğu mistisizminde mistik deney her şeyin temelini oluşturur. Her bilgi deney sonucu elde edilir, ancak sonuçlar sezgisel yönler içerir.

Doğu mistisizmindeki deney sonucu elde edilen bilgi ile deneylerden elde edilen bilgi arasında sıkı bir paralellik vardır. Bu paralellik mistik deneyin doğası nedeni ile daha güçlü olarak yorumlanabilir. Doğu mistisizminde bilgi kişinin düşünmesi ile değil

kendini incelemesi ile elde edilir.

Bilimsel deneyler ile mistik deneyler arasındaki paralellik bazı yönleri ile şaşırtıcıdır. Fizikçiler deneyleri oldukça sofistike teknolojiler kullanarak, genellikle bir ekip çalışması ile yapılır. Bilimsel deneyler herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir anda tekrarlanabilir. Buna karşın mistik deneyler birkaç kişi tarafından özel koşullarda yapılır. Ancak her ikisinin farklı yanı yaklaşımlarındadır, güvenilirlikleri ve karmaşıklıkları değildir.

Bugün atom fiziği üzerinde deney yapan birisinin uzun yıllar eğitim alması gereklidir. Böylece deney sırasında karşılaşacağı soruları ve cevaplarını anlar hale gelebilir.

Doğu mistizmine göre gerçeğin sözlerle anlatılması tam ve doğru olmayacaktır. Bu nedenle doğrudan bir deneyle elde edilen mistik sonuçlar kısmen doğrudur. Fiziksel deneyler ise bütün cümlelerin yaklaşık sonuçlarına daha iyi yeni ifadeler bulunmasını amaçlar.

Fizik ile Doğu mistisizmi arasında aşağıdaki konularda paralellik kurulabilir:

- Bütünlük
- Zıtlıklar
- Uzun ve Zaman
- Dinamik evren
- Boşluk ve Biçim

Bütünlük

Doğu felsefesinin en önemli yönü bütünlükten her şey ile olaylar arasında karşılıklı ilişkilerden haberdar olmasıdır. Dünyadaki her olay bu ilişkilerin sergilendiği bir deneydir.

Günlük hayatımızda bu bütünlükten habersiz olarak dünyayı ayrı obje ve olaylara ayırırız. Bu bölünme günlük hayatımızda çevremizle ilgili uğraşmak zorunda olduğumuz şeyler itibarı ile yararlı bazen de zorunludur; ancak hiç bir zaman gerçeğin kendisi olmamıştır. Etrafımızdaki nesneler ve olaylarla ilgili soyut kavramları gerçek olarak düşünmek bir yanılsama, illüzyondur. Bu nedenle Doğu felsefesinde düşüncenin merkezini, yeneden ayarlanması amacı ile meditasyon yapılması önemli bir araçtır. Sanskrit dilinde meditasyon "zihnin dengelenmesi" anlamına gelir.

Evreni bir bütün olarak kabul etmek, mistik deneylerin en önemli karakteristiklerinden biri olmasının yanı sıra modern fiziğin de en önemli noktasıdır. Bu gerçek, atomik seviyelerden atomun alt parçacıklarına gidildikçe daha önem kazanır. Her şeyin ve olayların bütünlüğü, doğu mistisizmi ile fiziğin paralellliği araştırıldığında her zaman karşımıza çıkar.

Zıtlıklar

Her ne kadar doğu mistisizmi her şeyi ve olayı bir tek, bir bütünün parçaları olarak görürse de, her

şeyin eşit olduğunu söylemez. Her şeyin ayrı bir varlık olması, farklılıkların ve kontrastların bir-birlerine göre olması bunları saran tek bir bütünün içinde yorumlanır. Zıtlıkların bütünlüğü, anlaşılması zor bir kavram olarak, Doğu felsefesinin en önemli yanlarından biridir.

Zıtlık düşüncenin sonucu olarak ortaya çıkan soyut bir kavramdır ve bir şeye göre belirtilir. Doğu felsefesinde güzel varsa, çirkinin olduğu kabul edilir. Bütün zıtlıkların kutupsal olduğu ve böylece bir bütün içine girdikleri düşünülür. Bütün zıtlıkların kutupsal olduğu, aydınlık-karanlık, kazanma-kaybetme, iyi-kötü gibi aynı olayın farklı yönleri olduğu Doğu düşüncesinde temel noktalardan biridir. Zıtlıkların bütünlüğü bir dinamik denge oluşturur, statik değildir. Zıtlıkların bir bütün oluşturması konusunda fizikte örnekler çoktur. Özellikle atom altı seviyede maddenin sürekli ve kesintili biçimlerinin olması kuvvet ile maddenin aynı olayın farklı yönleri olması örnekleri verilebilir. Atom içinde zıt kutupların aynı yerde bulunması örnekleri verilebilir. Einstein'ın rölativite teorisi ile uzay ve zamanın bir dinamik denge oluşturması konu ile ilgili başka bir örnek olarak düşünülebilir.

Uzay ve Zaman

Fizik, doğu mistisizminin temel düşüncelerinden biri olan uzay-zaman ilişkisini kanıtlamıştır. Uzay ve zaman kafamızdaki gerçeklik haritasını şekillendirir.

Bu iki kavram nesneleri ve olayları sıralamak için kullanılır. Ayrıca bu iki kavram bilim ve felsefeyi kullanarak doğayı anlamamıza yardım eder.

Batı felsefesinde uzay ve zaman doğanın tartışılmaz ve doğru özellikleri olarak kabul edildi. Geometrinin doğanın içinde olduğu kabul edildi. Eski Batı felsefesinde matematik teoremlerinin ilahi terimler olduğu ve gerçek dünya ile ilgili doğruları yansıttığı kabul edilirdi.

Batı felsefesinin aksine doğu felsefesinde uzay ve zamanın düşüncüyü oluşturan temel taşlar olduğu kabul edilirdi. Doğu mistisizminde bu iki kavram diğer düşünce kavramları gibi göreceli, sınırlı ve aldatıcı kabul edilmişlerdir. Klasik uzay ve zaman kavramlarının ulaşılacak son doğru olmadığını anlamışlardır. Einstein tarafından geliştirilen rölativite teorisine göre uzayda hareket eden nesnelerin bir birlerine göre durumları diğerlerinin hızını nasıl algıladıkları konusuna açıklık getirmiştir. Özellikle ışık hızında hareket eden nesnelere ilişkin yeni bir zaman kavramı geliştirmiştir. Bunlara ek olarak ışık hızına yaklaşıldıkça boyut kavramının da değiştiğini göstermiş ve uzay ile zaman arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Doğu felsefesinde uzay-zaman ilişkisi şu cümle ile açıklanabilir: Basit bir deney gerçeği olarak, uzaysız zaman zamansız uzay olmaz, bu ikisi birbirinin içine geçmiştir.

Dinamik Evren

Evren bir bütün olarak incelenir ve milyonlarca galaksi birlikte düşünülürse evrenin statik olmadığı, genişlediği görülür. Bu buluşun astronominin en önemli buluşlarından biri olduğu söylenebilir.

Evrenin nasıl genişlediği konusunda Einstein'ın genel rölativite teorisi kullanılabilir. Ancak Einstein denklemleri her durumu açıklayacak sonuçlar vermez. Evrenin değişik modelleri üzerine birçok farklı denklem seti elde etmemizi sağlar. Bazı modellere göre genişleme sonsuza kadar sürecek, bazılarına göre bir müddet sonra genişleme yavaşlayacak, duracak ve küçülme başlayacaktır. Böylece evrenin periyodik olarak daralması ve genişlemesi düşüncesi ortaya atılmıştır.

Doğu felsefesine göre evren organik olup, sürekli hareket halindedir. Doğu mistisizmi evrenin periyodik olarak genişlediğini ve daraldığını kabul eder. Başlangıç ile bir sonraki başlangıç arasındaki düşünülemeyen zaman genişliği kalpa olarak adlandırılır.

Boşluk ve Biçim

Klasik mekanik parçalanamayan, katı maddeler ile bunların boşluktaki hareketi ile ilgilidir. Ancak modern fizik bu bakışa farklı görüşler getirmiş parçacık adını verdiğimiz yeni öğelerin olduğunu kanıtlamış ve alan teorisi ile klasik kavramları yeni bir

temele oturtmuştur. Kuantum teorisi ve rölativite teorileri atom altı dünyasındaki çekim alanlarını açıklanabilir duruma getirmiştir.

Atom yapısı düşünüldüğünde çekirdek ve onun etrafında dönen elektronlar karşımıza çıkar. Bir atomun büyüklüğü ve içindeki boşluk göz önüne getirilirse atomun büyük bir kısmını boşluğun oluşturduğu görülür. Benzer biçimde çekirdekteki proton ve nötronları inceleyen modern fizik bunların içinde kuark adını verdikleri, değişik şekillerde parçacıkların olduğunu görmüştür. Kuarklar güçlü çekim kuvvetleri ile bir araya getirilirse bir şekil alırlar. Ancak bugün kuark yapıları kuarklarla ilgili birçok çalışmanın hala canlı olduğunu söylemek gerekir. Bu nedenle kuark altı yapılar için bugün herhangi bir şey söylemek mümkün değildir.

Çekirdek ve elektronlar bir araya geldiğinde içleri boş olsa bile bir biçim oluşturmakta, bir atom şekillenmektedir. Bir araya gelen atomlar nesnelere biçimler vermekte, sıvı, gaz, katı v.b., ancak bunlar temelde içleri boşluk ile dolu olan yapılar olmaktadır. Daha büyük ölçeklere çıkıldığında atomların molekülleri, moleküllerin nesneleri, nesnelerin gezegenleri ve gezegenlerin evreni oluşturduğunu düşünürsek karşımıza biçimlendirilmiş bir boşluk çıkar. Biçimlendirmeyi belirleyen ise fizikçilerin formüle etmeye çalıştıkları çekme ve itme

kuvvetleridir ve bunlar modern fizikte alan teorileri ile açıklanmaya çalışılır. Görüldüğü gibi boşluk ile içindeki parçacıklar arasındaki ilişki dinamikdir. Boşluğun bu dinamik karakterinin bulunması modern fizikteki önemli buluşlardan birisidir.

Doğu felsefesinde şekilsiz ve boşluk kavramları vardır. Ancak bu kavramlar hiçbir zaman hiçbir şeyin olmaması anlamında değildir. Tao Mistisizminde "Cennetin Tao'su boş ve şekilsizdir" de-

nir. Boşluğu açıklayabilmek için çok sayıda metaforlar kullanılarak örnekler verilir. Tao mistisizminde kullanılan şu metafor ilginçtir: "İçi boş bir vadi ya da gemiyi düşünün, bunun ilelebet boş olduğunu, ancak sonsuz sayıda şeyi içirme yeteneği olduğunu varsayın ve bunu Tao ile karşılaştırın".

Referanslar

1. *Fritjof Capra, The Tao of Physics, 1975*

ZEKÂ VE EVREN

M. Hikmet KESKİNEĞE

İncelememe önce zekânın ne olup ne olmadığına ve zekâ testlerine dair yaptığım çalışmanın sonucunu iletmekle başlamak istiyorum. İnsanlık var olduğundan beri kişilerin konuşma ve iş becerileri konusunda birbirinden farklı yeteneklere sahip oldukları dikkati çekmiştir. Yeteneklerdeki bu farklılığın nedenleri de insanların zihinlerini ilk günlerden beri meşgul etmiştir. Zekâ konusunda en eski yazılı bilgiler Antik Yunan ve Romaya kadar inmektedir. İki bin yıldan beri üzerinde durulmasına ve çok ilgi duyulan bir konu olmasına rağmen bugün bile zekânın ne olduğunu tanımlamakta güçlük çekilmektedir. Amerikalı psikolog Wechsler'e göre zekâ, bireyin amaçlı bir biçimde hareket edebilme, mantıklı düşünebilme ve çevresine uyum sağlama yeteneklerinin tümüne verilen bir addır. Değişik tanımları özetleyecek olursak zekâ; uyarınları algılama, algılanırları doğru değerlendirme, uygun bir şekilde sınıflama ve kavram haline sokma, düşünme; öğrenilenler ve deneyimler arasında bağlantı kurma ve bütün bu zihinsel yetenekleri, karşılaştığı sorunları çözme ve çevreye uyum sağlama yönünde kullanma becerisidir diyebiliriz. Ancak bu da zekânın eskilerin deyimiyle efradını cami, ağyarına mani bir tarifi değildir. Zekâ neredeyse insanın zihinsel fonksiyonlarının hemen tümünü etkileyen bir yetenektir. Duygusal yaşamımız ve iradeye bağlı eylemlerimiz bile tamamen zekâ etkisinin dışında kalamazlar.

Öğrenme ile zekâ arasında yakın bir ilişki vardır. En zeki kişi en çabuk ve en çok öğrenen kişidir. Aynı zekâ düzeyine sahip kişiler arasında da değişik yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda zekâ farklılıkları ortaya çıkar. Gerçekten de kimi insan somut zekâlıdır. Yorum ve onarım, alet kullanma veya müzik enstrümanı kullanma gibi konularda, becerisi üst düzeyde iken bir gurup kişide de zekâ soyut konularda daha işlektir. Bu kişiler sayılar, kavramlar, denklemler sembollerle düşünmekte daha başarılı olabilir. Benzer farklılıklar ticaret, sanat ve siyaset gibi konularda da ortaya çıkar.

Temelde zekâ doğa vergisi bir yetenektir. Büyük ölçüde kalıtımla ilgilidir. Ancak genetik bozukluklar, annenin gebeliği esnasında karşılaştığı olumsuz durumlar, doğum esnasında geçirilen beyin travmaları, çocukluk hastalıkları ve hormon bozuklukları gibi bazı etkenler zekâ üzerinde olumsuz etkiye sahiptirler. Bebeklik döneminde beslenme ve daha sonraları en başta anne ve babanın çocuğa gösterdiği ilginin derecesi, çocuğun yetiştiği ortamdaki uyaranların yoğunluğu ve çocuğun büyüdüğü sosyal ortamın kültür zenginliğinin derecesi de zekâ üzerinde şartlara bağlı olarak, hem olumlu hem de olumsuz etkiler yapabilmektedir.

Zekâ gelişmesi doğumla başlar ve en fazla yirmi yaşında durur. Zekâ göreceli bir kavramdır. Kişiden kişiye değişen bir karakter taşır. Bu nedenle zekâ derecesinin ölçülmesi için ilk pratik çalışma 1905 yılında Dr. Alfred Binnet ve arkadaşı Dr. Simon tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın pratik amacı ise Paristeki ilk okullarda eğitimin daha verimli olabilmesi için çocukları öğrenme kabiliyetlerine, intikal süratlerine, dikkat derecelerine ve muhakeme kabiliyetlerine göre sınıflara ayırmaktı. Hazırlanan ilk test zorluk sırasına göre dizilmiş otuz problemden oluşmakta idi. Binnet, testleri uygularken yaşça büyük olanların küçük çocuklara göre daha başarılı olduklarını saptadıktan sonra da test problemlerini değişik yaşlara göre ayırmış ve her yaşın gerektirdiği zekâ seviyesini ölçerek buna zekâ yaşı demiştir. Zekâ yaşı çocuğun hangi yaştaki çocukların zekâ düzeyinde olduğunu bir göstergesidir. Örneğin 10 yaşındaki bir çocuk 12 yaş gurubundakilerin zekâ düzeyinde ise zekâ yaşı 12 dir. Zekâ bölümü veya IQ ise çocuğun zekâ yaşı, gerçek yaşına bölünüp 100 ile çarpılarak bulunur. Yine aynı örnekteki çocuğun zekâ bölümü: $12/10 \times 100 = 120$ olarak bulunur.

Nüfusun zekâ ortalaması 100 kabul edildiğinden 120 ileri zekâyı gösterir. Bu değerlendirme esas alınarak 70 puanın altındakiler geri ze-

kâli sayılmaktadır. Bunun en ağır derecesi 0-20 arasındaki derin zekâ geriliğidir. Bunlar en fazla yürümeyi ve ilkel seviyede iletişim kurmayı becerirler. Devamlı bakım ve gözetime muhtaçtırlar. 20-35 arasındakiler idiosite, 35-50 puan arasındakiler embecilite ve 50-70 puan arasındaki debilite ölçüsünde geri zekâlı sayılır. Debilite ölçüsünde geri zekâlılar tüm geri zekâlıların yüzde 85 ini oluşturmurlar. Debiller özel eğitimle ve öğrenimle en fazla ilkokul düzeyindeki bilgileri alabilirler. 120 puan ve üstünde performans gösterenler de üstün zekâlı sınıfa girerler. Üstün zekâlıların oranı ise popülasyonun yüzde biri kadardır. Üstün zekâlıların incelenmesi iki yolla yapılmıştır. Birincisi yaşamında üstün performans gösteren kişilerin geçmişteki hayat hikayelerinin incelenmesi ve ikincisi de yapılan zekâ testlerinde üstün puan almış olanların ilerideki yaşamlarının takip edilmesi şeklindedir. Alınan sonucun en göze çarpan kısmı ise bunların üçte birinin mesleklerini profesyonel olarak devam ettiren kimselerin, yarısının iş adamları sınıfındaki ana-babaların çocukları olduğu ve sadece onda birden azının da işçi sınıfından geldiği görülmüştür.

Bu sonuç zekâ ile sosyo-ekonomik sınıf arasında pozitif korelasyon tespit eden diğer çalışmalarla da uyum göstermektedir. Bunun bir diğer anlamı da toplumsal yelpazenin alt sıralarından daha üst basamaklarına yalnız kişisel performansın kullanılması yoluyla yükselme şansının en fazla yüzde on kadar olduğudur. Üstün zekâlı çocukların daha sonraki yaşamlarında da başarılı kişiler olduklarının görülmesi bu araştırmanın beklenen sonucu olmuştur. Üstün zekâlıların çok küçük bir bölümü ise yanlış meslek seçimi veya kişilik bozuklukları nedeniyle ileriki yaşamlarında başarılı olamamışlardır.

140 puan ve üstündekiler dâhî dediğimiz zekâ gurubuna girerler. Yapılan bir araştırmada rekor 200 zekâ bölümü ile aslen Darwinin yeğeni olan ve antropoloji, evrim kuramı ve kalıtım konularında çalışmalarıyla ünlü İngiliz bilim adamı Francis Galton'a aittir. Bu sıralamada İngiliz filozof ve iktisatçı John Stuart Mill 190 puanla ikinci ve Goethe biraderimiz de 185 puanla üçüncü sırayı almaktadır. Yine aynı listede Mozart 150 puanla 10. sırada yer almaktadır. 18 kişiyi içeren bu listedekilerin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Bu sıralamayı yapan araştırmacı kadın olduğundan cinsiyet yönünden taraf tutması pek tutarlı bir düşünce olamaz. Ancak hepimizce çok iyi bilinmelidir ki tüm dünyada etken olan kültür, erkeklere, kadınlara oranla yaratıcı ve üretken olma koşullarını daha çok sağlayıcı yapıdadır.

Binet testleri daha çok ilk okul çağındaki çocuklara yönelik çalışmalardır. Erişkinler için uygun testler ilk defa 1939 yılında Wechsler ve Bellevue tarafından geliştirilmiştir. Bu iki araştırmacı daha sonraları okul öncesi, okul çağı ve yetişkinler için özel zekâ testleri hazırlamışlardır.

Yetişkinlere uygulanan testler; genel bilgi, yargılama, sosyal yaşama uyum, zihinden problem çözme gibi sözel testler ve resim tamamlama ve parçaları birleştirme gibi performans ölçen testler şeklinde tanzim edilmişlerdir. Ayrıca birçok kişiye topluca uygulanabilen türde grup zekâ testleri de mevcuttur.

Bugün zekâ testleri teriminin yerine genel zihin yetenekleri testleri veya genel akademik yetenekler testi denilmektedir. Çünkü zekâ terimi genellikle doğuştan gelen zihinsel bir üstünlüğü akla getirmektedir. Oysa zekâ testlerindeki başarı doğuştan gelen zekâ kavramına girmeyen ve daha önce de kısaca bahsettiğim bir çok değişik faktör tarafından etkilenen bir karaktere sahiptir. Kişi gerekli koşullarda yetişmemiş ise zekâ testlerinde, zekâ düzeyinin gerektirdiği başarıyı sağlayamaz. Acar Tekinel K... Masonlar Rehberlik kitabının giriş bölümünde: Her bireyde kişisel ihtiyaçlarını karşılama ve henüz işlev olarak ortaya çıkmamış fakat potansiyel olarak gelişmeye hazır durumda bulunan gizilgüçlerini ortaya çıkartıp gerçekleştirme yolunda doğal bir eğilim vardır. Kişinin, ihtiyaçlarını karşılama ve gizilgücünü geliştirme eğilimi, eğitimin de desteği ile onu içinde bulunduğu toplumun beklentilerine uygun birey durumuna getirilebilir. Bir bakıma, kişi kendi özünü ortaya koyarken çevreye de uyum sağlamak durumundadır. Çevreye uyum, öncelikle ailesinden aldığı daha sonra ise sistemli eğitimden sağladığı bilgi ile genel anlamda temin edilirken, özel alanlarda da rehberlik yoluyla sağlanır. Çevreye uyum sağlamak, karşılaşılan problemleri doğru tanımlamak ve çözüm için yeni ve uygun yollar bulmakla mümkündür. İşte bu noktada zekâ devreye girer derken aynı gerçeği sosyolojik görüş açısıyla ortaya koymaktadır. Sonuç olarak eğitim ve öğretim zekâdan ve zekâ da eğitim ve öğrenimden tamamen bağımsız değildir.

Başka araştırmacıların, özellikle en kısa zamanda mümkün olduğunca hızlı ve en doğru karar vermeyi gerektiren pilotluk gibi meslek adaylarına uygulanan türden değişik zekâ testleri de mevcuttur.

Konumuz evren ve zekâ olunca, zekâ konusundaki bu kısa girişten sonra evren hakkında, fazla matematik, fizik ve astronomi bilmeden bile, isteyen herkesin okuyup anlayabileceği tarzda kaleme alınmış

kitaplardan öğrenilebileceği kadarıyla ve hepinizin bildiği bazı evrensel gerçekleri burada hatırlatmak gereğini duydum.

Bulutsuz bir gecede gökyüzüne bakan her insan, mutlaka gördüğü evrenin boyutlarını, sonsuzluğun ne olduğunu, üstünde yaşadığı dünyanın evrenle ilişkilerini, kendisinin kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini, bu muhteşem yıldızları kimin ve nasıl yarattığını, oralarda canlıların yaşayıp yaşamadığını ve eğer varsa oralarda yaşayanların da gökyüzüne bakarak bizim var olup olmadığımızı veya nasıl birşeyler olduğumuzu merak edip etmediklerini irkilerek düşünmeye başlar.

Astronomi biliminin bugüne kadar elde ettiği verilerle düşünmeye devam edersek görülecektir ki değil tüm evrenin, sadece kendi samanyolu galaksimizin tüm yıldız sistemlerini ve eğer varsa bu yıldızların kendi uydularını ve yine eğer varsa bu uydulardaki yaşamları ve bu yaşamların geliştirdiği medeniyetleri incelemek amacıyla her bir gök cismi için sadece bir saniye kadar zaman harcarsa bile yine de milyarlarca yıla gereksinimimiz olacaktır. Bu demektir ki ışık hızıyla gidilebilse bile bir ucundan diğerine 100 milyar yılda ulaşabileceğimiz kendi galaksimizin milyarlarca yıldızını ve onların uydularını tek tek ziyaret ederek tanımamız ve sırlarını çözebilmemiz mümkün değildir. Üstelik sadece çıplak gözle görebildiğimiz yerlere gitmek ve oralarda inceleme yapmak olanağımız da henüz yoktur ve yakın gelecekte de olmayacaktır. Samanyolu galaksisinin bir kitap sayfası büyüklüğündeki bir resmi üzerine toplu iğne ile bir delik açtığımız zaman bu delik ile bir milyondan fazla yıldız ve bu yıldızlara ait 50.000 gezegeni harap ederiz. Bu örnek bize değil evrenin tamamını evrendeki bir tek galaksiyi bile tam anlamıyla tanımanın ne denli büyük bir hayal olduğunu göstermeye yeterlidir sanıyorum. Evrende samanyolu gibi milyarlarca galaksinin bulunduğunu da düşünürsek ürpermemek elde değildir. Evrenin tamamının tanınmasına iyi ki de olanak yok. Aksi halde bütün sırlarının bilindiği bir evren kimbilir ne kadar can sıkıcı olurdu diye düşünmekten kendimi alamıyorum.

Bu durumda evreni anlayabilmek için, evrensel yasaları keşfetmek ve kâinatın tümü hakkında sadece bu yasalar yardımıyla hükme varmak zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle bu noktada insan aklı ve aklın önemli komponentlerinden biri olan zekânın rolü ortaya çıkmaktadır.

İnsanoğlu dogmatik öğretilerin estirdiği serin rüzgârlara uyarak, bütün bunları Tanrı kutsal kitapların anlattığı şekilde 6 günde yarat-

miştir, bu konuda fazla akıl yürütmeye gerek yoktur diye düşünmekle de yetinebilir, hatta böyle düşünerek bir ölçüde mutlu da olabilir. İnsanlık tarihi insanın düşünmesini, gördüğü olayların nedenlerini sorgulamasını veya araştırmasını engelleyerek kişinin olan bitenden habersiz fakat bir ölçüde de mutlu yaşamasını sağlayan dogmatik öğretilerle dolu değil midir?

Dogmatik hikayelere inandırılarak, araştırma dürtüsü bastırılan toplumlar gördükleri ve yaşadıkları olayların tüm nedenlerini bildiğini sanmanın verdiği mutluluk içinde pozitif bilimlerden uzak kalırken, dogmatik afyonun yanlışlığını erken fark eden toplumlar, görülen, ve yaşanan her olayın açıklanabilir bir bilimsel nedeni olması gerektiği savıyla çalışmaya başlamışlar ve sonunda pozitif bilimlerde çok büyük ilerlemeler kaydetmişler ve bu gayretlerinin sonunda önce sanayi toplumu ve bugün de bilgi toplumu haline gelmişlerdir. Dogmaların tuzağına düşen toplumlara da bu gelişmenin faturasını çok ağır bir şekilde ödetmişlerdir ve hala da ödetmektedirler.

Hepinizin çok iyi bildiği gibi İ.Ö. 340 lı yıllarda Yunan düşünürü Aristo jeosantrik evren modeli geliştirmiştir. Buna göre evrenin merkezinde sabit duran dünya küre şeklinde idi ve güneş başta olmak üzere diğer gök cisimleri de onun çevresinde en yetkin geometrik şekil olan dairesel bir yörünge üzerinde devinimlerini sürdürmekteydiler. Bu model, İ.S. 2. yüzyılda Ptolemy nin buna benzeyen ve özekte sabit duran dünya çevresinde, güneşe, aya, o zamana kadar bilinen beş gezegene ve daha dışarda bulunan sabit yıldızların kendilerine ait özel küreleri olduğu ve her kürenin özel devinimler yaptığını belirten modeli ortaya çıkıncaya kadar geçerliliğini korumuştur. Hatta kâinatı tasvir eden resimlerde yıldızların ötesine de tanrının resmi konmuş ve kubbenin ötesinin tanrının mekânı olduğu ve cennet - cehennem de aynı yerlerde bulunduğu varsayılmıştır. Bu modeli hristiyan kilisesi de kutsal kitaba uygun bulmuş ve resmi görüş olarak benimsemiştir. Yeni çağlarda evrenin sınırlı olduğu ve yeryüzü ile Tanrının mekânı olan gökkubbe arasındaki bölgeyi kapsadığı düşünülmüştür. Böylece bu modellerde hepimizin hergün gördüğü gerçek de bilimsel temele oturtulmuştur. Bu gerçek her sabah ufuktan doğan güneşin akşam batı yönünden batmasıdır. İslamî evren modellerinde de Dünya evrenin merkezinde yer almaktadır. Tanrının mekânı gökyüzündedir. Ay, güneş, ve tüm yıldızlar dünyanın çevresinde dönerler. Yani bu modelde de güneş sabah doğar akşam batar.

Nihayet 1514 yılında Kopernikus güneşin merkezde durduğu ve tüm gezegenlerin de onun çevresinde devinim yaptığı gerçeğini ilk defa ortaya atan araştırmacı olarak tarihe geçmiştir. Bu modelde güneş sabah doğup akşam batıyor gibi görünse de aslında batıp doğan bir güneş sözkonusu değildir. Doğrusu, dünyamız, günlük devinimleri sırasında güneşe sırasıyla bir yüzünü, bir arkasını dönmektedir. Bildiğim tüm dillerde bu bilimsel gerçek gözardı edilmişçesine sabahları güneşin doğduğu veya yükseldiği, akşamları da battığı veya yattığı gibi sözcükler kullanılmaya devam edilmektedir. Bir de dillerin dinamik yapıda oldukları ve devamlı geliştikleri iddia edilir. Doğma ve batma fiilleri veya diğer dillerdeki benzer ifadeler yalnız ayın 28 günlük periyodik hareketleri için doğrudur.

İlk defa GIORDANO BRUNO kilisenin resmî kabûlüne aykırı olarak evrenin sınırsız olduğunu savunmuştu. BRUNO dan 150 yıl sonra IMMANUEL KANT ta evrenin sonsuz büyüklükte ve değişmez olduğunu savundu. Fakat onun düşünce tarzı daha değişikti. Kant, evreni TANNI yarattığına göre tanrının şanına layık olabilmesi için sonsuz büyüklükte olmalı diye düşünmekteydi. Daha ilginç olanı ise ALBERT EİNSTEİN'in yaptığı hesaplarda evrenin sınırlı boyutlarda olduğu ortaya çıkıyordu. Kendisinden önceki birçok araştırmacı gibi evrenin sonsuz büyüklükte olması gerektiğini düşünen EİNSTEİN yaptığı hesaplamalarına doğal kuvvetler adını verdiği bazı sabit sayılar ekleyerek evrenin sonsuz olduğunu gösteren sonuçlar elde etmeye çalışmıştır. Daha sonraları ise yaptığı en büyük yanlışın bu olduğunu açık yüreklilikle itiraf etmiştir.

Gökyüzünü seyreden insanı en çok ürküten şey evrenin sonsuzmuş gibi görünen o muhteşem büyüklüğüdür. Oysa içinde yaşadığımız evren sonsuz boyutlarda değildir. Evrende yıldızların homojen dağılım gösterdiği bilinmektedir. Eğer evren sonsuz boyutlarda olsaydı gökyüzünün her noktasında parlayan yıldızlardan gelen ışıklar nedeniyle gökyüzü geceleri de aydınlık olurdu. Alman doktor ve astronom Wilhelm Olbers'in bu konudaki ilk çalışmaları ve bugünkü bilgilerimizin ışığı altında, geceleri gökyüzünün aydınlık olması için evrenin çapının en az 10 üzeri 20 ışık yılı büyüklükte olması gerekmektedir. Geceleri gökyüzü karanlık olduğuna göre demek ki evrenin çapı daha küçüktür ve bu nedenle geceleri dünyamızı aydınlatacak kadar çok sayıda yıldız bulunmamaktadır.

EDVİN HUBBLE evrenin yoğunluğunun 10 üzeri -12 GR/L. olduğunu hesaplamıştır. Bu yoğunluk değeri EİNSTEİN'in alan denklemine uy-

gulandığında da evrenin çapının 35 milyar ışık yılı ve çevresinin de 210 milyar ışık yılı olduğu bulunmuştur. Yeni düzeltmelerle evrenin bu günkü çapının 13 milyar ışık yılı olabileceği hesaplanmaktadır. Bu günkü çapı diyorum çünkü evrenimiz ilk teşekkül ettiği büyük patlama (Big Bang) dan sonra devamlı ve hızla genişlemektedir.

Genişleme olayı da doppler etkisi ile kanıtlanmıştır. Doppler olayını kabaca şöyle anlatmak mümkündür. Alçaktan uçuş yapan jet uçaklarının çıkardığı sesleri hatırlamaya çalışalım. Uçak bize doğru gelirken algıladığımız yüksek ses frekansı nedeniyle ince bir ısıklık sesi duyarız. Uçak bizi geçtiği anda ise uçağın sesi birden bire kalınlaşır. Yani daha düşük frekanslı ses algılarız. Aslında uçağın çıkardığı sesin frekansı değişmemiştir. Olay cismin hareketi yönünde cisimden bize gelen her türlü frekansın daha sık ve uzaklaşan cisimden gelen frekansların da daha seyrek olarak ulaşmasının sonucudur. Işık için de aynı şey söz konusudur. bize yaklaşan cisimlerin ışık tayfı maviye kayar yani cisimden gelen ışık frekansları daha yüksektir. Bizden uzaklaşan cisimlerin ışık tayfı da cisimden bize gelen ışığın frekansı daha düşük olacağı için kırmızıya kayar.

İlk defa EDWIN HUBBLE tüm gök cisimlerinin ışık tayfının kırmızı tarafa kaydığını yani bizden hızla uzaklaştıklarını, bu kaçış hızının da bize yakın olan gök cisimlerinde daha az ve bize uzak olan gök cisimlerinde ise daha fazla olduğunu bulmuştur. Tıpkı bir yarış pistinde koşan atlar gibi, düşük hızla koşanlar bizim yakınımızda bulunurken çok hızlı koşanlar daha uzaklara giderler. Yani gök yüzünde adeta bir yarış vardır. Bütün gök cisimlerinin birbirinden hızla uzaklaşmalarının sonucunda da evren giderek genişlemektedir. En uzak gök cisimlerinin bizden uzaklaşma hızının saniyede 240 000 Km. lik (Işık hızına çok yakın) bir hıza ulaştığı bulunmuştur. Sonuç olarak bu büyük yarışın bir başlangıcı olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu da bundan 13 milyar yıl önce gerçekleştiği var sayılan ve Big bang adı verilen büyük patlama olayıdır. Eğer bu patlama yeterince güçlü ise ve evrendeki mevcut madde yoğunluğu da kitle çekimi ile cisimlerin birbirinden uzaklaşmalarını engelleyecek büyüklükte değilse evren genişlemeye ille ebed devam edecektir. Tersî söz konusu ise evren tekrar büzülecek ve ikinci bir patlama ile yeni bir evren ortaya çıkacaktır. Kesin olmayan hesaplamalara göre iki büyük patlama arasındaki süre 80 milyar yıl kadar olacaktır. Büyük patlamadan kısa bir süre sonra nötronlar, protonlar ve elektronlar teşekkül etmeye başlamışlardır. Elektron ve protonun elektrik yükleri birbirine eşittir. Fakat protonun kitlesi he-

nüz bilemediğimiz bir nedenle elektronun kütesinin 1836 katıdır. Belki de Evrenin Ulu Mimarı öyle arzu etmiştir. İçinde yaşadığımız evrenin ve dünyadaki canlıların bugün gördüğümüz gibi olmasının en büyük nedenlerinden biri de budur. Yeni bir büyük patlamada bu orantı değişirse daha değişik bir evrenin ve bambaşka türde ve büyüklükte canlıların ortaya çıkacağı kesindir.

Evrenimizin hızla büyüyüp genişlemesine rağmen, sonsuz uzayda evrenimizin kapladığı yer sınırlıdır. O halde uzayın sonsuz derinliklerinde daha başka başka evrenler var mıdır ve şu anda başka big bang lar oluşmakta ve yeni yeni yıldızlar ve galaksiler doğmakta mıdır bilemiyoruz.

Elbette evren deyince doğal olarak aklımız ulaşamadığımız uzaya ve sonsuz büyüklüklere yani makro kosmosa takılmaktadır. Oysa ulaşmakta en az uzay kadar büyük güçlüklerle karşılaştığımız ve ölçümlemekte fevkalade zorlandığımız sonsuz küçüklüklere yani mikrokosmosa ait ayrı bir evrenin de var olduğunu düşünmeliyiz. Bu evrenin galaksileri de moleküllerdir. Moleküller de atomlara, atomlar, elektron, proton ve nötrona onlar da kuark ve gluonlara kadar indirgenebilmiştir. Atom altı parçacıkların sonunun nereye kadar varacağı da henüz bilinemediği halde Makrokosmosun boyutları neredeyse tam olarak bilinmektedir. Sonsuz küçüklere ait evrenle, sonsuz büyüklere ait evrenin makro yapıları aşağı yukarı birbirine benzer. Bu yapı kabaca, büyük bir cismin etrafındaki yörüngelerde, değişik hızlarda dönüp duran daha küçük cisimlerden oluşmaktadır. Ancak sonsuz büyüklüklerin hesaplanmasında geçerli olan NEWTON yasaları ve EINSTEİNİN görecelik kuralları sonsuz küçüklükleri ölçme ve hesaplama da tek başına yeterli olmamaktadır. Sonsuz küçüklerin hesabında ayrıca elektro manyetik kuvvetler ve zayıf ve güçlü çekirdek kuvvetleri geçerlidir. Son olarak EINSTEİN, evrenin tümünde yani makrokosmos ile atom altı parçacıklar yani mikrokosmos için geçerli olabilecek ve her iki sistemi tek bir kuram içinde birleştirebilecek yolları aramış ve Bileşik alanlar kuramını geliştirmiştir. Bileşik alanlar kuramı bu iki sistem arasında bir köprü kurmayı amaçlamaktadır. Fakat bütün çabasına rağmen bu iki evren arasındaki ilişkiyi tam olarak kuramamış ve elektromanyetik kuralları genel görecelik kuramının uygun bir yerine yerleştirememiştir.

İnsanların bir tarafta sonsuz büyüklüklerin ve diğer tarafta da sonsuz küçüklüklerin oluşturduğu iki evrenin tam ortasında yer aldığı var sayılmaktadır. Bu varsayımın bilimsel bir adı yoktur ama bu fikir belki

de insanın her şeyin odak noktasına kendisini koyması düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Buna psikolojide ego santrizm denmektedir. İnsan ego santrizminin bir sonucu olarak M.Ö. 400 lü yıllardaki Aristo'nun evren modelinde kâinatın tam ortasına dünya yerleştirilmiş ve ay, güneş, o devirlerde bilinen gezegenler ve tüm yıldızların da dünyanın etrafındaki dairesel yörünge üzerinde döndüğü varsayılmıştır. Buna da jeosantrizm adı verilmektedir. Bu gün de makrokosmos ile mikrokosmosun tam orta yerinde insanoğlunun yer aldığı düşüncesi-ne de jeosantrizm ve egosantrizmden ilham alınarak kosmosantrizm demek mümkündür. Makrokosmosu ve mikrokosmosu oluşturan bütün modellerde cisimler, merkezde duran bir cismin etrafında dairesel veya elipsoid bir yörünge çizerek dönerler. Aynı yasaya uyarak evrenin tümü de bir merkez etrafında dönmelidir diye düşünüyorum. Kantın, evrenin boyutlarının, Tanrının şanına yakışır büyüklükte yani sonsuz olması gerektiğini savunmasına benzer şekilde, evrenin de orta yerde duran Tanrının gücü etrafında, tıpkı geceleri sokak lambası etrafında dönüp duran ephemerler gibi döndüğünü düşünmek onun şanına uygun düşecektir. Buna da isterseniz Teosantrik model diyebilirsiniz. Veya Mevlevî ayinlerinde kolları iki yana açık şekilde galaksiler gibi kendi etrafında dönen semazenlerin aynı zamanda orta yerde duran mevlvî şeyhinin etrafında daireler çizişine benzetilerek Mevlânâ modeli de diyebiliriz.

Gerçeğe inildikçe düzensizliklerden, düzen; çeşitlilikten birlik çıkar. Bazı kavramlar birleşerek temel yasalar halini aldıkça bizim gerçek olarak algıladığımız nesnelerden de tıpkı güneşin doğuşu ve batışı kavramlarında olduğu gibi sapmalar ortaya çıkar. İnsanın bilebileceği evren ancak, beş duyusu ve ona yardımcı olan çeşitli düzeneklerin ortaya koyabildiği kadardır. Bizim için evrenin algılayamadığımız kısmı ile hiçlik arasında bir fark yoktur. FRIEDRICH HEGEL ise bu düşünceyi daha da genelleştirerek "İçinde düşünür bir varlığın olmadığı evren bir hiçliktir; evren ancak ve ancak düşünen varlıkların ortaya çıkması ile bir anlam kazanır" demektedir. Bu söz Descartes'in düşünüyorum o halde varım ifadesiyle benzeşir.

Evrenin yapısını inceleyen kozmologlar ve evrenin yaratılışı ile ilgilenen kozmogonistler, evrenin kökeninin araştırılmasında, tarihten ve özellikle orta çağ engizisyonundan gelen çekinceleri nedeniyle çok dikkatli ve hoşgörülü davranmaktadırlar. Çok defa evrenin kökeni konusunu din adamları ve filozoflara bırakmayı yeğlemişlerdir. Bu zaafı kapatmak için de tamamen deneysel olarak düşünen bilim adamının

inandırıcılığı tam olamayabilir parolasının arkasına sığınmaktadırlar. ALBET EINSTEİN bile "Duyabileceğimiz en güzel ve en derin heyecan, mistik olan şeylerin duyumudur. Bu, gerçek bilimin tohumudur. Bu heyecana yabancı bir kimse hayranlık duymaz, içi coşku ile dolmazsa manevi yönden ölmüş demektir. Derinliklerine inemediğimiz ve ayrıntılarını öğrenemediğimiz bir şeylerin var olduğunu bilmek ve TANRININ yüce hikmetinin, eşsiz güzelliğinin ve sonsuz kuvvetinin yansımasını, sınırlı ve kifayetsiz yeteneklerimizle anlamak, içimizde duymak, gerçek dine inancın vazgeçilmez bir temelidir. Zayıf ve yetersiz zihnimizle algıladığımız, en basit ayrıntıda dahi kendini gösteren, o eşsiz güce inanmak gerekir. Kişinin bilgeliği arttıkça, Tanrı konusundaki inançları da gittikçe kuvvet kazanacak ve zihninde oluşturduğu tanrısal boyutlar her ayrıntıda biraz daha büyüyecektir. "Gerçek Tanrı inancı pozitif ilimlerle ortaya çıkar ve kuşkusuz şekilde belleklerimize yerleşir" diyerek evrensel olaylara başka bir açıdan bakmayı yeğlemiştir. İnsanlığın Tanrı kavramı geliştirdiği ilk dönemlere ait inançlarda ve bazı kalıntıları bu güne kadar ulaşmış ilk dinsel inanışlarda Tanrı, insanın bastığı yerde, akan derede, çakan şimşekte veya soluduğu havada idi. Toprağın verimini arttırmak veya avın bolluğunu sağlamak için de tanrılara adaklar sunmak gerekliydi. Tabiat ve tabiat olayları hakkındaki bilgiler çoğaldıkça Tanrı da büyüdü ve insanın bastığı yerden, soluduğu havadan ve akan dereden, Aya, güneşe ve oradan da semaya yükseldi. Yukarda EINSTEİN'in da dediği gibi Tanrı bilimsel gelişmeye paralel olarak gittikçe büyüyen boyutlarıyla insandan gittikçe uzaklaşır gibi görünmeye başladı. Bu uzaklaşma bir çember üzerinde duran iki noktanın birbirinden uzaklaşması gibidir. Noktalardan biri yani insan sabit kalırken Tanrı, gittikçe büyüyen boyutlarıyla adeta insandan uzaklaşmaktadır. Ancak Tanrı en sonunda çemberi tam bir devir yaparak dolaşacak ve sonunda insan ve Tanrı iç içe olacaktır. İşte bu anı en erken sezinleyenlerden biri olan büyük mutasavvıf HALLAC-I MANSUR da Enel Hak diyecektir. Tıpkı Sokrates gibi sokaklarda dolaşarak halka din ve ahlak konusunda bilgiler ve öğütler vermesiyle de şöhret kazanan Hallac-ı Mansur'un bu sözü, özet olarak, her şeyin özü insandır biçiminde tanımlanabilen sofistlik düşüncenin islami versiyonudur. Hallacı Mansurun sonu da çok iyi bildiğiniz gibi Sokratesinkinden pek farklı olmamıştır.

Genelde Pozitif bilimlerin dışında kalarak Tanrı kavramını şekillendirmeye çalışmak, çoğu kez, toplumların, geriye dönüşü çok zor, belki de imkânsız olan bağnazlıkların içine düşmesine, pozitif bilimlerden tamamen uzaklaşmasına ve neticede doğaya yabancı kalmasına ne-

den olmuştur. Uyarlığın hızla ilerlediği geçen son üçyüz yılda tüm gök cisimlerinin eksiksiz uydukları birçok düzen ve yasa bulunmuştur. Ancak tanrının evreni nasıl başlattığı ve bunu yaparken de hangi yasaları kullandığı henüz bilinmemektedir. Bu gibi konular dinlere ve felsefeye terk edilmiştir. Dinlere göre evrenin nasıl başladığını ve hangi yasalara uyduğunu Tanrı seçerdi ama Stephan Hawking'e göre de evren bir kez başladıktan sonra Tanrı onun gelişmesine ve işleyiş kurallarına karışmazdı. Stephan HAWKING kara delikleri örnek vererek, kara delikleri oluşturmak üzere kendi üzerine çöken bölgelerde bilinen bütün yasalar işlemez olacağı için "Tanrı sadece bu gibi yerlerde olacakları canının istediği gibi seçme veya yeniden yaratma özgürlüğüne sahiptir" demektedir. Yine günümüzün bu büyük bilim adamı Bilim adamlarının çoğu bugüne kadar evrenin ne olduğu sorusuna yanıt aramakla fazla meşgul olduklarından niçinini sormaya fırsat bulamamışlardır. Öte yandan görevleri niçin diye sormak olan filozoflar da bilimsel kuramların gelişmesine ayak uyduramamışlardır. Özellikle yirminci yüzyılda bilim son derece teknik ve matematik bir durum aldığından filozoflar çalışma alanlarını daraltmak zorunda kalmışlardır. Bu yüzyılın tanınmış filozoflarından olan Wittgenstein "Felsefenin geriye kalan tek görevi, dillerin çözümünü yapmaktan ibaret kaldı." demektedir. Bu, felsefenin Aristodan Kanta kadar uzanan o muhteşem gidişatından sonra büyük bir gerilemenin ön habercisidir.

Özünde evrensel sorunlar, çeşitlendirme ile değil, indirgeme yolu ile daha kolay çözülebilir ve elde edilen sonuçlar daha evrensel ve daha kolay anlaşılır hale gelir. İnsanoğlu makrokosmos ve mikrokosmosun her ikisi için de geçerli olabilecek büyük müşterek yasayı bulmaktan henüz çok uzaklardadır. STEPHAN HAWKING günün birinde eksiksiz ve sokaktaki adamın bile anlayabileceği bir birleşik kuram bulabilirse bizler, filozoflar ve sokaktaki insanlar (Biz ve evren niçin varız?) sorusunu daha bilinçli olarak tartışmaya başlayabiliriz. Hele bunu yanıtlayabilirsek, insan aklının en yüce zaferine ulaşacağız. Çünkü o zaman Tanrının aklından neler geçtiğini, Tanrının evreni yaratmaktaki amacının ne olduğunu ve Tanrının ne düşündüğünü anlayabileceğiz demektedir.

Büyük müşterek kural veya yasa bulunduğu zaman bu bir anlamda hayatın sırrının da bulunması demektir. M.S. 1100 lü yıllarda Templier Şövalyelerinin Mescidi Aksa yakınındaki Süleyman mabedinin yıkıntıları içinde, Musaya vahyedilen kanunları ve kainatın kuruluş denklemini ihtiva ettiği sanılan sandığı arayarak Tanrının kâinatı ni-

çin ve nasıl yarattığının cevabını bulmayı ümit etmeleri de aynı amaca yönelik gayretlerdendi. Şüphesiz bilim adamlarının büyük birleşik kuramı bulma yolunda yaptıkları çalışmalar, Templier şövalyelerinin yaptığı araştırmayla kıyaslanamayacak kadar daha akılcı, daha bilimsel ve daha gerçektir. Yani daha zeki bir davranıştır.

Evren hakkında bu güne kadar elde ettiğimiz bilgileri tarifsiz çabalarıyla bize sağlayan ve konuşmam sırasında da sadece birkaçının adını verebildiğim bilim adamları elbette soyut zekâları, zekâ basamaklarının tepelerinde olan kişilerdi. zekânın evrenin tanınması konusundaki önemini vurgulamak için yalnız iki tanesinden bahsetmek istiyorum.

Bunlardan biri Los Angeles yakınlarında kurulmakta olan teleskopun parçalarını dağın tepesine katır sırtında taşıma işini yapan ve sadece orta okul düzeyinde eğitim görmüş olan, adı Milton Humasen olduğu halde kendisi mason olmayan bir katır sürücüsüdür. Bu katırcı zekâsı, ilgisi ve becerisi ile dikkatleri çekmiş ve dünya savaşından sonra bu teleskopta çalışmaya başlayan Edvin Hubble ile birlikte galaksilerin tayflarını ve kimyasal yapılarını saptama yöntemlerini bularak üne kavuşmuştur.

İkincisi ise Büyük İskenderin M.Ö. 13. yüzyılda Mısırda kurduğu büyük kütüphanenin müdürlüğünü yaptığı sırada dünyanın çapını bugünküne çok yakın değerlerle hesaplamış olan ve "Astronomi Üzerine" ve "Acı çekmekten Kurtuluş Yolu" adlı eserleri de yazan Eratostenes'tir. Eratostenes İskenderiye'nin daha güneyinde bugünkü ölçülerle yaklaşık 780 Km. uzaklıkta bulunan Syene şehrinde, 21 haziran günü, yere dik olarak çakılan bir çubuğun dibinde tam öğlen vakti hiç gölge olmadığını gözlemledikten veya öğrendikten sonra, 21 haziran günü İskenderiyede yere dik olarak dikilen çubuğun dibinde oluşan gölgenin boyundan ve bu iki çubuğun arasında yer yüzüne dik çakıldıkları için dünyanın merkezinde 7 derecelik açı olduğunu ve buradan da dünya merkezindeki 7 derecelik açının dünya üzerinde 780 Km. uzunlukta yer tuttuğunu ve 360 derecede de bunun 51 katı yani 40.000 Km. olacağını daha o devirlerde çok basit ama çok zekice olduğu yadsınamaz bir deneyle ve matematiksel olarak ispat etmiştir. Aynı zamanda dünyanın küre şeklinde olduğunu ve devamlı aynı yönde gidilebilirse başlangıç yerine dönmenin mümkün olabileceğini ilk söyleyen kişi de odur.

Çoğu zaman okuduğumuz kitaplarda veya dinlediğimiz konuşmalarda Tanrının aklına veya zekâsına övgüler dizildiğine şahit oluruz. Akıl

ve zekâ göreceli kavramlardır. Hele Tanrının akıllı ve zeki olduğunu söylemek onu kendi aklımızla kıyaslamakla mümkündür. zekâ çoğunluğun kabul ettiği gibi kabaca çevreye uyum sağlama ve öğrenme yeteneği ise Tanrının ne öğrenmeye, ne çevreye uyum sağlamaya ve doğal olarak ta zekâyâ gereksinimi yoktur. Aynı şekilde doğal olarak akla da ihtiyacı yoktur. Akıllılık ve zekilik gibi göreceli sıfatlar yanında, biz insanlara mahsus olan tüm diğer göreceli sıfatlar da kanımca benzer nedenlerle Ulu Yaradana atfedilemez düşüncesindeyim.

Evreni yaratmakta Tanrının amacı nedir diye soranlara ise Tanrı bir amaç gütmek zorunda mıdır diye sormak gerekir kanısındayım. Son söz olarak Evrenin Ulu Mimarı öyle yapmış ve öyle olmuştur diyebiliriz. Ama nasıl yaptığını ve nasıl olduğunu merak etme dürtüsünü ve bu konuları araştırmak için gerekli olan akıl ve zekâyı bize armağan etmeyi de ihmal etmemiştir.

KAYNAKLAR

ADASAL Rasim:	: Medikal psikoloji
AKBAY Sönmez	: Bilinmeyente doğru
ARKONAÇ Sibel	: Zihin Süreçleri bilimi
COLE Barbara	: Herkes için psikoloji
DEMİRSOY Ali	: Evrenin Çocukları
HAWKING W. Stephan	: Zamanın kısa tarihi
KAUFMANN J. William	: Rölativite ve kozmoloji
MORGAN T. CLIFFORD	: Psikolojiye giriş ders kitabı
ÖZTÜRK Yaşar Nuri	: Kur'anı Kerim ve Türkçe anlamı
TİMUROĞLU Vecihi	: İnanç arı uğruna öldürülenler
YÖRÜKOĞLU Atalay	: Çocuk Ruh sağlığı

ORTA AMERİKA'DA, GÜNEY AMERİKA'DA VE AFRİKA'DA MASONLUK

Gürses ÇARKOĞLU

Masonluğun dünyada en karışık olduğu bir bölge olan Orta ve Güney Amerika Masonluğu, Masonluk dünyasında oldukça önemli bir yer işgal eder. Bu bölgede takriben 250/300 milyon insan yaşamaktadır ve 3000 civarındaki localarda 200 bin civarında muntazam mason vardır. Ayrıca gayri muntazam localarda da çalışan 50 binin üzerinde Mason olduğu tahmin edilmektedir.

Bu bölgeler 15. yüzyılın sonlarında keşfedilerek İspanyol ve Portekiz askerleri tarafından işgal edilmiş ve bu durum 19. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir.

Latin Amerikada ilk loca G.O.D.F. tarafından 1795 de Arjantin'de kurulmuştur. 19. yy.ın

başlarında yayılmaya başlayan Masonluk çoğu ülkede katolik kilisesinin takibinden kurtulamamıştır.

Bu ülkelerin tarihi son derece karışıktır. Ülke sınırları sık sık değiştiğinden Mason obediyanları da bir çok defa yer değiştirmiş ve başka başka isimler altında faaliyet göstermiştir.

Bu ülkelerde Masonluğun kurulması ve yayılması tamamen siyasi- dir. 19. yy.'ın ortalarında, bütün Latin Amerika'da işgalcilere karşı istikâl savaşları başlamıştır. Bunların hemen hepsi, dışarıdan gelen vatanseverler tarafından idare edilmiştir. Bu vatanseverlerin çoğu da İngiltere, Fransa veya İspanya'da tekris

edilmiş Masonlardı. Bu Masonlar, taraftarlarını localarda toplamış ve bu suretle, gizliliklerini koruyabilmişlerdir.

Ne yazık ki, bu ülkeler istiklallerine kavuştuktan sonra, kurtarıcı Masonlar birbirleri ile anlaşmamış ve Mason grupları arasında kanlı harpler meydana gelmiştir. Kurtulan ülkelerde, sık sık ihtilaller ve rejim değişiklikleri olurdu. İhtilalleri yapanlar da, devrilenler de çoğu zaman Masonlardı. Bu sebeple, obediyanlar arasında, siyasi eğilimler yüzünden kopmalar, ayrılmalar olmuş; bazan bir ülkede dört muhtelif obediyan görülmüştür. Durum halen de bazı Lâtin Amerika ülkelerinde böyledir.. Meselâ Kolombia'da iki obediyan arasında senelerdir süren bir ihtilaf mevcuttur.

Komünist rejim altında olan Kuba, Masonluğun en yaygın olduğu bir ülkedir. Buna mukabil, gene komünist rejimi olan Nikaragua'da Masonluk yasaklanmıştır.

Federal birer cumhuriyet olan Kolombia, Brezilya ve Meksika'da ABD'de olduğu gibi bir çok Büyük Loca mevcuttur.

Latin Amerika ülkelerinin hemen hepsinde, Masonların büyük reformların başında geldiğini görürüz: eğitimin lâikleşmesi, toprak reformu, sosyal kanunlar ve bir çok hayır kurumunun kurulması hep Masonların eseridir. Ayrıca bu ülkelerin ileri gelenlerinin çoğu, eskiden olduğu gibi bugün de Masondur (Devlet Baş-

kanları, ordu komutanları, valiler, bakanlar, milletvekilleri gibi).

Bütün bunlara rağmen Masonluğun en karışık işlere girdiği, en fazla obediyan kavgalarına şahit olunan yer gene bu ülkelerdir. Türkiye BÜ.: L.:sı bu ülkelerin tümü ile tanışmaktadır ve büyük bir çoğunluğu ile de dostluk kefilleri teati edilmiştir.

Bu bölge ülkelerini ORTA ve GÜNEY AMERİKA ülkeleri olarak incelemekte yarar vardır sanırım.

ORTA AMERİKA ÜLKELERİ

1) KOSTA RİKA: Bu ülke, bölgede politik açıdan istikrarlı olan ender ülkelerden biridir. 1502 de Kristof Kolomb'un dördüncü seyahatinde keşfedilmiş, 1821 de İspanyol hükümlerinden kurtulmuş ve dahil olduğu konfederasyonun dağılması ile de 1840 da müstakil bir cumhuriyet olmuştur.

Kurulan ilk loca beratını 1867 de Yeni Granada (Kolombia) dan almış Katolik kilisesinin engellerine rağmen 1899 da bir BÜ.: L.: kuracak güce erişmiştir. Kesintisiz günümüze dek devam eden bu BÜ.: L.:da, bölünme olmamış ve hiç bir zaman intizamını kaybetmemiştir. Halen 10 locada 3-400 kardeş çalışmaktadır. Bunlardan 9 u İspanyolca ve İskoç Ritinde, biri İngilizce ve York Ritinde çalışmaktadır.

2) KUBA: Halen komünist dikta rejimi ile yönetilen ve de mun-

tazam bir Büyük Locaya sahip tek ülke olma özelliğini taşımaktadır. 1993 verilerine göre ülkede 314 locada 22576 mason çalışmaktadır.

İlk Kuba L.:sına beratını 1804 yılından pennsylvania B.: L.: sı vermiş ve 1820 ye kadar 10 loca daha kurmuştur. Aynı tarihlerde başka Amerika B.: L.:ları tarafından 7 locaya daha berat verilmiştir.

1828 yılında İspanya'da çıkan bir yasa dolayısıyla Kuba'da da Masonluk kapatılmıştır. 1859 yılında COLON B.: L.: sı ile bir Skoç Riti Yüksek Şurası kuruldu ve Y. Şuranın B.: L.:yı kontrol altına alma teşebbüsü ile aralarında ihtilaf başladı. 1876 da Colon B.: L.:sına karşı Kuba Adası B.: L.:sı kuruldu ve bu karışık dönem 1898 lere kadar sürdü.

1930 lu yılların sonlarında Batista Dikta rejimi Masonluğu kısıtlamaya çalıştı ve bu yüzden loca adetleri ve üyeleri büyük ölçüde azaldı. Zor durumda kalan iki B.: L.: güç birliğine karar vererek 1951 de Kuba B.: L.:sı adı altında birleşti. Masonluk yeniden gelişmeye başladı. Castro öncesi 1958 sonunda 338 loca ve 35000 üyeye erişti. 1959 yılında Fidel Castro'nun iktidara gelmesi ile Masonluk tekrar zor günler geçirmiş fakat kapatılmamıştır.

1977 yılında çıkartılan bir yasa ile locaların mal varlıklarını, üye sayısı ve kimliklerini hükümete bildirme zorunluluğu ve aksi davranışlara büyük para cezaları getirildi. Bütün bu baskılara rağmen Kuba'da Masonluk hayret verici şekilde yaşamını sürdürmektedir. Sovyet imparatorluğunun çökmesi ile Batı ile bağlarını güçlendirmek isteye Kuba'da Masonluk üzerindeki bu baskılar azaltılmıştır.

- 3) EKVATOR: 1808 de Yeni Granada dan gelen Masonlar ilk locayı kurarlar. Bir ikincisi ancak 1821 de kurulur.

1861 de bilahare bu ülkede diktatör olacak olan Gabriel Marcia Moreno isimli bir şahıs, kötü şöhreti yüzünden Masonluğa alınmaz ve iktidara gelince de Masonluğu kapatır. Buna rağmen ABD Güney Jüridiksiyonunca kurulan bazı localar büyük bir gizlilik içinde çalışmalarına devam ederler. Moreno 1878 de bir suikast sonucu öldürülür. 1881 de Peru B.: L.: sı patentiyile bir loca kurulursa da katolik kilisesinin baskılarına dayanamıyarak kısa sürede kapanır. Nihayet 1895 de liberal partinin iktidara gelmesiyle normal Masonik faaliyet başlar. Peru B.: L.:sı patentiyile localar ve atölyeler kurulur.

Nihayet 1921 yılında Ekvator B.: L.: kurulur. Bugüne ka-

dar devam eden bu B . L. ya bağlı 1600 üyeli 16 Loca  alışmaktadır.

- 4) GUATAMALA: Masonik tarihi de siyasi tarihi gibi parçalıdır. İlk loca Kolombia'dan berat alarak 1881 de kuruldu. Bölünerek çoğalan bu localar 1886 da Orta Amerika Grand Orient'ini kurdular. 1903 de bu kez Guatamala Cumhuriyeti B . L. sı kuruldu. 1908 de iktidara gelen bir diktatör Masonluğu kapattı ve bu 1944 e kadar sürdü. Kısa bir sulh döneminden sonra diktatör Arbenz 1954 de B . L. yı tekrar kapattı. Bir karşı grup, mason ana mabedini ele geçirerek yeni bir B . L. kurdu. Bu arada kapatılan B . L. gizli olarak çalışmalarını sürdürdü. 1958 de ülkenin demokrasiye kavuşması ile iki karşıt B . L. birleştiller. Yakın bir tarihte sağcı bir grup iktidarı ele geçirmişse de demokratik görünümünü kaybetmemek için Masonluğa dokunmamıştır.

Günümüzde Guatamala'da 33 loca faaldir. Biri İngilizce ve biri de Almanca dışında diğerleri İşpanyolca  alışır.

- 5) HONDURAS: 1838 de İngiltere'nin himayesinde istiklâline kavuşmuştur. Uzun seneler anarşı içinde ve büyük Amerikan şirketleri tarafından s m r lm ştur. 1933-1949-1954 yıllarında diktatörler tarafından idare

edilmiş, 1969-1980 arasında Salvador'la kanlı savaşlara sahne olmuş ve nihayet 1982 de liberal bir rejime kavuşmuştur. Nüfusu 5 milyon civarındadır. Halen Skoç ritinde çalışan 400 üyeli 13 locadan oluşan Honduras B . L. sı 1922 yılında kurulmuştur.

- 6) MEKSİKA: 1810 yılında İşpanya'dan bağımsızlığını kazandığından buyana 100 kadar ihtilale sahne olan Meksika'da politik yaşamın kargaşası Masonluğa da yansımıştır. 1821 İstiklâl savaşından sonra ülkede İmparatorluk kurulur. Fakat Masonların bir kısmı, bir Mason olan İmparator General İturbi tarafı iken, diğer bir kısmı cumhuriyet idir. Cumhuriyetçiler, sağcı ve tutucu fikirli olup E.K.S. Ritini uygularken, İmparator taraftarları, ileri fikirli ve kilise aleyhtarı idiler ve York ritini uygulamakta idiler. 1828 i harbi bu iki obediens arasında bir mücadele gibi görünür. Bu kardeş kavgasından bıkan birçok Mason 1830 yılında 9 dereceli Milli Meksika ritini kurdular. Hiçbir muntazam obediens tarafından tanınmamasına rağmen bu rit hâlâ mevcuttur.

1860 ı takip eden yıllarda bir Yüksek şûra ve ona bağlı loca ve eyalet B . L. sı kuruldu. Nihayet Y. şûra mavi localar üzerindeki hakimiyetinden vaz geçerek, günümüzde 200

ün üzerine ulaşan locası ile, "Vallé de Mexico" Bü.: L.: kuruldu. Bilahare bu Bü.: L.:nın bölünmesinden Meksika Grand Orient'ı ile bir skoç Riti Y. Şûrası daha doğdu ve bunların rekabeti sonucu harici kabulleri de ciddiyetini kaybetti.

1890 yılında tüm Masonik teşkilatları bir çatı altında birleştirmek gayesi ile "Grand Diet of the States of Mexico" kuruldu. Fakat bu Büyük Diyet'in kadın localarına patent vermesi ve kutsal kitapları yemin kürsüsünden kaldırması üzerine kısa sürede lağv oldu ve eski duruma döndü. Bu arada bugün tüm dünyanın tanıdığı, loca sayısı az fakat nüfuzu fazla "York Grand Lodge of Mexico" obediyanı kuruldu.

Halen Meksika'da 10u Skoç ritinde çalışan 11 Bü.: L.: mevcuttur. Bunlara bağlı 813 locada 30.000 in üzerinde Mason çalışmaktadır. Bü.: L.:mız bunlar arasından sadece "York Grad Lodge of Mexico" ile karşılıklı tanıma düzeyindedir.

- 7) PANAMA: Bu ülkede ilk localar 1821 de İspanya'dan aldıkları beratlarla kuruldu. Daha sonra Fransa, New York, Massachussetts, Kolombiya, İskoçya ve Venezuela Bü.: L.:ları Panama localarına berat verdiler.

Fransızların inşa ettikleri Panama Kanalı, 1902 de ABD tarafından satın alındı. 1979 da hakimiyet Panamalılara geçmişse de kanalın hakları 1999 yılına kadar ABD ne kiralanmıştır.

1916 yılında Panama Bü.: L.: kurulmakla birlikte, kanal bölgesi Massachussetts Bü.: L.:na kaldı ve her ikisi de birbirini tanıdılar.

Günümüzde Panama Bü.: L.:sına bağlı takriben 400 üyeli 11 loca ile Massachussetts Bü.: L.:na bağlı 4 loca çalışmaktadır.

Panama Bü.: L.:nın Ön. Bü.: Üs.: En Muh. Alfonso Tarazi K.:, Osmanlı Devletinin Kudüs kentinde doğmuş olup soyadının aslında terzi olduğunu ve (İspanyolca ve İngilizce dışında) Arapça, İbranice ve Osmanlıca bildiğini ancak yeni Türkçeyi anlamakta zorlandığını P. Muh.: Celil Layıktez K.:e ifade etmiştir.

- 8) NİKARAGUA: 1763 yılında İngiltere Bü.: L.:sı tarafından patent verilmiş bir locaya rastlanmakta ise de 1813 de bu loca kayıtlardan çıkartılmıştır. 1922 tarihli Alabama Bü.: L.:sının bir raporunda bu ülkedeki Masonluğun tarihi ve hali hazır durumu hakkında hiçbir bilgi edinilemediği belirtilmektedir.

Durum bugün için de aynıdır ve hiçbir Masonik faaliyete rastlanmamaktadır.

9) **EL SALVADOR:** 1821 de İspanya'da istiklâlini elde eden bu ülkede ilk loca ancak 1850 de kurulabildi. Peşpeşe gelen Katolik diktatörlerin antima-sonik tavırlarına rağmen gelişmeye devam etti ve 1898 de 7 loca ilk Bû.: L.:yı kurdu. Honduras ve Guatemala ile aralarında çıkan harp nedeni ile ömrü kısa olan bu Bû.: L.:dan faaliyetine devam edebilen 3 loca 1912 de yeni bir Bû.: L.: kurdularsa da kısa zamanda bölünerek iki rakip Bû.: L.: görünümünü aldılar. 1919 yılında bu iki Bû.: L.: birleşerek bugünkü Bû.: L.:yı kurmuşlardır. 1960 yılında başlayan diktatörlük rejimi ve büyük siyasi karışıklıklara rağmen halen 12 locada yaklaşık 600 K.: çalışmaktadır.

GÜNEY AMERİKA ÜLKELERİ

1) **ARJANTİN:** Latin Amerika'da ilk loca GODF tarafından 1795 de Arjantin'de kurulmuştur. 1810 yeni Arjantin devletinin kuruluşunu hedef alan ihtilâlde bir çok Masonun faal rol aldığı görülür. 1829-1852 arasında iktidarda Rosas isimli bir diktatör vardır. Döneminde bütün locaların kapatılmasına rağmen paramasonik bir kuruluş olan "Mayıs Cemiyeti", faaliyetleri sonunda nihayet Rosas'ı devirmeyi başardı. 1856 Fransa'dan davet edilen Masonlar

ve Uruguay Y.Ş.ndan alınan patentle ilk Milli Arjantin locası ve Uruguay Y.Ş.ndan alınan patentle ilk Milli Arjantin locası kuruldu. 1853-1860 arasında Cumhurbaşkanı olan Uguiza K.: yeni bir anayasa çıkardı, eğitim reformu sağlandı, birçok sosyal içerikli kanun çıkartıldı ve büyük bir hastalık salgınında önemli hizmetlerde bulunuldu.

1900 lerin başında İngiltere ve Almanya'dan akın eden mülteciler dolayısı ile bu Bû.: L.:lara bağlı bir çok yeni L.: kuruldu. 1926 da 1853 den bu yana gelen Arjantin Bû.: L.:na ilaveten İngiltere Birleşik Bû.: L.: İspanya Maşrıkı Azâmı ve Santa Fé Bölge Bû.: L.:sına bağlı 100 ün üzerinde loca çalışmaktaydı. Bir çok ihtilâl ve ayrılıktan sonra Mason adedinde büyük düşüş oldu ve halen 68 locada 2000 üzerinde K.:in çalıştığı muntazam Arjantin Bû.: L.:sı dışında, gayri muntazam Arjantin Büyük Maşrıkı ve Santa Fé Büyük Maşrıkı bulunmaktadır.

2) **BOLİVYA:** 1824 de İspanya'dan istiklâlini kazanan bu ülkede ilk localar Peru ve Şili Bû.: L.:larından alınan patentlerle kurulur. Sık sık görülen ihtilâller sonucu 1920 de Masonluk yasaklanır. 1929 da Şili'den alınan bir patentle Millî Bû.: L.: kurulur- sa da ancak 1931 de resmen faaliyete geçer.

Kullandığı "Club International" ismini 1977 yılında bir Cumhurbaşkanlığı Kararnesi ile "Bolivya B. L." olarak değiştiren bu B. L.'nin halen 2335 üyenin çalıştığı 39 locası mevcuttur.

- 3) BREZİLYA: Brezilya'ya Masonluk 1801 de Fransız'ların kurduğu bir loca ile girer. Bunu diğerleri takip eder. 1821 de Kral Naibi 1. Pier'in Mason oluşuna kadar büyük baskılar altında yaşar. GODF tarafından tanınan ilk B. L. 1822 de kuruldu. 1832-1872 arasında daha bir çok B. L., B. L. Maşık ve Y. Şûra kurulur. Nihayet 1883 de "Brezilya Büyük Maşık ve Yüksek Şûrası" adı altında resmen birleşirler ve remzî dereceler felsefî derecelerden ayrılır. 1927 de yeni bölünmeler olur. Bugün de Büyük Maşık ve Büyük Loca olarak iki obediyan mevcuttur. Bunlardan muntazam olanı 1927 de kurulan Brezilya B. L.'dir. 22 Eyalet B. L.'na bağlı 1838 locada takriben 80.000 mason bulunmaktadır.
- 4) ŞİLİ: Şili'de ilk loca 1817 de Arjantin tarafından kurulur fakat Masonluk yerleşemez. Ancak 1850 de GODF tarafından bir loca kurulur ve bunu başka obediyanların locaları takip eder. İlk milli Şili locaları 1862 de kurulur.

Diğer Lâtin Amerika ülkelelerinde olduğu gibi, Masonluk

buranın da hem kurtuluşunda hem de siyasi ve sosyal hayatında önemli roller oynamıştır. Birçok devlet başkanı, Marksist Salvadore Alliende de dahil Masedur.

Halen takriben 12.000 üyeli 173 loca mevcuttur.

- 5) KOLOMBİA: Masonluk 1820 lerde girmiştir. Muhtelif yabancı obediyanlara bağlı locaların faaliyeti görülür.

Bu ülkenin tarihinde de Masonların büyük hizmetleri olmuştur. Federal bir Devlet olan Kolombia'da 58 locanın bağlı olduğu beş B. L. faaliyettedir. Maalesef burada da ayrılanlar mevcuttur ve gayrimuntazam Bogota B. L. ile yıllardır süren ihtilâfları mevcuttur.

- 6) DOMİNİK: Haiti adasının bir kısmı olan bu cumhuriyet ABD nin hakimiyeti altındadır. 1858 yılında kurulan B. L. hakimiyeti altında takriben 2500 üyeli 24 loca bulunmaktadır.
- 7) PARAGUAY: Uzun seneler ihtilallere sahne olmuş ve komşuları ile devamlı savaşmış bir ülkedir. Halen de bir diktatör tarafından yönetilmektedir. Masonluk büyük bir inkişaf gösterememiştir. 1869 da kurulan büyük Locanın hakimiyetinde 850 üyeli 11 loca mevcuttur.
- 8) PERU: 1824 de İspanyollardan istiklaline kavuşmuştur.

18. yüzyılın ikinci yarısında bazı askeri locaların mevcudiyetine rastlanır. İstiklâl savaşından sonra iktidara gelen askerî rejimler Masonluğu uzun süre baskı altında tutmuşlardır. 1852 de Peru Cumhurbaşkanı Hâkim Büyüyük Âmir, aynı senelerde sonradan Cumhurbaşkanı olacak San Roman K.:in Büyü. Üs.: olduğu görülür. 1858 de ilk Peru Millî Büyü. L.: kurulur fakat siyasi sebeplerle uzun ömürlü olamaz.

Bugünkü Büyü. L.: 1882 de kurulmuş olup halen 6240 üyeli 158 locadan müteşekkildir.

- 9) PORTORİKO: Bir İspanyol müstemlekesi olan ülke 1898 de ABD ne bağlanır ve 1952 de müstakil bir devlet haline gelir.

1859 dan sonra Venezuela'da Küba ve İspanya'ya bağlı muhtelif localar ve bu arada Millî bir Büyü. L.: da kurulursa da Masonluk devamlı takip ve baskı altında kalır. 1888 de resmen dernek olarak kabul edilmelerine rağmen belediye başkanlarının çalışmalara katılma şartı getirildiğinden Masonluk uykuya girer. ABD ne bağlandıktan sonra yeniden çalışmaya başlar. Halen çalışmakta olan Büyü. L.: 1885 de kurulmuş olup hakimiyetinde 73 L.: ve 3800 K.: çalışmaktadır.

Ayrıca 1942 de kurulmuş olan ve bünyesinde kadın L.:larını

da barındıran bir Portoriko Büyü. Maşrıkı mevcuttur.

- 10) URUGUAY: 1814 de İspanyollardan ayrılarak istiklâline kavuşan ülke, 1818 de Brezilya'ya ilhak edilmiş ve 1827 de tekrar müstakil bir devlet olmuştur. İlk loca GODF tarafından 1827 de kurulmuştur. 1856 da Uruguay Büyü. Maşrıkı ve 1930 da bir kopma sonucu Uruguay Sembolik Büyü. L.: sı kurulur. Bu iki obediyan 1940 yılında Uruguay Büyü. L.: adı altında birleştiler ve halen 2630 üyeli 55 locaları mevcuttur. Ayrıca İngiltere Büyü. L.: GODF ve GOD İtaly'ye bağlı localar da faaliyettedir. Büyü. L.:mızın bu obediyanların hiç biri ile ilişkisi yoktur.

- 11) VENEZUELA: 1811 de başında Bolivar ve Miranda K.:lerinin bulunduğu bir ihtilâl sonucu hürriyetine kavuşmuştur. 1816 da İspanyolların saldırısından da Bolivar K.: tarafından kurtarılan ülkenin her tarafında, Bolivar'ın emrindeki Mason subaylar tarafından Mason mâbetleri açılır. 1828 de bazı Masonların kendisine komplo hazırladıklarını öğrenen Bolivar Masonluk dahil bütün cemiyetleri kapatır. 1830 da Venezuela, Büyük Kolombia Federasyonundan ayrılır ve 1838 de kendi Büyü. L.:sı ve Yüksek Şûrasını kurar. Bu tarihten 1926 yılına kadar bir çok Büyü.

L.: ve Yüksek Şûra kurulur, kapanır, birleşir ve kopar.

Bu süre içinde ülkede, mason grupları tarafından idare edilen devamlı siyasi kargaşalıklar mevcuttur. Gene de birçok antiklerikal ve sosyal kanunlar bu Masonlar tarafından çıkartılır.

1926 da Venezuela Birleşik Devletleri Bû.: L.: sı kurulur. Fakat 1957 de o da ikiye bölünür. Halen muntazam olanı ve Bû.: L.: mızca da tanınanı Venezuela Birleşik Devletleri Bû.: L.: dır ve üye adedi bilinemeyen 122 locaya hakimdir.

AFRİKA'DA MASONLUK

Afrika'da Masonluğu ülkeler bazından ziyade, bölgeler bazında almak belki daha doğru olur. Çünkü bilhassa bu kıt'ada ülkeler arasındaki savaşlar ülke sınırlarını devamlı değiştirmektedir. Buna rağmen biraz sonra en azından belirli bir döneme kadar, ülkeleri, bölge bazında incelemeye çalışacağız.

Afrika'da Masonluk tarihi iki asırdan biraz daha fazladır ve zamanımızda da yayılma hızla devam etmektedir. Bu gelişme, Mısır gibi kuzey Afrika ülkelerinde biraz yavaş ve maceralı bir yol izlemiştir. Afrika'ya has bir başka durumsa, bilhassa güney Afrika'da Hollanda, İngiliz, İskoç ve İrlanda, localarının aynı bölgede rekabet içinde fakat yan yana ça-

lışması ve hatta bazılarının Bölge yöneticilerinin bile aynı şahıslar olmasıdır.

1735-37 yıllarında İngiltere Bû.: L.: sı batı kıyısındaki Gambiya'ya bir bölge Bû.: Üs.: göndermiş, bir başkasını da 1736 da Gana'ya göndermişse de bunların hiçbirisi loca tesis edememişlerdir. Bu kıt'ada ilk loca, 1772 de Ümit Burnu'nda Hollandalılar tarafından kurulmuştur. İkincisi gene Hollandalılar tarafından 1802 de Cape Town'da ve üçüncüsü de gene aynı yıl G.O.D.F. tarafından Mısır'da kurulmuştur.

İlk İngiliz locası ise Modern Bû.: L.: tarafından 1811 de Cape Town'da kurulmuş ve bunu bir çokları takip etmiştir.

1954 yılında Afrika'da 329 u İngiltere, 142 si İskoçya, 48 i İrlanda ve biri Belçika Bû.: L.: sına bağlı 519 muntazam loca bulunmaktaydı.

Bugün İngiltere Birleşik Bû.: L.: sına bağlı 966 deniz aşırı locadan 14 ü Nijerya'da, 36 sı, Gana'da, 13'ü Cape Town'da, 18 i Sierra Leone'de, 11 i Zimbabwe'de, 57 si Johannesburg'da, 27 si, Kenya'da ve birer ikişer de Afrikanın birçok ülkesine yayılmış durumdadır.

Aynı durum İskoçya Bû.: L.: sı için de geçerlidir. 471 deniz aşırı İskoç locasından Nijerya'da 59, Gana'da 22, Sierra Leone'de 18, Johannesburg'da 33 ve Zimbabwe'de 15 loca bulunmaktadır.

Tabii tüm Afrika kıt'asındaki Masonluğun sadece bu ve aşağıda bahsedeceğimiz localardan ibaret olduğunu düşünmek çok hatalı olur. Zira bunlar sadece rastlayabildiğimiz ve de örnek olarak aldığımız bazılarıdır. Ama kıt'a Masonluğu hakkında genel bir fikir verir sanıyorum.

- 1) GÜNEY AFRİKA: Bu bölgede ilk locanın 1772 Hollandalılar tarafından kurulduğunu söylemiştik. Bundan sonra tüm bölgeye İngiliz, İskoç, İrlanda ve Alman locaları yayılmaya başladı. Bunlardan Alman locaları I. Dünya Harbinden sonra kapanmıştır.

1954 yılında bu bölgede, 244 İngiltere, 113 İskoçya, 45 İrlanda ve 63 Hollanda B. L. sına bağlı loca bulunduğunu görüyoruz.

Bugün 1961 de kurulan Milli Güney Afrika B. L. sına bağlı 119 locada 3217 K. L. çalışmaktadır. Buna ilaveten Johannesburg'da, İngiltere Birleşik B. L. sına bağlı 57, İskoçya B. L. sına bağlı 33 loca, Cape Town'da ise İngiltere Birleşik B. L. sına bağlı 13 loca bulunmaktadır.

B. L. L. mızca tanınan bu B. L. L. lar ile dostluk kefillemiz de vardır.

- 2) DOĞU AFRİKA: İngiltere ve İskoçya B. L. L. ları bu bölgeye 1903 tarihinden itibaren girmişler ve KENYA'da 8, UGANDA'da 4, Zengibar,

TANZANIA'da 3, TANGANIKA'da 4 ve diğer bazı yerlerde 8 loca kurmuşlardır.

SOMALİ'de hiçbir locaya rastlanmamaktadır.

SUDAN'da ise 1901-1908 yıllarında açılan 3 İngiliz locası 1954 lere kadar devam etmiştir.

HABEŞİSTAN'da 1900 lerin başlarında G.O.D.F.a bağlı kısa süreli bir locadan başka bir Masonik faaliyete rastlanmamaktadır.

- 3) BATI AFRİKA: NİJERYA'da ilk loca İngilizler tarafından 1867 de kurulmuş. 1954 de 20 İngiliz, 9 İskoç ve 2 İrlanda locası görülüyor. Irk sorunu burada da dikkati çekiyor. 1933 de bazı İngiliz localarının ziyaretçi zencilere kapılarını kapattığı tesbit edilmekte ise de birçoğunun kabul ettiği, hatta bir kaç locanın tüm zencilerden oluştuğu görülüyor.

Halen 14 İngiliz ve 59 İskoç locası mevcut.

1954 de GANA'da 4 İngiliz, 5 İskoç; SİERRA LEONE'da 4 İngiliz 5 İskoç ve 1792 de Masonlukla tanışan GAMBİA'da da birkaç İngiliz locası tesbit edilebiliyor.

Halen GRANADA'da 36 İngiliz, 22 İskoç Locası; SİERRA LEONE'de 18 İngiliz ve 18 İskoç Locası bulunmaktadır.

SENEGAL'de 1954 de GODF a ait 2 loca varken; bugün

GLNF'in tahsis ettiği ve Türkiye BÜ.: L.:nın da tanıdığı muntazam bir BÜ.: L.: vardır.

FİLDİŞİ SAHİLİ'nde bugün, 1889 da kurulmuş bir Büyük Loca altında 15 locada 400 kadar mason çalışmakta.

LİBERYA 1820 de Amerika'da hürriyetine kavuşan zenci kölelerin kurduğu bir cumhuriyet. 1867 de İngiltere ve Amerika tarafından tanınmayan 3-4 loca ve bir Büyük Loca kurulmuş.

Halen Prince Hall (zenci) BÜ.: L.:sına bağlı localar aktif durumdadır.

KONGO'da G.O.D.F. ve G.O.D. Belgium'a ait tanınmamış localar mevcuttur.

GABON'da GLNF'in tahsis ettiği ve BÜ.: L.:mızın da tanıdığı bir BÜ.: L.: mevcuttur.

MADAGASKAR'da GLNF'in patronajında bir BÜ.: L.: kuruluş aşamasındadır.

- 3) KUZey AFRIKA: Afrikanın bu bölgesindeki CEZAYİR, FAS, LİBYA TUNUS ve MİSİR'da Masonluk hemen tamamen G.O.D.F. ve G.O.D. İtaly tarafından kurulmuş. Tabii böyle olunca da bu bölgedeki Masonluk hakkında (Mısır hariç) pek fazla bilgimiz yok. Bunlar arasında Mısır'ın özel bir yeri olduğu için onu ayrıca inceleyeceğiz.

CEZAYİR'de ilk L.: 1832 de kurulmuş, 1954 de GODF'a bağlı 21 Loca görülüyor.

FAS'da 1891 de ilk loca kurulmuş. 1954 de GODF'a bağlı 8, diğer jüridiksiyonlara bağlı 8 olmak üzere 16 L.: görülüyor.

TUNUS'da ilk L.: 1900 de kurulmuş. 1954 de GODF'dan patentli 4 L.: görülmekte. Bilahare GLNF'in tahsis ettiği bir BÜ.: L.: halen uykuda bulunmaktadır. 5-6 yıl kadar önce, Tunus mahkemelerinden, metnini henüz bulamadığım, Masonluğun İslam dinine uygun olduğuna dair bir karar çıkartılmıştır.

MİSİR'da Masonluk çok karışık bir yol izlemiştir. Mısır locaları Fransa veya İtalya'dan gelen 97 dereceli mennis Rittenen geldikleri için başından beri karanlık bir durumdadırlar. İlk patentli localar Fransa'dan geldiğinde durum zaten oldukça karışık.

G.O.D.F. ilk locayı 1802 de, diğerlerini de 1806, 1847 ve 48 de İskenderiye'de, 1868 de de bir locayı Kahire'de kurmuştur.

G.L.F. aynı tarihlerde 2 L.: İskenderiye'de 1 L.: Port Said'de, 1 L.: Süveş'de, 3 L.: da Kahire'de kurmuştur.

1886 da 1 L.: Kahire'de, 1908 de 1 L.: da İskenderiye'de Almanlar tarafından kuruldu.

İskoç BÜ.: L.: da Port Sait'de 2, İskenderiye'de 3, Süveş'de 1 loca kurmuştur.

İtalyan Grande Lodge'u İskenderiye'de 6, Kahire'de 3, Port Sait'de 1 ve Süveş'de de 1 Loca kurmuştur. Nihayet İngiltere BÜ.: L.: sı İskenderiye'de 5, Kahire'de 8,, Port Sait'de 1, Kartum'da 3, Süveş'de 1, Port Sudan'da 2 ve Moskar'da 1 loca kurmuşlardır. 1954 de bütün bu İngiliz localarının bir Bölge BÜ.: L.: altında çalıştığı görülür.

1862 de Memphis ritine bağlı G.O. of Egypt kuruldu. Bunu takiben Grand National Orient of Egypt ve Federal Diet of Egyptian kuruldu ki bünyesinde 7 lisan konuşulan National Grand Lodge of Egypt, 4-33 dereceli bir süprem konsey ve 4-97 dereceli Memphis Ritini havi bulunmaktaydı.

1922 yılında National Grand Lodge'daki bir hizipleşme, aynı isimde iki kurumu ortaya çıkardı. Bunlardan, İdris Bey grubu, meşruluk bakımından üstünse de, Prens Muhammet Ali grubu daha popülerdi.

1924 de bir başka süprem konsey ilan edildi. Sonra da, aynı zamanda İskoç Riti Süprem Konseyi Grand Commander'i olan İdris Beyin başında bulunduğu bir National Grad Lodge kuruldu.

Bu karmakarışık ve korkunç durum nihayet, 1945 de, her

ikisinin de Büyük Sekreteri aynı olan bir National Grad Lodge of Egypt ve de bir Süprem Konseyin kurulmasına kadar devam etti.

Mısır'daki localar hakkında sıhhatli bilgi almak zorluğu, bunlardan çoğunun yabancı gayri muntazam büyük localar altında çalışmasından ve Mısır Sudanı olarak bilinen bölgenin artık bağımsız bir ülke - Sudan - olmasından kaynaklanmaktadır. Bazı dokümanlar bazı locaları ayrı ayrı ülkede bazıları ise birlikte vermektedir.

1954 de resmi loca kayıtları Kahire'de 8 ve İskenderiye'de 5 İngiliz ve her iki şehirde de 3 İskoç locası göstermektedir. Bunlara ilaveten Milli Mısır Büyük Locasına, bağlı sayısı bilinmeyen bir çok loca olduğu gibi, Suriye'deki Bölge BÜ.: L.: sına bağlı 7 loca bulunmaktadır.

Mısır locaları, Yunanca, Arapça, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Ermenice, Almanca ve Hıbrü lisanlarında çalışmakta ve yemin kürsülerinde Kuran, İncil, Tevrat, Zebur ve hatta gerekirse daha fazla Kutsal Kitap bulundurmaktadırlar.

Büyük Loca bu dönemde, Kahire ve Süveş'deki ilk yardım istasyonlarını desteklemiş, 180 kişilik bir Masonik Öksüz Çocuklar evini finanse etmekteydi. Aynı zamanda yu-

karı ve aşığı Mısır'da 150 kız çocuğunun eğitimini üstlenmiş olup, Kahire ve bazı şehirlerde halka açık sağlık merkezleri kurmuştur.

Mısır Masonluğunda önemli bir husus da, Türkiye Bū.: L.:sının 1909 daki kuruluşunda, Mısır muntazam Obediyansı-na bağı RESNE L.:nın da

bulunması, ileride intizamımızı kazanmamızda ciddi bir faktör olmasıdır.

Temmuz 1952 de Kral Faruk'un devrilmesi ile iktidara geçen General Necip ve onu izleyen askeri yönetimler süresinde Masonluk kapatılmıştır.

MİMAR SİNAN L.: YENİ GÖREVLİLERİ SEÇİLDİ

Mimar Sinan L.: sınıf 1997-1998 yılı görevlilerinin seçimi yapılmış ve L.:nın Üs.: Muh.: liğine Muh.: Fuat GÖKSEL seçilmiştir.

Yeni görevliler:

Üs.: Muh.:	: Fuat GÖKSEL
Önceki Üs.: Muh.:	: Cumhur FERMAN
1. Nâzır	: Falih ERKSAN
2. Nâzır	: Raşit TEMEL
Hatip	: Reşad UMUR
Sekreter	: Osman ALTINAY
Haz.: Emini	: Doğan YALIM
Has.: Emini	: Orhan ALPYÖRÜK
Muhk.: K.:	: İsmail İŞMEN
1. Tören Üs.:	: Hüsnü GÖKSEL
2. Tören Üs.:	: Sinan GÜRMEN
Kut.: Kitap. Em.:	: Dimitri ATANASOF
Sancaktar	: M. Fuat AKEV

Yıllardır büyük bir özveri ve liyakat ile Mimar Sinan Locasını yöneten ve Dergimizi yayına hazırlayan önceki Üs.: Muh.: Muh.: Cumhur FERMAN K.:e, yeni dönemde de bizlerden yardımlarını esirgemeyeceğine olan inancımızla en kalbî teşekkürlerimi sunarım.

Kardeş Sevgi ve Saygılarımla.

Üs.: Muh.:
Fuat GÖKSEL

LOCALARDAN HABERLER

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İdeal	Aktan Okan	Masonlukta Biçim ve Özya da Şekilcilik	27.01.1997
	Taner Vidinligil	İlkelden Gelişmişe Bilimde Evrim	24.02.1997
Kültür	Erdin Canyonan	Herşeyi Gören Göz Sembolizması Üzerine	07.02.1997
	Ersin Alok	Anadolu, Tanrıların Dünyası	21.02.1997
Ülkü	Muhteşem Gaffarnejad	Masonluk ve Masonlar	07.03.1997
	Aktan Okan	Mason Kimliği	09.01.1997
	Üzeyir Garih	İşadami ve Masonluk	23.01.1997
	Sedat Uygur	Masonik Filateli	21.02.1997
Kardeşlik	Tanju Koray	Kalfa Derecesi Sembolizması	06.03.1997
	Merhum Muh..		
	Sahir ERMAN (Sesiyle)		
	O. Çelik Uluöz	Laiklik ve M.:luk	16.01.1997
	Osman Tümay	Bize Hata ve Kusurlarınızdan Birini Söyleyebilirmisiniz?	30.01.1997
Hürriyet	Ahmet Timurkan	Süleyman Mâbedi ve Hiram Efsanesi	13.02.1997
	Hasan Karabey	Mimarlık, Mâbedler ve Süleyman Mâbedi	27.02.1997
	Necati Böke	Hürriyet	14.01.1997
	Bülent Ayyıldız	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	25.02.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sevgi	Tahsin Güngör	Hürriyet ve İnsan Hakları	25.02.1997
	Ahmet Arukan	Hürriyet ve İnsan Hakları	25.02.1997
	Taner Vidinligil	Sevgi Muh.: L.: Bijusu ve Ezoterik Yorumu	20.01.1997
Atlas	Reştan Aras	Derinlik Arayışı, Toleransın Boyutları,	17.02.1997
	Ömer Köksal	M.:luğun Topluma Karşı Görevleri	29.01.1997
Müşavat	Selim Gatenyo	Okuma Sanatı	26.02.1997
	Osman Göksu	Locamız Mahfuz mudur?	17.01.1997
	Doğan Yalın	Kalfa Derecesi Hakkında	31.01.1997
Libertas	Suha Umur	Türkiyede Masonluk Tarihi	14.03.1997
	Koray Darga	W.A Mozart	28.02.1997
	İlhan Taylan	Masonlukta Devamlılık	22.01.1997
Hakikat	Pavlo Ditkovsky	Ritüelinizi Okuyunuz	05.02.1997
	Andon Parizyanos	4 Yılda Yaptıklarımız	19.12.1996
	Yorgi Petridis	Tefekkür Odası	30.01.1997
Ahenk	Konço Teodoridis	İnternet Dünyasına Bir Bakış	13.02.1997
	Andon Parizyanos	Masonik Sembolizmanın Amacı	27.02.1997
	Tamer Ayan	Çekiç	05.02.1997
Fazilet	Ruhi Gümüşoğlu	Mason Yemini	05.03.1997
	Cavit Yenicioğlu	Türk Masonluğunun 1935 Yılında Uykuya Giriş ve Nedenleri	07.01.1996
Erenler	Taylan Sezer	Kişilik Hakkında	04.03.1997
	Koray Darga	Atatürk ve 1996 Türkiye'si	17.01.1996
	Selman Ada	V.A. Mozart ve Masonluk	28.02.1997
Delta	Temel Gülsoy	Masonluğun Geleceğine İlişkin Düşünceler	20.01.1997
	Tahsin Bumin	Hümanizmin Bakımından İnsan Felsefesi	03.02.1997
	Şemi Gök	Adli Tıp Nedir?	17.02.1997
Sadık Dostlar	Beysan Keydek	Türkçemiz	03.03.1997
	Tufan Türenç	Medya, İnsan ve Biz	16.01.1997
	Koray Darga	Mozart Diye Diye	14.01.1997
Şefkat	Nusret Semi	İtidal	28.01.1997
	Ali Oktay Cevher	Masonluğun Konumu	25.02.1997
	Edip Besen	Eğitim Üzerine	16.12.1996
Humanitas	Ali Verbas	Adalet	27.01.1997
	Sahir Talât Akev	F.: M.:luğumuzda Rit Problemleri	07.01.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mehmet Fuat Akev	Kılıç Sembolizması	04.03.1997
	Sami Aji	Orta Çağ	04.03.1997
Hulûs	Dimitri Karacakardeşler	Objektif ve Subjektif Kavramlar	05.02.1997
	Sokrat Miliadis	Eski Mükellefiyetler	19.02.1997
	Lefter Karakaş	Ebedi Maşrika İntikal	
		Eden K.: 'leri Anma	05.03.1997
Freedom	Nurhan Artel	1997 Yılında Türkiye'de Sosyal, Politik ve Kültürel Bazda Olası Yapısal Farklılaşma ve Bu Kapsamda	
		Masonluğun Sorunları ve İşlevi	09.01.1997
	Engin Gunan	Masonluk Hakkındaki Gerçekler ve Yanlışlar	20.02.1997
Devrim	Necdet Egeran	Batı Medeniyeti ve Masonluk	15.01.1996
	Atila Erdemli	Felsefe Nedir?	29.01.1997
Pınar	Fahrettin Ocan	M.: 'lik Uslûp	14.01.1997
Sevenler	Özer Yelçe	Mozart ve Tekris	21.02.1997
Hisar	E. Necdet Egeran	M.: 'lik Kültürün Esasları	18.02.1997
Üçşık	Oktay Gürün	Siyah, Beyaz ve İnsan	06.01.1997
	Oktay Gündoğdu	Tasavvuf Deyince...	17.02.1997
Özlem	İzzet Gündoğ Kayaoğlu	Atatürk'ün Dil Devrimi ve Türkçemizin Günümüzdeki Sorunları	13.01.1997
Başak	Fahir Benli	Bilgi Çağı ve Mesleğimiz	23.01.1997
	Oral Tangüner	Sevgi Üzerine	06.02.1997
	Hazım Bellisan	Masonik Konuşma	20.02.1997
	Metin Delevi	Sayılar ve Harfler	06.03.1997
Evren	Ersin Alok	Otsuka Müzesinin Kurulması ve Türkiye'nin Katkısı	13.12.1997
	Koray Acarlı	Tanrısal Bir İşlevi;	
		Organ Nakli ve Bağışı	27.02.1997
Piramit	Onur Ayangil	Anti Masonik Girişimler	13.12.1996
	Feridun Buyurman	Akıl ve İman	10.01.1997
	Oğuz Oktay	Felsefeye Genel Bir Bakış	27.02.1997
	Haluk Sezgin,		
	İbrahim Aytaç, Can Ayrıs	İlkçağ Felsefesi-Anti Yunan Çağı	21.02.1997
Nilüfer	Kemal Sulaoğlu	Bir Fenomen Olarak Savaş	14.01.1997
Burç	Erkut Özermân	Landmarklarımız	06.01.1997
	İlhan Özdem, Serdar Karadadaş,	Spekülatif M.: 'luk ve	
	İdris Özören K.: 'ler	Masonik İntizam	17.02.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ahmet Okar	Hakikatın Nuru Çalışmalarımızı Aydınlatıyor	03.03.1997
Sembol	Ahmet Arzan	Laiklik	27.01.1997
Güven	Ahmet Girgin	Eski Mısır'daki Hermetik Tekrisin Günümüz Tekrisine Yansımaları	23.01.1997
	Tamer Ayan	Çekiç Sembolizması ve Felsefesi	20.02.1997
Meşale	Güngör Onal	Türk Masonluğu Tarihi II	
	Şevki Gökerman	İnsan Hakları	05.02.1997
Anadolu	Akın Paksoy	Toplam Kalite Yönetimi	14.01.1997
	Raşit Temel	Landmarklar Nelerdir	28.01.1997
Sezgi	Rıfki Kahramaner	Aydınlanma Nedir? Aydınlanmanın...	21.01.1997
	Yunus Borhan	Başlangıcında İtalya ve Yeniden Doğu Kültürü "Rönesans"	
	Yunus Borhan	İngiltere'de Aydınlanma Düşüncesi	04.02.1997
	Celil Layıktez	Royal Arch	18.02.1997
	Taylan Karatuna	Sezgi	04.03.1997
Akıl ve Hikmet	Samim Tansal	Genç Kardeşlerimle Sohbet	16.01.1997
	Arif Onur Baltacı	Hür Masonluğun Temel Prensipleri	30.01.1997
Boğaziçi	Nusret Semi	İtidal	12.02.1997
Yeditepe	Tamer Ayan	Çekiç Sembolizması	23.01.1997
	Ömer Köker	Terracote Askerleri	06.02.1997
	Ahmet Timurkan	Süleyman Mâbeti ve Hiram Abif	06.03.1997
Gönye	Ahmet Akkan	Hikmet Aşkı	23.12.1997
	Vitali Güzelbahar	Döngüsel Zaman	17.02.1997
	Tanju Koray	Sofra Locası	03.03.1997
Güzel İstanbul	Enver Necdet Egeran	Ç.: D.: 'nın Yorumu	03.01.1996
	Enver Necdet Egeran	Kal.: D.: 'nın Yorumu	03.01.1996
	Enver Necdet Egeran	Üs.: D.: 'nın Yorumu	03.01.1997
	Reşit Ata	Ç.: D.: 'nın Yorumu	17.01.1997
	Atilla Gürses	Üstat Derecesi Sembolleri	17.01.1997
	Yalçın Kütükçüoğlu	31.01.1997	
	Faruk Keskinel	Bü.: Müf.: 'in Görevi ve Sorumlulukları	28.02.1997
	Oral Tangüner	Hiram Efsanesi ve Akasya	28.02.1997
Günüşiği	Melih berkay	Masonluk, Laiklik ve İnanç	13.01.1997
Tanyeri	Kerem Doksat	Templar'lardan nuru Ziya 25'e	24.01.1997
	Ahmet Girgin	Hermetik Tekris	21.02.1997
	Vedat Şengür	Üç Sütun	04.03.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yavuz Özkünük	Akıl ve Hikmet	04.03.1997
	Ziya İmer	Kuvvet	04.03.1997
	Tuncay Doğaner	Güzellik	04.03.1997
	Atilla Büyüktuncay	Türkçenin Serüveni	07.03.1997
Sadakat	Celil Layikteş	Royal Arch	28.01.1997
Marmara	Ekrem Ülkü	Paramasonik Kuruluşlar	22.01.1997
	Abdurrahman Erginsoy	Spekülatif M.:luğun Doğuşu	19.02.1997
Dostluk	Orhan Baransü	Düzen, Denge, Uyum	23.12.1996
	Mehmet Feşçiler	Masonluk	06.01.1997
	Serdar Sayhan	Landmarklar	20.01.1997
	Engin Eker	Kalfa Derecesinin Sembolizması	03.03.1997
	Ahmet Örs	Masonlukta Teklif ve Tahkikat Müessesesi	03.03.1997
Gelişim	Nazif Kocayusufoaşıoğlu	Kuzeyin Anlamı	24.12.1996
	İhsan Saraçoğlu	Bilim, Ahlâk ve Masonluk Üçgeni	07.01.1997
	Kayhan Kamal	İletişim Anlayabilmek Bölüm:1 İletişim Türleri ve Çatışma Sınıflanması	21.01.1997
	Fuat Altınsoy	Atatürk Devrimleri ve Lâiklik	18.02.1997
	Mehmet Kayhan Kamal	İletişim -2. Kısım-İletişim Çatışması ve Empati	04.03.1997
Onur	Kaya Paşakay	Eşitlik	04.02.1997
	Ercan İsmail Ünal	Bir K.:lin Gönül Gözüyle Gördükleri	18.02.1997
Umut	Halit Göçer	Bir Görevli K.:lin Üstlendiği Görevin Anlamı	27.01.1997
Yakacık	Nusret Semi	M.:lukta Gerçek, Hakikat ve Hikmet Kavramları	27.01.1997
	Murat Duygan	M.:lukta Harici Teklifi	18.02.1997
	Remzi Sanver	M.:luk ve Demokrasi	24.02.1997
Kadıköy	Cenan Torunoğlu	Değişim ve İnsan	13.01.1997
Geometri	Suha Alper	Geometrik Yer	26.02.1997
Doğu	Nezihi Bilge	Bilimsel Yolla Hakikatin Araştırılması	14.01.1997
	Kaya Kerim Ekinci	Ezoterik Bilgileri	28.01.1997
	Reşit Ata	Masonik Sohbet	25.02.1997
Ülküm	Yıldırım Baysal	2. Derecenin Felsefesi	14.01.1997
	Yıldırım Baysal	2. Derecenin Felsefesi	28.01.1997
	Sahir Talat Akev	Mason ve Demokrasi	25.02.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ufuk	Levent Dirlik	Düzen ve Özgürlük	10.01.1997
	Kemal Gönenç	Lâiklik	07.02.1997
	Metin Korfalı	Sevgi	21.02.1997
Doruk	Sabahattin Yolaç	Masonlukta Görev Anlayışı	21.01.1997
	Tuncay Doğaner	Kuzeyden Bir Ses	04.02.1997
Örs	Mete Akyol	İnsan Olmak, Demokrat Olmak	
	Erol Değerli	Adalet (Şahir Erman K.: Anısına)	30.01.1997
Granit	Aktan Okan	Mason Kimliği	06.01.1997
	Semih Tezcan	Antik Çağdan Günümüze Masonluğun Orjini	03.03.1997
Tesviye	Nişan Sönmez	Nafakat	16.01.1997
	Ahmet Timurkan	Süleyman Mâbedi ve Hiram Efsanesi	27.01.1997
Sabah Yıldızı	Abdurrahman Erginsoy	Haricî Tahkikatı	06.01.1997
	Haldun Tarlan	Masonik Eğitim	20.01.1997
Güney	Kaya Kerim Ekinci	Görevimizi Yerine Getiriyor muyuz?	23.01.1997
	Murat Bilgen	Masonlukta Erdemler	06.02.1997
Atayolu	İlhan Cedimağar	İnisiyasyon ve M.:lukta Kardeşlik	18.12.1996
	Suha Aksoy	Sevgi ve Kardeşlik	15.01.1997
	Sefa Erkün	Tasavvuf Bahçesinde, Edebî Bir Gezinti	26.02.1997
Nar	Şahir Talât Akev	Rit Sorunumuz	22.01.1997
	Kaya Ferit Gülboy	Türkiye'de Mason Locaları "1748-1935"	05.02.1997
	Yılmaz Altuğ	Kıbrıs	19.02.1997
Yücel	Ali Cever Oktay	Taht-ı Süleyman kürs'i Süleyman	13.02.1997
	Erol Dolunay	M.:luğun Temel Prensipleri ve İnsan Hakları	14.01.1997
Küre	Ahmet Betil	Günümüzde Bilgi İşlem-İnternet v e Günümüzün Tarihi	27.01.1997
	Marcel H. Sixtus	Dünya Kardeşliği	17.02.1997
Çekiç	A. Oktay Cever	Liderlik	21.01.1997
	Murat Duygan	Masonlukta Haricî Teklifi	18.02.1997
Koza	Atilla Eriş	ATATÜRK ve Masonluk	30.01.1997
ANKARA			
Uyanış	Fuat Tuygan,		
	İzzet Azmi Özgür, İlker Erbil	Ben Kimim?	17.01.1997
	Taner Tuğcu	Sağduyu	31.01.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yücel Güngen, Emin Ergen, Rüştü Güner	Niçin Buradayız?	21.01.1997
İnaniş	Fuat Göksel	Strateji	13.01.1997
	Okan Işık	İnsanın Kendini Aşmasına Yardımcı Olan 4. Mistik Yol	27.01.1997
	İsmail Heral	Akıl ve Hikmet	24.02.1997
Bilgi	A. Birkan İzgin	Dinler Tarihi	04.12.1996
	Ahmet Saylam	Landmarklar ve Anderson Nizamnamesi	19.01.1997
Barış	Hakan Gürsu	Regius ve Cooke Manüskrillerine Giri (Bl. II) M.:luk karşıtı Söylemlere Tarihsel Bir Bakış	03.02.1997
Dikmen	Öner Çakar	Smitak Prensipleri I	16.01.1997
	Ömer Çakar	Smitak Prensipleri III	06.02.1997
Çankaya	Ahmet Kurtaran	Erdemlerimizi Yitiriyor muyuz?	28.02.1997
Arayış	Mehmet Tomak,		
Hikmet Keskineğe, Blamber Gökçin,	Mete Gürler, Azmi Siren	İnsan ve Teknoloji	04.03.1997
Üçgöl	Orhan Pazarıcık,	Çağdaş İletişim	
Akın AYDın, Nurettin Pişiricioğlu	Teknolojisi		18.12.1996
	Onur Arsal	M.:lik Öğretide Konuşmanın Yaklaşım ve Üslûp Yönlerinden Önemi	08.01.1997
	Bozkurt Güvenç	Türkiyenin Gündeminden Temiz Toplum Arayışı	22.01.1997
	Selman Ungan	M.:luk Felsefesi TÜRKİYE'NİN GÜNDEMİNDEN	26.02.1997
	Eralp Özgen	"Cumhuriyet Döneminde Eğitim Siyasetleri	12.02.1997
Ahiler	Cem Tabuman	Mutluluk Düşüncesi Üzerine Denemeler	09.01.1997
	Cevad Gürer	3. Derece Felsefesi	23.01.1997
	Erkan Yücel	Düşünsel Bir Gezinti	13.01.1997
	Metin Aytaç	Niçin Buradayız?	27.02.1997
Cağ	Erdem Yormuk	Tanrısallık	20.01.1997
Gönül Mimarları	Erkmen Böke	Öğrenme	04.02.1997
	Okan Işın	Mistik Bağ	18.03.1997
	Tuncay Hasip Sözen	Masonluk ve Hekimlik M.:luk Ne Değildir ve M.:luğun Maruz	
	Hasan Kazanoğlu	Kaldığı Tenkitler Üzerine Söyleşi	04.03.1997
Ankara	Volkan Erkal	Hür M.:ta Hakikatı Arama Gereği	06.12.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	K. İmir	Evrensel Erdemler Yönünden Yunus Emre	03.01.1997
	Yavuz Güven	Tevazu	31.01.1997
	Hakan Berkmen	YÖLERDEN 2 "Asa"	07.02.1997
	Okan Işın	Süleyman Mâbedi Yapımında Kullanılan Çalışma avadanlıkları Neden Metalden Yapılmadı?	21.02.1997
İlke	Himmet Umunç	Mona Lisa'nın M.:ik Yorumu	27.12.1997
	Türker Eryüksel	Göz ve Yeni Tedavi Yöntemleri	24.01.1997
	Rahmi Aygün	Şiir Dinletisi	14.02.1997
Atanur	Yener Ergüven	Sütunlar	20.01.1997
Erdem	Sahir Talât Akev	M.:luk ve Demokrasi	18.02.1997
Đenge	Burhanettin Al,		
	Ahmet Sönmez	Benzeşme (ME)'ler	14.01.1997
	Faruk Özkut, Alp Demireller	Benzeşme (ME)'ler	25.02.1997
Tolerans	Metin Heper	Atatürk'ün Ulus ve Ulusçuluk Üzerine Düşünceleri	11.12.1996
Kutup Yıldızı	Şekip Kantarcı	Türk ve İslâm'da Mezar Kültürü	05.12.1996
	Engin Uzmen	Avrupada Aydınlanma Hareketi, ve M.:lar	06.02.1997
	Seçkin Kırığı	Yunus Emre Aşk Felsefesi ve İnsan	07.03.1997
Üçnur	Tuncay Kesim	M.:luğun Yazılı Olmayan Kuralları	24.02.1997
Başkent	Erdem Evren	Sihirli Meyva: Nar	96.01.1997
	Erdem Özsinmaz	Gülümseme	03.02.1997
Gökkuşığı	Etem Sena Çınar	Birinci Derece Ritüelinden Beni Düşündüren Cümleler	07.02.1997
	Yaşar Aysev	Entropi	21.02.1997
	Hoşgörü Hadi Özbay	M.: Kimdir?	29.01.1997
		Landmarklar	
Antalya	Necip Aziz Berksan	Ketumiyet	06.02.1997
Ekin	Orhan Özalp	Hasan Ali Yücel K.:.	14.02.1997
Yörünge	Coşkun Yurteri	Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma	04.02.1997
	İsmail Bayer	Uzun İnce Bir Yoldayım. "Hangi?"	21.01.1997
Pergel	Seyhun Tunaşar	Kalfalık Kavramı ve Felsefesi	10.12.1996
	Kenan Çınar	Semboller	07.01.1997
	Niht Duruman	M.:ik Mâbed	18.02.1997
Uyum	Ergün Alkan, Orhan Genç	Felsefesi I "Antik Dönem"	23.01.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Güney Yıldızı	Gülhan Slem	M.:lukta Devamın Önemi	23.01.1997
Çınar	Alip Padır	Çağdaşlaşmanın Neresindeyiz?	15.01.1997
Evrin	Sadi Gündoğdu	Benim Yerim İnsanların Gönlüdür.	08.01.1997
Pusulâ	Ejder Yılmaz	İnsan Hakları ve M.:luk	29.01.1997
	Alptekin Küçükçelen	İlk Masonik Belge "REGIUS" I	19.02.1997
Odak	Ahmet Erhan Işık	Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	20.02.1997
İZMİR			
İzmir	Beliğ Onat	Kanunlara İtaat Fazileti	02.01.1997
	Yüksel Kazırcı	Türkiye'de M.:lık Organizasyon	30.01.1997
	Rebii Akdurak	İktidarın Doğası, Araçları ve Amaçları	13.02.1997
	Aktan Temiz	Kalfa Derecesinin Sembolizması	13.02.1997
Nur	Tacettin Ürkmen	Türkiye'de M.:luğun Tarihsel Gelişimi	10.12.1996
	Yusuf Kökdamar	M.:luğun Yazılı Olan ve Olmayan Örf ve Adetleri	21.01.1997
	Sedat Özbeyler	İç Barış	04.02.1997
	İsmail Baradan	Nur	04.02.1997
	Aydın Zevkçiler	Küreselleşme Boyutunda K.:lik Zinciri	18.02.1997
	Yalçın Nazlı	Ç.: Avadanlıkları	04.03.1997
	Bill Uyan	Tekris İntibaları	04.03.1997
	İsmail Baradan	Düşünce Odası	04.03.1997
	Atilla Köksal	Dorik Başlıklı Sütun	04.03.1997
Gönül	Yüksel Kazırcı	M.:lar Tarihsel Görevini Yerine Getiriyor Mu?	12.12.1996
	Saffet Oktay	Faust	09.01.1997
	Metin Aybar	Saffet ve Doğruluk	23.01.1997
	Nuri Çağırıl	Merhamet	23.01.1997
	Seçkin Gençoğlu	M.:luk ve Lâiklik	20.02.1997
	Gökhan Aydın	Batıl İnançlar ve Taassup	20.02.1997
	Raci Hatipoğlu	Hakikat	06.02.1997
İrfan	Ünlü Yukaruç	Cennette mi Yaşıyoruz?	02.12.1996
	Üzeyir Kırcâ, Macit Toksoy	Görev Bilincinin M.:lık Yorumu	13.01.1997
	Tankut Karabacak	Düşünce Hücresi	27.01.1997
	Celâl Arslan	Seyahatlar	27.01.1997
	Cem Modacı	Yemin	27.01.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ümit	Tahsin Eğilmez	Muhakkikin Verdiği Bilgiler	27.01.1997
	Haluk Erkur	Çalışma Avadanlıkları	27.01.1997
	Tamer Bozoklar	Çalışma Tablosu	27.01.1997
	Aydın Üçok	Çırac Kardeşlere Sesleniş	17.02.1997
	Üzeyir Gönenç	M.:lukta Toplumsal Yazar Duygusu	24.02.1997
	Tacettin Ürkmen	Türkiyede M.:luğun Tarihsel Gelişimi	10.12.1996
	Ertuğrul Akşehirlili	İnsan Çıplak ve Gücsüz Doğar	07.01.1997
	Ahmet Başkan	İnsanlık İçin Sevgi Mâbedi Kurmak	07.01.1997
	Metin Güner	Demokrasi Zenginliğinde M.:luk	04.02.1997
	Murat Yücel	Düşünce Özgürlüğü - İnanç Özgürlüğü	18.02.1997
Ephesus	Ziya Akıncı	İnsan Hakları	18.02.1997
	Güres Çarkoğlu	Dünya M.:luk Tarihi	09.12.1996
	Seymen Bilginer	Ebedî Maşrıka İntikal Eden Feridun Bilginer K.:in "BETHOVEN II. SENFONİ"	06.01.1997
	Güngör Kavadarlı	Yeni Kardeşlerim Hoşgeldiniz	20.01.1997
	Hüseyin Dilek Akarlı	M.:luğun Doğuşu ve Ketumiyet	03.02.1997
Eylem	Yusuf Kökdamar	Lâiklik ve Reform	17.02.1997
	Güres Çarkoğlu	Dünya M.:luk Tarihi	09.12.1996
	Bekir Tantürk	Ham Taş - Küp Taş	06.01.1997
	Savaş Özkan	Hırs ve Ahlâk	03.02.1997
	Omay Sorgun	Ödevlerimiz	03.02.1997
	İ. Vedat Kunt	Neden M.: Olduk?	03.02.1997
	Turhan Sofuoğlu	M.:luk ve Zaaflarımız	24.02.1997
	Ceyhan Tunalı	Düzen-Denge-Uyum	24.02.1997
	Nasuhi Öndersev	Özür Dilemek	24.02.1997
Manisa	Melih Gürbüz	Sevgi Ateşinin Parladığı Yerde Kör İnançlar ve Düşmanlık Barınamaz	04.12.1996
	İsmail Sertel	Düşünce Söz ve İşlerimizi Aklın ve Deneyimlerin Işığı Altında Gözden Geçirmek	15.01.1997
	Süreyya Sakıncı	Tekris İntibaları	15.01.1997
	Erol Balık	Akıl ve Hikmetin Gösterdiği Yol	29.01.1997
	Erdal Sevinç	İyilik ve Güzelliğin Kaynağını Bulmak	29.01.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Manisa Ege	Cemil Celâl Özbaş	İlerlemenin Birinci Şartı Kendini Bilmektir	12.02.1997
	Üner Birkan	Neden Çok Sessizlik	26.02.1997
	Yüksel Kazmirci	M.: 'lar Tarihsel Görevini Yerine Getiriyor mu?	12.12.1996
	Cüneyt Yazan	Düşünce Odası	06.02.1997
	Sabri Şiriner	İnsanlık Mabeti	06.02.1997
	Levent Gökçe	Sofra Âdabı	06.02.1997
	Yakan Küçük	Tekris İntibâları	20.02.1997
	Selçuk Özen	M.: 'luğun İlekeleri	20.02.1997
	İsmail Oğuz Çıkkıç	Ç.: Derecesi Ritüeli	20.02.1997
	Güres Çarkoğlu	Dünya M.: 'luk Tarihi	09.12.1996
Işın	Tunç Heper	Spekülatif M.: 'luk	06.01.1997
	Turan Özcan	Operatif M.: 'luk	06.01.1997
	Yavuz Öznamlılar	Taşı Yontmak	23.12.1997
	Yüksel Kazmirci	M.: 'lar Tarihi Görevlerini Yerine Getiriyorlar mı?	20.01.1997
	Ali Rıza Kaylı	15 Basamaklı Merdiven	03.02.1997=
	Tunç Heper	Erdeme Ulaşmak	03.02.1997
	Seçkin Otman	Ahlâk Sistemleri	17.02.1997
	Aktan Okan	M.: Kimliği	03.03.1997
	Sıtkı Aytaç	Eski Mısır ve Felsefesi	13.01.1997
	Ahmet User	M.: 'luğun Kişiliğimiz Üzerine Etkileri	27.01.1997
Başarı	Ömer Harmancıoğlu	Başarı Muh.: L. sınıfın Demografik Verileri	24.02.1997
	Namık Küçükdemiral	M.: 'nik Görevlerimiz	19.02.1997
	Ethem Duygulu	Bir K.: 'in Kefil Olması Bize Yeter M.: 'sonlukta Kefalet	02.01.1997
	Osman Bahadır	Ç. Avadanlıkları	02.01.1997
	Geylani Ozok	Loca	16.01.1997
	Ümit Yoket	Tefekkür Odası	16.01.1997
	Metin Gözen	Üç Yolculuk	13.02.1997
	Tacettin Ürkmen	Türkiye'de M.: 'luğun Tarihsel Gelişimi	10.12.1996
	Ömer Gövsa	Yaşamların Doğrularında Gezintiler ve M.: 'luk (II. Kısım)	24.12.1996
	M. Doğan Özkul	Biolojik ve Psikolojik Yapısıyla İnsan	04.02.1997
Karşıyaka	Cengiz Özarı	M.: ve M.: 'luk Üzerine Kısa Bir Konuşma	18.02.1997

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Bodrum	İbrahim Avar	Gölgeler Yok Oldu	13.02.1997
Kordon	Onur Karasan	Önlük	16.01.1997
	Servet Yeşilpınar	İnsan Sevgi ve Evren	30.01.1997
Doğa	Yüksel Kazmirci	M.:’lar Tarihsel Görevini Yerine Getiriyor mu?	15.01.1997
	Türker Baykal	Günümüzde M.:’ların İnsan Haklarının Kurumsallaşmasındaki Katkıları	12.02.1997
	Ayhan Ulusoy	M.:’ların Geçmişte İnsan Haklarının Yerleşmesindeki Katkıları	29.01.1997
	Yavuz Selim Öznamlılar	Masonluk Yemini	12.03.1997
Tan	Tacettin Ürkmen	Türkiye’de M.:’luğun Tarihsel Gelişimi	10.12.1996
	Lütfü Öner	Mabet	07.01.1997
	Murat Uygur	Loca	07.01.1997
	Turan Uslu	M.:’luk ve Yardım	21.07.1997
	Yusuf Dener	Keseler	21.07.1997
	Deniz Sipahi	Başında M.:’luk	18.02.1997
Ocak	Yüksel Kazmirci	M.:’lar Tarihsel Görevini Yerine Getiriyor mu?	12.12.1996
	Abbas Yıldırım	Niçin Buradayız?	26.12.1996
	Yunus Kınam	M.:’lukta Erdem	26.12.1996
	Müştak Caymaz	Sevgi Üstüne	09.01.1997
	Güngör Kavadarlı	Dış Alemde Niçin M.:’uz?	23.01.1997
	Mustafa Besimzade	M.:’luğun Kökeninde Simya	20.02.1997
Şâkul	Ünal Uslu	M.:’luğun Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	11.02.1997
	Engin Dülger	Devam	13.01.1997
	Cemal Ata Bozoklar	Öğrenmek Anlamak	13.01.1997
	Tacettin Ürkmen	Karşıyaka’da M.:’luk	27.01.1997
	Azmi Eren	M.:’un Kendine Karşı Görevleri	24.02.1997
	Necdet Yakal	Yaşamımızda Daima Bir M.:’a Yakışacak Şekilde Davranalım	24.02.1997
Nokta	Mustafa Besimzade,	Gelecekteki Masonluk ve	
	G. Mehmet Başev, Üner Birkan	Mason	13.12.1996
	Nedim Çakır	Bir M.:’da Olması Gereken Vasıflar	30.12.1996
	Bülent Ordukaya	Üs.: Muh.: ve Loca Görevlilerinin İs’ad	13.01.1997
	Murat Çokaloğlu,	Töreninin Düşündürdükleri	
	Hüseyin Dilek Akarlı	Masonik Yaşamda Teklif ve Tahkik Üstadının Sorumluluk ve Görevli	24.02.1997

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Edip Yurdakul	Sivas 1916	26.10.1965	Ülkü	03.09.1996
Remin Biler	İstanbul 1918	09.04.1964	Ekin	23.05.1996
Ersan Aral	Uşak 1946	06.01.1986	Atanur	01.11.1996
Orhan Ezer	İstanbul 1919	03.12.1975	Güven	18.05.1996
Rifat Bali	İstanbul 1934	22.02.1967	Atlas	27.11.1996
Teoman Sayın	Ankara 1940	17.06.1983	İlke	31.07.1996
Mahmut Sayın	İstanbul 1920	24.03.1956	Libertas	20.12.1996
Hüseyin Bilal	Rize 1911	02.11.1961	Arayış	17.12.1996
Sait Penbecioğlu	İstanbul 1921	11.03.1957	Granit	21.12.1996
Osman Cemal Gedik	Sumnu 1907	25.06.1956	İrfan	25.09.1996
Orhan Eğinlioğlu	İzmir 1914	30.03.1964	İrfan	22.10.1996
Fuat Somay	Girit 1912	14.12.1954	Sadık Dostlar	13.01.1997
Erol Başoğlu	İstanbul 1937	16.02.1982	Ülke	27.12.1996
Mehmet Baytan	İnebolu 1922	21.01.1975	Güney Yıldızı	04.01.1997
Feridun Bilginer	İstanbul 1917	21.12.1956	Nur	15.12.1996
Ahmet Akkan	Bozöğük 1926	19.02.1971	Altar	21.01.1997
Aydın Teker	Ankara 1927	06.12.1966	Hisar	21.01.1997
Cahit Bergil	Limasol 1917	13.10.1967	Güzel İstanbul	21.11.1996
Remzi Ülker	Mudanya 1940	09.12.1994	Güzel İstanbul	10.01.1997
Levent Nişancı	Ankara 1955	13.05.1991	Güneşiği	22.05.1996
Leon Koen	İstanbul 1921	30.04.1963	Ülke	31.01.1997
Kâzım Akyel	Gümölcine 1908	15.05.1953	Ahiler	14.01.1997
O. Kâzım Okman	Hopa 1904	13.06.1950	Pınar	26.01.1997
Kâzım Dizdaroğlu	Ankara 1957	22.02.1989	Gün	01.02.1997
Seyfettin Goymat	İstanbul 1902	02.10.1968	Karşıyaka	23.01.1997

HIÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb.. Maş.. a intikal eden kardeşlerimize Ev.. 'in U.. Mi.. 'ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

FİHRİSTLER

Mimar Sinan Dergisi (99-102) Fihristi

Derleyen : M. Necati BÖKE

KONULAR FİHRİSTİ

En MUH.: BÜYÜK ÜSTAT MESAJLARI

ARPAÇ C.	96.099.04
TİMURKAN T.	96.100.04
TİMURKAN T.	96.101.04
TİMURKAN T.	96.102.04

ARAŞTIRMA

Bir Lokal Binasının Alınması ve Çıkarılan Tahvilât (İŞMEN İ.)	96.099.031
Amino Asitten İnsana (ÖKTEM H.A.)	96.099.049
Kader ve Karma (ARAS Ö.)	96.099.059
Güç Seçimler; Ahlâkî Olmak Niçin Giderek Güçleşiyor? (YALIM A.D.)	96.100.045
Akıl ve Hikmet (ÖCAL G.)	96.100.085
Masonluk, Çalışmak ve Zenginlik (TEZCAN S.S.)	96.100.121
Adalet Üzerine (GÜNTEKİN Y.)	96.100.125
Üstad Derecesinin Tamamlayıcı Cüz'ü Royal Arch Nizamı (LAYIKTEZ C.)	96.101.012
Zekâdan Akl-ı Hikmete Düşünce Özgürlüğü (ECER E.N.)	96.101.073
Kibir ve Önyargı (SLEM T.)	96.101.078
Ruhun Ölümsüzlüğü Neden Landmarktır? (KESKİNEĞE M.H.)	96.101.090
Bartholdi Locasının Türkiye'yi Ziyareti (İŞMEN İ.)	96.101.109
İman-Ümit-Şefkat (SAPORTA V.)	96.102.007
Kutsal Kitaplar (MOLTAY İ.H.)	96.102.017
Asyada Masonluk (ÇARKOĞLU G.)	96.102.081

İnsan Hakları, Özgürlük, Eşitlik ve
Kardeşlik Üzerine Düşünceler (GİRGİN H.A.) 96.102.095

DERLEME

Masonluk ve İnanç (KÖKDAMAR Y.) 96.099.020
Hatâyı Düzeltme ve itiraf (SLEM T.) 96.099.037
Akasya (GÖK O.) 96.099.068
Mimar Sinan Dergisinin 100. Sayısını
Kutluyoruz (UMUR R.) 96.100.007
"Mimar Sinan Dergisi" 30 Yaşında (BÖKE M.N.) 96.100.026
Çırak Ritüeli Dialoglarının Ezoterik Açıklama ve
Yorumu (AKKAN A.) 96.100.065

DENEME

Sokrates (ECER E.N.) 96.102.053

FELSEFE

Sedir Ağacı Sembolizma ve Felsefesi (AYAN T.) 96.100.093
İnanç, Felsefe, Bilim (GÜRMEN S.) 96.101.055
Felsefe Nedir? (ARAS Ö.) 96.101.066

İNCELEME

Evren ve İnsan (ERENGÜL F.) 96.100.029
Hürmasonlukta "Kelime"
Sembolizması (AYAN T.) 96.102.063

KAYIPLARIMIZ

Muh.: Sâhir ERMAN K.:i
Kaybettik (FERMAN C.) 96.099.017

MASONİK KONULAR

Ziyafet (MOLTAY İ.H.) 96.099.071
Işıklı Yolun Giriş Kapısı (ÇERMAN K.) 96.099.078
İnsan Hakları ve Vicdan (TEMEL R.) 96.100.053
Masonik Düşüncenin Modern Görüntüsü
(AKEV M.F.) 96.100.055
Masonik Düzen ve Mason Teşkilatları Hakkında
(SİRMAN N.) 96.100.062

Masonik Eğitim Gereklidir. Çünkü (HAKMAN Y.)	96.100.077
Tarih ve Masonluk (ÇERMAN K.)	96.101.029
Toplum ve Masonlar (ERGİNSOY A.)	96.101.035
Verimli Bir Yaşamın Gerekleri (TEMEL R.)	96.101.040
Çıracık (AKEV M.F.)	96.101.044
Finlandiya Lüteryen Kilisesinin Hürmasonluk Raporu (LAYIKTEZ C.)	96.102.024
Kardeşlik (TEMEL R.)	96.102.041
Mason Karşıtlığı Üzerine (ÇERMAN K.)	96.102.044
Tolerans veya Hoşgörü (ŞENER A.)	96.102.060
Evrensellik ve Masonluk (SEZENER E.)	96.102.091

TARİH

İngiltere Masonluğu (LAYIKTEZ C.)	96.100.015
Can ARPAÇ (AKKAN A.)	96.101.009

LOCALARDAN HABERLER

Localarda Verilen Konferanslar (MİMAR SİNAN)	96.099.094
Localarda Verilen Konferanslar (MİMAR SİNAN)	96.100.149
Localarda Verilen Konferanslar (MİMAR SİNAN)	96.101.119
Localarda Verilen Konferanslar (MİMAR SİNAN)	96.102.101

ARAMIZDAN AYRILAN

Mimar Sinan	96.099.105
Mimar Sinan	96.100.159
Mimar Sinan	96.101.120
Mimar Sinan	96.102.112

OLAYLARIN İÇİNDEN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Görevlileri (MİMAR SİNAN)	96.100.148
--	------------

FİHRİST

Mimar Sinan Dergisi 95-98 Fihristi (UMUR R.)	96.099.106
--	------------

DÜZELTME

Mimar Sinan	96.101.034
-------------	------------

YAZARLAR FİHRİSTİ

A

AKEV M.F.

Masonik Düşüncenin Modern Görüntüsü	96.100.55
Çırak	96.101.44

AKKAN A.

Çırak Ritüeli Dialoglarının Ezoterik Açıklama ve Yorumu	96.100.65
Can Arpaç	96.101.09

ARAS Ö.

Kader ve Karma	96.099.59
Felsefe Nedir?	96.101.66

ARPAÇ C.

En. Muh. Büyük Üstad Mesajı	96.099.04
-----------------------------	-----------

AYAN T.

Sedir Ağacı Sembolizma ve Felsefesi	96.100.93
Hürmasonlukta "Kelime" Sembolizması	96.102.63

B

BÖKE M.N.

"Mimar Sinan Dergisi" 30 Yaşında	96.100.26
----------------------------------	-----------

Ç

ÇARKOĞLU G.

Asyada Masonluk	96.102.81
-----------------	-----------

ÇERMAN K.

Işıklı Yolun Giriş Kapısı	96.099.78
Tarih ve Masonluk	96.101.29
Mason Karşıtlığı Üzerine	96.102.44

E

ECER E.N.

Zekâdan Akl-ı Hikmete Düşünce Özgürlüğü	96.101.78
Sokrates	96.102.53

ERENGÜL F.

Evren ve İnsan

96.100.29

ERGİNSOY A.

Toplum ve Masonlar

96.101.35

F

FERMAN C.

Muh.: Sahir ERMAN K.: 'i Kaybettik

96.099.17

G

GİRGİN H.A.

İnsan Hakları, Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik
Üzerine Düşünceler

96.102.95

GÖK O.

Akasya

96.099.68

GÜNTEKİN Y.

Adalet Üzerine

96.100.125

GÜRMEN S.

İnanç, Felsefe, Bilim

96.101.55

H

HAKMAN Y.

Masonik Eğitim Gereklidir, Çünkü...

96.100.77

İ

İŞMEN İ.

Bir Lokal Binasının Alınması ve Çıkarılan Tahvilât

96.099.31

Bartholdi Locasının Türkiye'yi Ziyareti

96.101.109

K

KESKİNEĞE M.H.

Ruhun Ölümsüzlüğü Neden Landmarktır?

96.101.90

KÖKDAMAR Y.

Masonluk ve İnanç

96.099.20

L**LAYIKTEZ C.**

İngiltere Masonluğu	96.100.15
Üstad Derecesinin Tamamlayıcı Cüz'ü Royal Arch Nizâmı	96.101.12
Finlandiya Lüteryen Kilisesinin Hürmasonluk Raporu	96.102.24

M**MİMAR SİNAN**

Aramızdan Ayrılan	96.099.105
Aramızdan Ayrılan	96.100.159
Aramızdan Ayrılan	96.101.120
Aramızdan Ayrılan	96.102.112
Düzeltilme	96.101.034
Localardan Haberler	96.099.094
Localardan Haberler	96.100.149
Localardan Haberler	96.101.119
Localardan Haberler	96.102.101
Olayların İçinden	96.100.148

MOLTAY İ.H.

Ziyafet	96.099.071
Kutsal Kitaplar	96.102.017

Ö**ÖCAL G.**

Akıl ve Hikmet	96.100.085
----------------	------------

ÖKTEM H.A.

Amino Asitten İnsana	96.099.049
----------------------	------------

S**SAPORTA V.**

İman - Ümit - Şefkat	96.102.07
----------------------	-----------

SEZENER E.

Evrensellik ve Masonluk	96.102.091
-------------------------	------------

SİRMAN N.

Masonik Düzen ve Mason Teşkilatları Hakkında	96.100.062
--	------------

SLEM T.

Hatâyı Düzeltme ve İtiraf
Kibir ve Önyargı

96.099.037
96.101.078

Ş

ŞENER A.

Tolerans veya Hoşgörü 96.102.060

T

TEMEL R.

İnsan Hakları ve Vicdan
Verimli Bir Yaşamın Gerekleri
Kardeşlik

96.100.053
96.101.040
96.102.041

TEZCAN S.S.

Masonluk, Çalışmak ve Zenginlik

96.100.121

TİMURKAN T.

En. Muh. Büyük Üstad Mesajı
En. Muh. Büyük Üstad Mesajı
En. Muh. Büyük Üstad Mesajı

96.100.04
96.101.04
96.102.04

U

UMUR R.

Mimar Sinan Dergisi 95 - 98 Fihristi
Mimar Sinan Dergisinin 100. Sayısını Kutluyoruz

96.099.106
96.100.07

Y

YALIM A.D.

Güç Seçimler; Ahlâkî Olmak
Niçin Giderek Güçleşiyor?

96.100.045

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

4. Message of the M.W. Grand MasterTunç TİMURKAN
8. In Memory of Bro. Sahir Erman M. Necati BÖKE
10. In Memory of Bro. Ahmet Akkan Mimar SİNAN
11. Could you confess
one of your faults?..... Faruk ERENGÜL
17. From Operative Freemasonry to
Speculative Freemasonry Neşet SİRMAN
22. Charity Raşid TEMEL
25. Who is a Freemason?
What is Freemasonry?..... Yavuz HAKMAN
32. Brotherhood Koparal ÇERMAN
39. Symbols,..... Türkhan SLEM
49. Tao and physics..... Mustafa ŞİŞMAN
57. Intelligence and the Univers..... M. Hikmet KESKİNEĞE
71. Freemasonry in Central
America, South America and Africa..... Gürses ÇARKOĞLU
84. The new Officers of the Lodge
Mimar Sinan have been elected Mimar SİNAN
85. News from the lodges Mimar SİNAN
97. Obituaries Mimar SİNAN
98. Index of Mimar Sinan 99-102.....Derleyen: M. Necati BÖKE

Adress : 25, Nuruziye Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1997

NO : 103

